

**A DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM
ÉVKÖNYVE**

1965—66

19829

DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM

ELŐSZÓ

A Debreceni Orvostudományi Egyetem önmagát a Kossuth Lajos Tudományegyetem volt orvosi fakultása közvetlen folytonosának tekinti, annak átszervezésével alakult 1951-ben. Hazánk felszabadulását követően sem az önálló egyetemnek, sem a volt orvosi fakultásnak Évkönyve nem jelent meg. Jelen Évkönyv elsősorban az 1965—66. tanév eseményeit rögzíteni, és az 1943—44. tanévben megszakadt hagyományokat feleleveníteni kívánja. Ebből származik az Évkönyv sajátos jellege is: két értekezés és valamennyi tanszéki ismertetés foglalkozik az egyetem, illetve a tanszék életében az utolsó 20 év alatt bekövetkezett változásokkal. Sem ebben, sem az 1965—66. tanév vonatkozásában Évkönyvünk nem igyekszik tovább menni a tények felsorolásánál és az adatok rögzítésénél.

Az értékelés szubjektív vonásait mellőző olvasó — az adatokban rögzített változásokról, az Évkönyvet lapozva — talán felismeri eredményeinket, hiányosságainkat és konkrét célkitűzésünket: falaink közül jól képzett és szocialista szellemben nevelt orvosok kibocsátása, az egészségügyi tudományos munkában aktív részvétel, betegeinknek a korszerű és áldozatot is vállaló gyógyítás biztosítása.

1965—66. Évkönyvünk útjára bocsátásával köszönetemet fejezem ki egyetemünk minden dolgozójának eddigi munkájáért és további sikereket kívánok betegeink gyógyítása, orvosképzésünk fejlesztése és a tudományos munka terén.

Debrecen, 1967. április hava

Dr. JUHÁSZ PÁL
rektor

A DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM INTÉZETEI- ÉS KLINIKÁINAK FEJLŐDÉSE 1943-TÓL 1967-IG

Orvosi Fizikai Intézet

A debreceni Tudományegyetemen az orvostanhallgatók fizika oktatását 1921—1950-ig az Orvostudományi Fizikai Intézet látta el. Ezen idő alatt az előadásokat dr. Göllner János gazdasági akadémiai tanár, dr. Wodetzky József, dr. Gyulai Zoltán és dr. Szalay Sándor egyetemi tanárok tartották.

Az Orvostudományi Fizikai Intézetet 1950 áprilisában a Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karához csatolták Kísérleti Fizikai Intézet elnevezéssel és 1950 augusztusában megszervezték az Orvosi Fizikai Intézetet. Az új intézet vezetője dr. Tóth Lajos lett, mint intézeti tanár, majd docens. 1953-ban nyert egyetemi tanári kinevezést. Az új intézetnek önálló oktató személyzete nem volt, a gyakorlatok vezetését négy demonstrátor (felsőbb éves orvostanhallgató) látta el. Rajtuk kívül egy műszerési és egy takarítói állást kapott az intézet. Jelenlegi, főleg alsorsori helyiségeiket is csak fokozatosan tudták kialakítani, ahogy azokat az Orvosi Vegytani Intézettől megkapták.

A kezdeti nehézségek áthidalása végett az 1950—51-es tanévben a gyakorlatokat a Kísérleti Fizikai Intézet laboratóriumaiban tartották, az előadási kísérleteket pedig kölcsönként eszközökkel mutatták be. Az 1952—53. tanévtől kezdve már saját helyiségekben, saját eszközeikkel kezdték a gyakorlati oktatást, és az előadásokhoz sem kellett demonstrációs eszközöket kölcsönkérniük.

A demonstrációs kísérletekhez és a laboratóriumi gyakorlatokhoz szükséges eszközök elkészítése ugyan igen nagy megterhelést jelentett az amúgy is kis létszámú személyzetük és műhelyük számára, mégis igyekeztek kialakítani az intézet tudományos profilját is.

Kezdetben az előadások és gyakorlatok színvonalának emelése céljából szakdidaktikai és módszertani kérdésekkel foglalkoztak. Ezek mellett főbb munkaterületeik a Ra-sugárzás káros hatásainak kivédése — állatkísérletekben — kémiai anyagokkal, továbbá audiometriai vizsgálatok voltak.

1952-ben az intézet főbb kutatási irányának az ultrahang kutatásokat választották. Először különböző orvosi intézetekkel kollaborálva élettani és therapiás kísérleteket kezdtek, majd elkészítettek egy mérési célokra is alkalmas piezoelektromos ultrahang generátort. Ezenkívül az alábbi alapkísérleteket folytatták:

- a) Audiometriás mérések
- b) Elektret mérések
- c) Rugalmasfonalú inga vizsgálata, mind elméleti, mind kísérleti vonalon.

1955-től az oktatási feladatokat a professzoron kívül két tanársegéd, egy gyakornok és három demonstrátor látta el. Ettől kezdve az intézet tudományos profilját az alábbi témák határozták meg:

1. Az ultrahang és kisfrekvenciás rezgések élettani hatásainak vizsgálata.

2. Az emberi vér és alkatrészeinek elektromos vizsgálata. 1963-ban bejelentettek egy harmadik témát is, amely mintegy továbbfejlesztése az addig folytatott tudományos munkának:
3. Baktériumok és gombatelepek formáinak változása erős mágneses és elektromos tér hatására.

Az intézet jelenlegi létszáma: 1 professzor, 2 adjunktus, 2 tanársegéd, 1 demonstrátor, valamint 2 tanszéki mechanikus, 1 tanszéki főmunkaerő, 1 iroda-vezető, 1 tanszéki segédmunkaerő és 1 hivatalsegéd.

Az intézet személyi-, valamint helyiségekkel való szűkös ellátottsága nem felel meg a reform támasztotta modern követelményeknek, azok maradéktalan végrehajtásának, különösen mióta a hallgatói létszám 200-ra emelkedett.

A gyakorlatok fokozatos fejlesztésében és korszerűsítésében eljutottak arra a fokra, amelyen a beállított gyakorlatok kísérleti eszközeit 2—2 példányban tudják a hallgatóság rendelkezésére bocsátani. Ma már egy-egy eszközzel két hallgató dolgozik, nem pedig négy, mint az elmúlt években.

Az intézet oktatóinak szakmai továbbképzését segítik elő a belföldi tanulmányutak mellett az intézeti referáló összejövetelek. Egy kivétellel minden oktató elvégezte a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemét. (Kettő a szakosító tanfolyamot is.)

Dr. Tóth Lajos professzor az Eötvös Lóránd Fizikai Társaságnak választmányi tagja, helyi csoportjának pedig társelnöke. A Biofizikai Társaság Elnökségi tagja és a TIT helyi szervezetében a Fizikai Szakosztály elnöke. 1963-ban Lipcsében részt vett a Nemzetközi Biofizikai Kongresszuson.

Az eddig felsorolt témákból, az intézet fennállása óta, mintegy 50 közleményben, és különböző tudományos üléseken, vándorgyűléseken és konferenciákon 30—32 elhangzott előadáson számoltak be végzett munkájukról, eredményeikről az intézet oktatói.

Az intézet fejlődését a jövőben is úgy igyekeznek irányítani, hogy témáikat perspektívakusan fejlesszék, tudományos munkájukkal az oktató munkát segítsék, hogy az orvostanhallgatóknak a reform szellemének megfelelően, minél jobb orvosi fizikai alapképzést nyújthassanak.

Tudományos munkájukat pedig fizikai, orvosi műszertechnikai és fizikoterápiai problémák megoldása mellett, fokozatosan a biofizikai kutatások irányába igyekeznek továbbfejleszteni.

Orvosi Vegytani Intézet

A II. világháborúban az Orvosi Vegytani Intézet súlyos bombasérülést szenvedett, a munka megállt. A felszabadulás után a Klinika-telepen levő elméleti intézetek nyújtottak átmenetileg szállást az intézetnek, ebben az időben első sorban az oktató tevékenység indult meg.

Az újjáépítés munkálatai 1948-ban már annyira előrehaladtak, hogy az intézet visszaköltözhetett a régi épületbe és ott folytathatta oktató és tudományos munkáját. A főbb kutatási területek a következők voltak:

Vízelemzési vizsgálatok (természetes vizek jód- és fluor-tartalma). Ezzel a témával szoros összefüggésben megindult az endémiás golyva etiológiájára vonatkozó kutatás.

A törvényszéki analitikai vizsgálatok első sorban az arzén, higany és réz mérgezésekre vonatkoztak.

A dohánykémiai vizsgálatok a dohány fermentálása közben lejátszódó folyamatokat tanulmányozták. Folytak a növényvédő szerek hatására vonatkozó vizsgálatok is.

Az intézet sokirányú tudományos témája azzal magyarázható ebben az időben, hogy a háború előtt és az azt követő években az Orvosi Vegytani Intézet az egyetemi egyetemi kutató intézet volt Debrecenben a kémia területén.

Az újjáépített intézet igazgatója dr. Bodnár János egyetemi tanár, nem sokáig vezethette intézetét, mert egészségi állapota miatt 1950-ben nyugdíjba vonult, 1953-ban pedig elhunyt.

1950-től a tanszék irányítását dr. Straub János intézeti tanár látta el, 1953-ban a tanszék élére egyetemi tanárrá nevezték ki és ő végezte az intézet igazgatását, oktatói-kutatói munkáinak irányítását 1956-ban bekövetkezett haláláig.

Dr. Straub János az eddig széttagolt kutatómunkának határozottabb profilt adott: folytatódott az ásvány- és gyógyvizek mikroanalitikai és spektrálanalitikai vizsgálata (nyomelemek, szerves anyagok és ezek biológiai hatásának kutatása). Megindult a vizek urántartalmának vizsgálata is. Intenzíven folyt tovább a golyvát előidéző faktorok tanulmányozása, beleértve a talaj és a kőzetek elemzését is.

Új vizsgálat sorozat indult a Stomatológiai Klinikával és a MÁV Közp. Eü. Hivatallal kollaborálva a fogszuvasodás megelőzésére. Ezen idő egyik kiemelkedő dokumentuma dr. Straub János monográfiája „Erdélyi gyógyvizek (ásványvizek) kémiai összetétele” Budapest—Debrecen, 1950.

Dr. Straub János vetette meg az alapját a KLTE-n a későbbi Szervetlen és Analitikai Kémiai Intézetnek.

1956—57-ben az intézet vezetését dr. Porcsalmy Ilona adjunktus, majd 1957—58-ban dr. Szarvas Pál a KLTE egyetemi tanára látta el. 1958-tól dr. Bot György egyetemi docens kapott megbízást a tanszék és intézet vezetésére, aki 1961-ben egyetemi tanári és igazgatói kinevezést nyert.

Dr. Bot György vezetésével az intézet kutatási profilja fokozatosan biokémiai jelleget öltött. A szénhidrátanyagcsere kutatása vált az intézet fő témájává. A glikogénanyagcsere intermedierjeinek és enzimeinek tanulmányozása, az enzimatikusság reguláció vizsgálata, az enzimek hatásmechanizmusának és immun tulajdonságainak tanulmányozása, ezen enzimek és az intermedierek preparatív előállítása jelentik az új kutatási irány főbb állomásait és célkitűzéseit. Emellett folytatódott az intézet hagyományos analitikai kutatómunkája is, közeledve a szorosabb orvosi problémákhoz. Így intenzívvé váltak a vasanyagcsere vizsgálatok, a kísérletes vashiány tanulmányozása és ennek az intézetben előállított i. v. és i. m. vaspreparátumokkal való befolyásolása.

Az intézet a fenti témákkal bekapcsolódott a magyarországi fejlett fehérje kutatásba, a fehérjék szerkezetének és funkciójának összefüggését feltáró távlati tudományos programba. Ez a kutatási terület olyan elméleti alap kutatás, amely sok tekintetben gyakorlatilag is hasznosíthatóvá válik.

A vasanyagcsere vizsgálat és az ezzel kapcsolatos i. v. és i. m. preparátumok kutatása nagy gazdasági jelentőségű. Az egyik preparátum már szabadalmat kapott és kollaborációban a Kőbányai Gyógyszerárugyárral gyógyszerként való bevezetése lehetséges.

Az elmúlt 20 év tudományos eredménye: közel 170 közlemény. Közülük kiemelkedő Bot György kandidátusi disszertációja (1960) és összefoglaló referátuma a MTA Biol. Tud. Osztályának Közleményeiben: „A glikogénanyagcsere enzimeit és enzimikus regulációját” címmel, továbbá a M. Biokémiai Társaság

Nagygyűlésén tartott referátuma. Az intézet professzora és több oktatója volt külföldi kongresszusokon (Moszkvai Nemzetközi Biokémiai Kongresszus, Európai Biokémiai Kongresszus, Bécs) és tanulmányutakon. Az intézetet gyakran látogatják külföldi országok tudományos kutatói.

Rendszeresen szerepel az intézet kutatógárdája a MÉT kongresszusain és a Biokémiai Társaság nagygyűlésein előadásokkal, hozzászólásokkal. Az Orvosegyesület előadásain is többször előadásokat tartottak. Az intézetből az utóbbi években hárman készítették el biol. med. doktori disszertációjukat (Dezső I., Kovács E. és Pólyik E.). Szakorvosi képesítést szerzett dr. Vereb Gy.

Az eltelt 20 év alatt az Orvosi Vegytani Intézet tagjai közül sokan kiemelkedő pozíciókat értek el és töltenek be: egyetemi tanárok, kutató intézetekben és az ipar számos területén vezető funkcionáriusok azok a kutatók, akik tudományos előképzsüket az Orvosi Vegytani Intézetben nyerték.

Az intézet vezetői voltak 1945-től:

Dr. Bodnár János	1945—1950
Dr. Straub János	1950—1956
Dr. Porcsalmy Ilona	1956—1957
Dr. Szarvas Pál	1957—1958
Dr. Bot György	1958-tól.

Az intézet jelenlegi oktatói:

Porcsalmy Ilona	adjunktus	1939-től
Andrássy Katalin	adjunktus	1941-től
Dezső István	adjunktus	1949-től
F. Kovács Edit	adjunktus	1950-től
N. Pólyik Edit	tanársegéd	1950-től
Dósa István	tanársegéd	1961-től
Vereb György	tanársegéd	1962-től
P. Csorba Márta	gyakornok	1966-tól

A felszabadulás után az intézetben megvalósult a TDK-s hallgatók továbbképzése speciálkollégium és gyakorlatok tartása útján. A tehetségükkel és ambíciójukkal kiemelkedők bekapcsolódnak az oktatómunkába és az intézet tudományos programjába is. Több esetben az intézet oktatói utánpótlását biztosítják (Vereb Gy., Csornai M.). Az intézetben hetenként referáló délutánok vannak, gyakran felkért külső előadókkal.

Az oktatók nagyrésze elvégezte a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet, vagy ennek jelenleg hallgatója. A közép- és alsókáderek rendszeres ideológiai oktatásban vesznek részt.

Az intézet dolgozói a párt- és társadalmi munkában is aktívan részt vesznek, többen felelős állami-, párt- és szakszervezeti funkciót töltenek, vagy töltenek be (rektorhelyetteség, évfolyamfőnöki, csoportpatronusi megbízatás, Magyar Vöröskereszt stb.).

Az Orvosi Vegytani Intézet kutatási lehetőségei az elmúlt 20 évben jelentős műszerek beruházásával is növekedtek (spektrofotométer, kutatói és oktatói

eszközök, állatistálló, hidegszoba építése). Az intézet műhelye is jelentősen fejlődött, ma már nemcsak karbantartási munkát végez, hanem igényes oktatási és kutatási gégedeszközöket is készít.

Biológiai Intézet

A Biológiai Intézet megalapítását megelőzte az az egészségügyi kormányzati intézkedés, amely elrendelte az orvosi biológia kötelező oktatását a magyar orvostudományi egyetemeken. Az I. évfolyamon az 1950—51. tanévben kötelező és szigorlati tárggyá vált az orvosi biológia, s így lett alapozó tárgyként hivatva arra, hogy általános természettudományos ismeretekkel lássa el a jövő orvostanhallgatókat későbbi tanulmányaikhoz. Az új tárgyat, amely felölelte az élet keletkezésére, az élő anyag, a sejtelmélet és cytologia, az életjelenségek, a rendszertan, az örökléstan, a genetika, az evolúció legáltalánosabb törvényszerűségeit prof. Kesztyűs Lóránd és a Kórtani Intézet munkatársai oktatták, s egyben-vezették is a hallgatók gyakorlatait.

1959-től felismerve az általános biológia gyors fejlődését és szoros kapcsolatot a molekuláris szinten történő kutatásokkal, az egyetem vezetősége megbízta dr. Szabó Gábort az MTA Kísérleti Orvostudományi Intézetének akkori tudományos munkatársát — akinek kutatásai az általános genetika, rendszertan, oecologia stb. területén folytak —, hogy alakítson ki az általános biológia oktatására és az oktatást alátámasztó kutatáshoz egy munkacsoportot.

1960—61. tanév kezdetétől az egyetem rektora megbízta dr. Szabó Gábort az orvosi biológia oktatásával, majd 1962. október 1. hatállyal az Egészségügyi Minisztérium külön Biológiai Intézetet szervezett, és az intézetvezetőt 1963. december 30-ával egyetemi tanárrá nevezte ki. Az Egészségügyi Minisztérium ezen rendeletét nem követte azonnal új intézet építése és a csoport 1963-ig az intézetvezető munkahelyén végezte kutató munkáját. Ez az MTA Kísérleti Orvostudományi Intézetének Antibiotikum Osztálya volt, mely a DOTE Gyógyszertani Intézetének keretében működött, s ebből az osztályból vált ki 1963-ban a biológiai csoport.

A Gyógyszertani Intézet helyiségeit és felszerelését használták kutatásaik során, bár 1963—67 között, ugyanebben az épületben, a Biológiai Intézet önálló helyiségekhez is jutott, az Igazságügyi Orvostani Intézet két orvosa által lakott helyiségek, a padlástér (kb. 250 m²) beépítése, valamint egy alagsori raktár hallgatói gyakorlati helyiséggé történt átalakítása révén. E gyakorlati termet az Igazságügyi Orvostani és Biológiai Intézet közösen használja.

Említést érdemelnek az intézet munkatársai, akik — a fent jelzett — szinte elképzelhetetlenül mostoha körülmények között részt vettek a korszerű szintű oktatás és kutatómunka kialakításában.

A Biológiai Intézet oktatói 1959 óta dr. Bássler Gusztáv, dr. B-né Valu Gabriella, dr. Vitális Sándor, és dr. Barabás György vegyész, tanársegédek. 1965-ben laboratóriumvezető főorvosi állásba távozott dr. Bássler Gusztáv, akinek az intézet technikai felszerelése és a gyakorlati oktatás terén elévülhetetlen érdemei vannak.

Az intézethez 1962-ben került dr. Szeszák Ferenc tanársegéd, 1965-ben dr. Békési István adjunktus, 1965-ben dr. Schlammadinger József és 1966-ban dr. Erdei János gyakornok.

Az intézetben dr. Békési István és dr. Szabó Gábor a kémiai, ill. az orvostudományok kandidátusa cím tulajdonosai, dr. Barabás György vegyész pedig 1965-ben a doctor med. biol. címet szerezte meg.

Az intézet új gyakorlati tematikát dolgozott ki, ellátva a hallgatókat néhány fejezetre kiterjedő nyomtatott segédanyaggal. Fennállása óta átdolgozta a tananyagot (a hivatalos tankönyv régi kiadású volt) genetikát ad elő és 1963-ban ugyanebből jegyzetet ad a hallgatók kezébe. 1966–67. tanévben humángenetikai speciálkollégiumot hirdetett meg az orvostanhallgatók és orvosok számára.

Az intézetben átlagosan 10 tud. szakkörös dolgozik. A felszerelés a biokémiai munkákhoz szükséges preparatív ultracentrifuga (MSE gyártmányú) és a cytomorphológiához egy jó minőségű Reichert kutató mikroszkóp (tartozékkal) beszerzésével nagymértékben javult. Több vonatkozásban — felszerelés dolgában — változatlanul régebbi egyetemi intézetek vendéglátására vannak utalva. Ennek ellenére 1962 óta számos nemzetközi kongresszuson és symposiumon és folyóiratban, Moszkvában, Londonban stb. elismeréssel számoltak be az intézet kutatásáról.

Az intézet két irányban folytat kutatómunkát mikrobiológiai objektumon:

1. A citodifferenciációt tanulmányozzák morfológiai és biokémiai módszerekkel. Olyan biológiai eredetű anyagokat keresnek, amelyekkel a differenciálódás folyamatát befolyásolni lehet. Egy ilyen hatású tényező hatásmódját tanulmányozzák molekuláris biológiai szemlélet és módszerek segítségével.

2. Tanulmányozzák az antibiotikumok — mint biológiai anyagok — biokémiai és struktúrális szerepét az őket termelő mikroorganizmusok életében.

Az intézet részt vesz a Magyar Mikrobiológiai Társaság, a M. Biol. Társaság és a Biokémiai Társaság ülésein, ill. munkájában.

A MTA Genetikai, ill. Gyógyszer és Antibiotikum Bizottsága, valamint a TMB elméleti szakbizottságában az intézetvezető tevékenykedik, aki 1963–66-ban oktatási rektorhelyettesi funkciót látott el.

Az intézet orvosai szinte valamennyien marxizmus—leninizmus esti egyetemi, vagy ezzel azonos szintű képzéssel már rendelkeznek, vagy tanulmányaikat most folytatják. Az orvosok között két párttag van.

1966 végére kialakult megfelelő szakemberekből álló, az orvostanhallgatók oktatására alkalmas, jelentős alapkutatásokat végző intézet, de sajnos a munkához szükséges tanterem, gyakorlati helyiség, kutató laboratórium még hiányzik.

Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet

Az intézet a háborús események alatt komolyabb sérülést nem szenvedett, csupán kisebb anyagi károk keletkeztek. Oktatói munkája már 1944 decemberében megindult. Az anatómiai előadásokat dr. Bodnár Tibor az I. sz. Sebészeti Klinika docense, a szövettani előadásokat pedig dr. Dóczy Emil intézeti tanársegéd tartotta.

A munka minden vonalon 1945 márciusában indult meg, amikor Törő Imre dr. egyetemi magántanárt bízták meg az intézet igazgatói teendőinek ellátásával. Ebben az időben csak nagyon nehéz körülmények között lehetett dolgozni. Két végzett oktató volt csupán, és rajtuk kívül 14 medikus szakkörös működött közre az oktatásban. Ebben az időben kellett az oktatás alapfeltételeit is biztosítani (mikroszkópos preparátumok, szövettani metszetek stb.).

Törő Imre professzor intézetvezetői tevékenysége igen sokrétű volt és itt tartózkodása idején az intézet nagyon sokat fejlődött. Az oktatási színvonalat igen magas fokra emelte. 1949-ben bevezették a csoportos oktatást. Ennek érdekében a nagy egységes bonctermet átépítéssel több részre osztották és a volt múzeum helyiséget részben tanulókori szobákká, részben laboratóriumokká alakították át. A jobb oktatás érdekében először egy szobrásznot alkalmazott, akinek feladata volt oktatási modellek, Skutta-féle moulageok és falitáblák rajzolása. Itt tartózkodása alatt írta meg Törő professzor az első szövettani tankönyvét és a kisebb fejlődéstani tankönyvét.

A modellező és rajzoló részleg kialakításán túlmenően Törő professzor idejében szerveződött meg az első hisztokémiai laboratóriumunk az intézetben. A Kórbonctani Intézettel együtt közös állatistállót építettek, ahol elkészült az első állatműtő is. A kutatómunka fellendítése érdekében megteremtette alapjait az önálló intézeti műhelynek, továbbá kialakította a kémiai laboratórium csiráit. Nagy érdemei vannak az intézeti könyvtár továbbfejlesztésében, az intézeti külföldi folyóiratok számának növelésében, és itt az intézetben rakta le az orvoskari könyvtár alapjait. A hatalmas energiát jelentő intézeti szervezési, oktatási feladatokon kívül kialakította az intézet tudományos profilját és megszervezte az intézet kutatói gárdáját. A kutatómunkának az intézetben komoly hagyományai voltak. Az intézet első vezetője Prof. dr. Huzella Tivadar a biológiai irányzat alapjait rakta le az intézetben. Törő professzor azt továbbfejlesztette és kialakította a modern experimentális morfológiai irányzatot. A legbehatóbban a RES-sel foglalkozott és ez lett az intézet profil témája. Vizsgálták a RES szerepeinek és befolyásolhatóságának lehetőségeit. Ezen kívül citológiai munkák folytak (phagocytosis). Említést kell tenni még ebből az időszakból a hisztokémiai irányzat kialakításáról, kvantitatív hisztokémiai munkák is folytak az intézetben.

1950-ben Törő Imre professzort a budapesti Szövet- és Fejlődéstani Intézet igazgatójának nevezték ki. Átmeneti időre az intézet igazgatója dr. Katona István intézeti tanár lett. 3 hónapos intézetvezetői működése alatt a megnövekedett oktatási feladatoknak tett eleget, továbbá az intézet mikroszkópos feladatait igyekezett megoldani. Kiemelkednek dr. Katona István által készített stereoszkópos vizsgálatra alkalmas, a szerv eredeti alakját és rugalmasságát megtartó száraz, plasztikus anatómiai készítményei.

1950 decemberében dr. Krompecher István vette át a tanszék vezetését. Ebben az időszakban az intézetben 2 végzett orvos volt, és így nagy feladatot jelentett a nagylétszámú hallgatóság magasszintű oktatása. Krompecher professzor az oktatásba is új szemléletet vitt: előtérbe helyezte az élő ember anatómiájának tanítását, különös hangsúlyt kapott az elmélet és a gyakorlat összevetése és az egész oktatás alapjává tette a forma és funkció egységét. Megszüntette továbbá az elhatárolódást az anatómia és a szövettan oktatása között. Két évfolyamot kell oktatni magas óraszám mellett és medikusoknak a bevonásával. Évek során sikerült az oktatói szukreszcenciát biztosítani, és 1956-ban már 11 végzett orvos működik az intézetben. Sajnos, 1958-ig 8 végzett orvos került át az intézetből különböző klinikákra. Ezek ott is igen jól megállják a helyüket és intézeti tanár, klinikai tanársegédek, kórházi főorvosok lettek az intézetben nevelkedett oktatókból.

Jelenleg 12 végzett orvos és 2 vegyész működik az intézetben. Az oktatói munkába egyre inkább beépítjük a marxista ideológiát, ami annak is köszönhető, hogy az intézet oktatói közül hatan elvégezték, vagy jelenleg végzik a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet, hárman pedig a szakosított marxista okta-

tásban vesznek részt. Az intézet csoportos és egyéni konzultációkkal segíti elő az oktatói munkát, és az oktatók igen aktívan szerepelnek a nevelő munkában is. Az intézet oktatói közül többen évfolyamfőnöki, csoportpatronusi feladatokat látnak el. Óriási erőfeszítést tesz az intézet a minél jobb oktatási módszer kidolgozására az új reformnak megfelelően és a korszerű oktatás érdekében.

Az intézet a kutatómunka fejlődésével párhuzamosan jelentős strukturális átalakuláson ment át. Végleges helyet kapott a kémiai laboratórium, ahol jelenleg két biokémikus dolgozik. Sikertült egy önálló intézeti elektronmikroszkópos részleget is kialakítani. A kutyák számára kutyaistálló készült. Kialakultak a különböző munkacsoportok, különböző munkaprofilokkal, idősebb oktatók vezetésével. A jobb munkakörülmények biztosítása érdekében a hullakamrában és a bonctermekekben szellőző berendezést sikerült megépíteni saját elgondolás alapján, és ez az országban egyedülálló.

Munkarészlegek, laboratóriumok kialakulásával az intézeti műszerpark is sokat fejlődött. Több mikrotomot, mikroszkópokat (kutató, fluorescens, polarizációs), spektrofotométert, Warburg készüléket, polarográfot, centrifugákat és hűthető centrifugát, kriosztátot, termosztátokat, metszetvetítőt, elektronmikroszkópot és ultramikrotomot kapott az intézet az utóbbi években.

Az intézet első tudományos profilja a támasztószövetek regenerációja volt, főleg a csont-regenerációját vizsgáltuk az oknyomozó szemlélet alapján. Ezekből a vizsgálatokból gyakorlati szempontból is kiemelkedők a tojáshéjporra vonatkozó eredmények. Ebből a témakörből monográfia jelent meg dr. Krompecher István szerkesztésében. A dialektikus materialista szemlélet fejlődésével a porc genesisénél az erek jelentősége került előtérbe, majd a mucopolysaccharida szerepére, változásaira, új típusú anyagcsere felismerésére, a filogenezisben játszott szerepének vizsgálatára került sor. A szövetek kvalitatív adaptációjának, a forma és funkció egységének, a normális onto- és filogenetikai fejlődésében, patológiás és experimentális körülmények közötti felismerése, anyagcsere viszonyainak a feltárása teremt meg az újabb kutatási területek alapjait: a szövetek megváltoztathatóságára vonatkozó vizsgálatoknak. Krompecher professzor alatt újabb irányzat alakult ki: a komplex vizsgálatok. A dolgokat csak összefüggésükben, fejlődésükben lehet nézni és ezért nem lehet ma már a jelenségeket csak morfológiai, csak biokémiai vagy csak élettani módszerekkel vizsgálni. Ezért kerültek előtérbe az intézetben a hisztokémiai, elektronmikroszkópos, szövettenyésztési, izotóp és autoradiográfiás, biokémiai és anyagcsere vizsgálatok, és ennek megfelelően alakulnak ki az intézetben a laboratóriumok és munkarészlegek. Ezen kívül sok munkát végeznek kollaborációban különböző klinikákkal, melyek mutatják a vizsgálatok gyakorlati jelentőségét is (II. Sebészet, Orthopaedia, Fogászat, Áll. Fodor József Tbc Gyógyintézet Bp.).

Nemzetközi kapcsolataik is sokat fejlődtek az utóbbi időben. Aktív kollaborációk alakultak ki (Rostocki Anatómiai Intézet, Varsói Szövettani Intézet, Fribourgi, Plovdivi Szövettani Intézet, Yokohamai Kórbonctani Intézet, Marseillei Oceanographiai Int.).

A tudományos munkájuk, a kialakult profil és a nemzetközi kapcsolatok alapján rendezhették meg 1965-ben, 10 nemzet legjobb szakembereinek részvételével, a Callus Symposiumot. A nemzetközi kapcsolatok elmélyítését szolgálják külföldi tanulmányutak, illetve külföldi kutatóknak itteni munkálkodása. Az intézetből hét munkatárs volt az NDK-ban, kettő Csehszlovákiában, kettő Lengyelországban, egy Bulgáriában, egy a Szovjetunióban, kettő Franciaországban 1–2 hónapig, jelenleg egy hosszabb tanulmányúton Svájcban. Az intézet-

ben dolgoztak: Hans Schmidt Halléből, Yoshimura professzor Yokohamából, Peter Mentz Halléből, Repas S. Bratislavából, B. Allemand, C. Leray Marseilleből, Beno J. Bratislavából, N. Prandini Milánóból, stb.

Az intézetben jelenleg két orvostudományok kandidátusa működik (dr. Földes István 1964, dr. Hadházy Csaba 1965), dr. Oláh Éva megszerezte a Dr. med. biol.-t. Az intézet munkásságát az elmúlt 20 év alatt 2 tankönyv, 3 monográfia és mintegy 230 tudományos publikáció jelzi. Ezek legnagyobb része idegen nyelven jelent meg. Az intézet oktatói sokat szerepeltek hazai és külföldi kongresszusokon. Dr. Krompecher Istvánt 1958-ban a hallei Leopoldina Akadémia tagjává választották. A Nemzetközi Rehabilitációs Társaság elnökségi tagja. Több akadémiai bizottság tagja, mint az akadémia levelező tagja.

Dr. Hadházy Csaba közreműködik az Akadémia Funkcionális Struktúrakutatás Bizottságában.

Élettani Intézet

Az intézet megalapítása óta kettős tanszékként működött. Az ebből származó nehézségek a felszabadulást közvetlenül követő években még egy ideig fokozódtak. Ezért volt oktató munka vonatkozásában az elmúlt 20 év legnehezebb esztendeje az 1947–48-as tanév. Ekkor ugyanis az élettanon kívül még három másik kollégium (biokémia, kórélettan és mikrobiológia) elméleti és gyakorlati oktatását kellett biztosítani a felszabadulás előttihez viszonyítva kb. kétszeres létszámú hallgatóság számára. 1948-ban Went professzor helyettesét, dr. Kesztyüs Lórándot egyetemi tanárrá nevezték ki és megbízták a kórtani tanszék vezetésével. 1950-ben a biokémia elméleti és gyakorlati oktatását Tankó professzor vette át. 1951-ben pedig Kesztyüs professzor munkatársaival az első három éves terv során épült új Kórélettani Intézetbe költözött. Ezek az évek jelentették az intézet életének egyik legfontosabb fordulópontját, ettől kezdve kizárólag az élettan elméleti és gyakorlati oktatása folyik az intézetben, s a kutatómunka is egyre határozottabb fiziológiai profilt vett fel.

A másodéves hallgatók létszáma tovább növekedett, s ma kb. négyszerese a 20 év előttiének. Az oktatói státusok száma nagyjából ezzel arányosan változott. Régebben 11 oktató látta el az említett négy kollégium oktatásának feladatait, ma 10 oktató végzi az élettan oktatását a kb. négyszeres létszámú évfolyamon. Az élettani oktatás színvonalának jelentős emelkedése következett be 1947 után, amikor megjelent Went: Élettan c. művének első kiadása, melyet 1958-ban és 1962-ben további átdolgozott kiadások követtek. Gyakorlati oktatás terén a műszerállomány részleges korszerűsítése jelentett fejlődést (3 db elektrokardiográf, 5 db kimográf, 6 db mikroszkóp, 5 db oszcilloszkóp, erősítők, ingerlők stb.).

A tanszék oktatói 1963 ősze óta kísérleteket végeznek a modern vizsgáztatási módszerekkel. Eddigi tapasztalataik alapján a hallgatók évközi munkájának rendszeres ellenőrzésére bevezették a reláció analízises és a feleletválogatós kérdés típusok alkalmazását. Az intézet jelentős részt vállalt a tudományos diákköri hallgatókkal való foglalkozásból, amennyiben évente kb. 40 hallgató számára biztosítja a diákköri munka feltételeit. Az intézet kutatómunkáját a sokirányú oktatási tevékenységének megfelelően még a felszabadulás utáni években is meglehetősen heterogenitás jellemezte. Ezekben az években az intézet fő témája a

szintetikus antigének, elsősorban a hisztamin azofehérje kutatása volt. Went és Kesztyűs a felszabadulás utáni években állították elő a hisztamin azobenzol-azoproteint, mely mint a hisztamin mesterséges kemospecifikus komplex antigéne a különböző allergiás kórképek befolyásolásában hatásos gyógyszernek bizonyult. Az utóbbi években a Humán Oltóanyagtermelő és Kutató Intézettel kollaborálva kidolgozták a hisztamin-azoprotein ipari méretekben is megvalósítható szintézisét, mely lehetővé teszi a gyógyszer üzemi előállítását. A klinikai kísérletek eredményei szerint az új készítménnyel, az Antallerggel jó terápiás hatás volt elérhető allergiás asztma, urticaria és más allergiás eredetű megbetegedések esetében.

A 40-es évek végén, amikor az intézet megalapítása óta először került abba a helyzetbe, hogy oktatási tevékenységét egy tárgyra koncentrálhatta, hozott létre Went professzor egy keringésélettani kutatócsoportot. Azóta a legutóbbi évekig az intézet fő témája a keringésélettan volt. Szoktatott éber kutyákon nyert kísérleti eredményeik alapján azt a következtetést vonták le, hogy az antagouista hatóanyagoknak adrenerg, ill. kolinerg stimulusok kapcsán bekövetkező mobilizációja kompenzatorikus jelenségnek tekintendő, mely a fiziológiai vérnyomás-szabályozás szolgálatában áll, másszóval, hogy az arteriális vérnyomás a presszoros és depresszoros neurohumorális aktivitás egymást kompenzáló egyensúlya következtében alakul ki. Kimutatták továbbá, hogy a koszorúerek a szívizom beidegzésétől független, önálló vazomotoros innervációval rendelkeznek. Megállapították, hogy az adrenerg koronária konstriktorok szabályozzák a szívanycserét, reflektorikusan gátolják a szisztémás vérnyomás hipertenzív tendenciát és biztosítják a koszorúereknek a szívizom anyagcseréhez való adaptációs képességét.

A munkacsoport műszeres ellátását az intézet házi műhelyében előállított műszerek alapozták meg (26 db műszer 485 000 Ft értékben). Egyetlen jelentősebb beruházás: 1 db Galileo-polyphysiograph, melyet a neurofiziológiai részleggel közösen használnak.

Az 50-es évek elején alakul dr. Varga Emil vezetésével az intézet izomkutató csoportja. Tankönyvi adattá vált az a megállapításuk, mely szerint a miozin addig enzimatikusan inaktívnak vélt L-meromiozin komponense kolineszteráz aktivitással bír. Összefüggéseket állapítottak meg a különböző típusú izmok kontraktilis fehérjeinek enzimaktivitása és az izmok fiziológiai sajátosságai között.

E témakörből írták meg kandidátusi disszertációikat dr. Varga Emil 1957-ben, dr. Kövér András 1962-ben és dr. Kovács Tibor 1966-ban.

Jelenleg a harántcsíkolt izom összehúzódásának mechanizmusát, az ingerületi folyamat és a kontrakció kapcsolatát vizsgálják. E célból 1963–64-ben létrehoztak egy izotóp laboratóriumot az iontranszport vizsgálatok céljára. Továbbá egy elektrofiziológiai laboratóriumot, melyben bevezették és rutinszerűen alkalmazzák a mikroelektród technikát és más alapvető elektrofiziológiai módszereket, melyek bevezetésével hazai relációban úttörő munkát végeztek.

Munkájuk alapvető műszerellátását szintén a házi műhely biztosította (20 db műszer 180 000 Ft értékben). Nagyobb beruházás egy db MSE centrifuga és 1 db Disa universal indicator.

Az 50-es évek vége felé újabb kutatócsoport alakult az intézetben. Dr. Fehér Ottó Went professzor aspiránsaként a szimpatikus ganglionok ingerületáttevődésével foglalkozott s e témából védte meg kandidátusi disszertációját: „Az acetil-kolin-kolineszteráz rendszer szerepe a ganglionális ingerületáttevődésben” címmel 1960-ban. 1962 óta a neurofiziológiai kutatócsoport a központi idegrendszer élettanával foglalkozik. Eddigi eredményeik a görcspotenciálok keletkezési helye,

mechanizmusa, gyógyszeres gátlása, továbbá a görcsjelenségeket mutató agy biokémizmusának vizsgálata körül csoportosulnak.

A neurofiziológiai kutatócsoport alapfelszerelését szintén a házi műhely készítette (32 db műszer 430 000 Ft értékben). Beruházás: 1 db DISA elektro myograph, DISA-Multistim.

Az elmúlt 20 év alatt az intézet kis javítóműhelyéből modern műszerlaboratórium fejlődött, mely a saját tervezésű és kivitelezésű műszerek százait produkáta. Balla László műhelyvezető mérnök, aki szocialista brigádjával ezt a nagy fejlődést elérte, 1966-ban ment nyugdíjba 42 évi szolgálat után. Ez alkalommal a kormány a Munka érdemrend bronz fokozatával tüntette ki.

1962—63-ban dr. Varga Emil vendégprofesszorként egy évet töltött a Duke egyetemen (USA). 1965-ben dr. Fehér Ottó félévre tanulmányúton volt a birminghami egyetemen (Anglia).

1963 tavaszán tragikus hirtelenséggel elhunyt Went professzor, aki az intézetet 1932 óta vezette, s akinek nevéhez fűződik az intézet több évtizedes töretlen fejlődése. Halálának megrendítő hírére az egész magyar orvostársadalom mély részvétellel vette tudomásul. Went akadémikusnak kiemelkedő része volt a fiziológiai kutatás hazai fejlődésében, de ezen túlmenően egyike volt azoknak, akik hazánkban a modern élettani oktatás alapjait lerakták.

Utódjaként dr. Varga Emil kapott megbízást a tanszék vezetésére. 1963-ban tanszékvezető docensi, majd 1966-ban egyetemi tanári státusban.

Biokémiai Intézet

Az elmúlt 25 év a biokémiai tanszéknek nemcsak a fejlődését, hanem a létesítését is magában foglalja. Az 1942—43-ról és az előző évekről beszámoló évkönyvekben még csak annyi szerepelt, hogy a II. éves orvostanhallgatók számára volt egy biokémia című magántanári előadás, amelyet dr. Tankó Béla tartott. Az 1944. szeptember 15-i bombatámadás súlyosan megrongálta az orvosi vegytani intézet épületét: Bodnár professzor a kórbonctani intézetben keresett menedéket az intézet zömével. A biokémiai laboratórium megkísérelte, hogy a romos épületben folytassa működését, de helyzete 1945 őszén tarthatatlanná vált, s a laboratórium vezetője szüleinek közeli villájában kért és kapott elhelyezési lehetőséget a felszerelés, műszerek számára. Amikor a VK Minisztérium 1947. február 28-án a laboratórium vezetőjét a szerves kémia professzorává nevezte ki, itt a Simonyi út 4. sz. házban létesült a szerves kémiai intézet, egyre több helyiségnek egyetemi használatra való díjtalan átengedésével. Az erőfeszítésekről számolt be a helyi Néplap 1947. szeptember 14-i száma, olyan cím alatt, hogy „Maga szereli intézetét a szerves kémia professzora”. Amikor 3 évvel később a megszüntetett karok helyén már álltak a központi épületben az új kémiai intézetek, ezt a szerény, de meglevő intézetet lehetett átkeresztelni az orvostudományi kar biokémiai intézetévé, azzal egyidejűleg, hogy Tankó Béla kineveztetett a biokémia professzorává 1950. szeptember 19-én. Ekkor létesült tehát hivatalosan az orvostudományi kar biokémiai intézete — mint ilyen a második az országban a budapesti után —, de a fenti rövid áttekintés rámutat arra, hogy megteremtésében azok az évek voltak a döntők, amikor az intézet papíron még nem is létezett.

Ilyen előzmények után sem volt könnyű az új tanszék helyzete. Hogy egy létesítendő elméleti tömbben majd megfelelő otthont nyer, az akkor is ígéret volt már, de ebben az ideiglenesnek tekintett elhelyezésben is meg kellett oldani az

oktatási feladatokat. A biokémiát, mint ekkor már külön tantárgyat, az élettani intézet látta el. Az új tanszéknek oktatókról kellett gondoskodnia, hiszen a korábbi munkatársak a szerves kémiai intézetbe, Bognár professzorhoz mentek át. Csak 1951–52-ben indulhatott meg az önálló biokémiai oktatás, egy félévben 4+2 heti óraszámmal. A nagylétszámú hallgatóság elhelyezése a Simonyi úti villában lehetetlen lett volna, de Kesztyüs professzor a Kórélettani Intézetben előadótermet, valamint gyakorlati laboratóriumokat bocsátott rendelkezésre, s így van ez jelenleg is, amikor a reform óta a biokémia két féléves, 2+2, ill. 4+2 óraszámmal.

Az intézet személyi ellátottsága az illetékes körök megértő támogatásával kedvezően fejlődött, s így a professzoron kívül néhány év múlva már 5 oktató, valamint egy adminisztratív munkaerőn kívül két fizikai dolgozó vett részt a munkában. Az a megosztottság, hogy a medikusok képzése a klinikai telepen folyt, a kutatás, valamint a TTK biológus hallgatóinak oktatása azonban a Simonyi úton az átlagosnál jóval több feladatot jelentett. Ilyen rendkívül szerény keretek között is hiányzott egy műszerész: átmenetileg Szarvas professzor (az orvosi vegytan megbízott igazgatója), majd Krompecher professzor engedték meg, hogy szakemberük egy-egy napot itt segítsen, míg végre 1959-ben egy tanszéki mechanikust kapott az intézet. 1960-ban egy vegyésztechnikussal, majd 1961-ben egy újabb középkáderrel gyarapodott a létszám, amelyben azonban más elméleti tanszékekhez képest még mindig alacsony a középkáderek aránya. Bár az 1950 előtt beszerzett műszerek közül több a szerves intézetbe került át, itt maradt pl. egy értékes polariméter, torziós mérleg és egy nagyobb centrifuga. A legjelentősebb esemény egy Beckman UV spektrofotométer megszerzése volt 1958-ban. Újabbban a hazai gyártmányokból hűthető centrifuga, frakciókollektor, polarograf, továbbá importból egy liofilizáló gyarártóják a műszerállományt.

Az MTA, majd az ETT hosszabb idő óta célhittel támogatják az intézet kutatómunkáját a nukleinsavak kémiájának, anyagcseréjének területén, különös tekintettel az onkológiai vonatkozásokra. A nukleinsavak vizsgálatáról írt akadémiai kiadványba monográfiát a professzor és ebből a témakörből szereztek meg doktorátusukat biokémiából, mint főtárgyból Zsindely A., Rosdy B., Szaboles M. és Tóth B. a Kossuth Egyetem TT Karán 1958-ban.

Másik kutatási iránya az intézetnek a foszforilált intermedierek preparatív és analitikai kémiájának tanulmányozása. Erről a területről is számos publikáció, valamint kongresszusi előadás (bel- és külföldön egyaránt) jelent meg és több esetben népgazdasági szempontból igen jelentős módon segítette az intézet a hazai biokémiai ipar export-tevékenységét. Egyik ipari kapcsolatból az egyetemhez befolyó összegnek az intézetre eső csekély hányadából történt egy értékes esztergapad beszerzése is.

Az intézet jelenlegi tagjai mellett köszönet illeti azokat is, akik több-kevesebb időt töltöttek az intézetben és másutt folytatták munkásságukat. Ebből a szerény intézetből indult el két professzor (Bot az orvosi vegytanon, Nánási a TTK-n), valamint több biokémikus, akik egyetemi (pl. Oláh É., Szóór Á., Szaboles M., Szabó M., Tóth B.) vagy ipari (pl. Rosdy B., Kerey Gy.) kutatócsoportokban szereztek maguknak megbecsülést. Sok orvostanhallgató töltött itt néhány évet, mint tudományos diákköri tag, hogy más intézetbe, vagy klinikára vigye tovább az itt tanultakat. A professzor a MTA biokémiai, továbbá morfológiai-onkológiai bizottságaiban, valamint az ETT onkológiai szakbizottságában évek óta részt vesz. Vezetőségi tagja a Magyar Kémikusok biokémiai

szakosztályának, elnöke a Magyar Biokémiai Társaságnak, továbbá a Federation of European Biochemical Societies magyar delegátusa.

Ez a beszámoló talán hosszabb, mint egy ilyen kis intézethez illenék, pedig így is keveset nyújtott abból, hogyan kellett már 20 éve lelkesedéssel és leleményességgel áthidalni annyi nehézséget, aminek közös oka ez az ideiglenes és nem megfelelő elhelyezés. Bár megvalósulnának mielőbb azok a szép tervek, amelyek az építendő elméleti tömbben végre a biokémiának is méltó otthont biztosítanának.

A Kórélettani és Mikrobiológiai Intézet
Épült: 1949—51

Kórélettani Intézet

A dr. Verzár Frigyes, ill. dr. Went István professzorok által vezetett Élettani és Általános Kórtani Intézet csaknem három évtizeden keresztül működött kettős tanszékként. 1948. január 1-én miniszteri rendelet alapján a két intézetet különválasztották. Dr. Went István professzor, aki 1932-től kezdve látta el a kettős tanszék sok gonddal járó vezetését, az Élettani Intézet igazgatását választotta, az Általános Kórtani Tanszék professzori állását pedig pályázatra írták ki. Egyidejűleg az Általános Kórtan önálló kollégiumának oktatásával dr. Kesztyús Lórándot, az Élettani és Általános Kórtani Intézet docensét bízta meg a Deb-

receni Tudományegyetem Orvostudományi Kara, a Mikrobiológia és Immunitás-tan ugyanakkor önállóvá vált kollégiumát pedig dr. Jeney Endre professzor oktatta a Közegészségügyi Intézetben.

1948 májusában kormányzatunk dr. Kesztyűs Lórándot egyetemi tanárnak nevezte ki az Általános Kórtani Intézetbe, mely 1951-ig az Élettani Intézetben működött vendégként, és 1948–51 között az Mikrobiológia és Immunitás-tan oktatását is ellátta.

1948-ban a 3 éves terv keretében indult meg az új Kórtani Intézet építkezése. 1949-ben az oktatási reform kapcsán az Általános Kórtani Tanszéket Kórélet-tani Tanszékké szervezték át és az épülő intézetben a Kórélet-tani Tanszék mel-lett a Mikrobiológiai és Immunitás-tani Tanszék is otthont kapott. 1951. március 1-én nyitotta meg kapuit az új, modern, ötszintes épület, mely 5,5 millió Ft költséggel épült fel.

A fiatal intézményre nehéz feladatok vártak. A teljesen új létesítményt fel kellett szerelni, az oktató-kutató személyzetet ki kellett képezni, és az új tan-tárgy tematikáját, oktatását meg kellett tervezni. Emellett 1948–51 között a mikrobiológia és immunitás-tan, 1950–60 között az orvosi biológia és parazito-lógia c. kollégiumok előadásai és gyakorlatai is a Kórtani Intézetre hárultak.

Kezdetben az oktatás és a tudományos kutatás céljaira csak néhány, az Élettani Intézettől örökölt, ill. kölcsönként műszer szolgált. Az Egészségügyi Minisztérium és a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Osztályának hathatós támogatása révén azonban a szisztematikus intézetfejlesztés ma már nemzet-közi viszonylatban is modern műszerparkot szervezett meg. 1956 óta az inté-zetben működik egyetemünk elméleti intézeteinek kutatási céljait szolgáló izotóp laboratórium, melynek modern színvonalát továbbra is biztosítani elsőrendű egyetemi feladat.

Az intézet tudományos kutató munkája kezdettől fogva az immunokémia és immunbiológia általános problémái felé irányult. A kémiailag tiszta fehérjék antigén tulajdonságainak vizsgálata mellett 1952-ig a biológiai és farmakológiai hatóanyagokat (adrenalin, hisztamin, novocain) tartalmazó kemospecifikus antigéneket szintetizáltak az intézetben és a képződött ellenanyagok kórélet-tani, biológiai hatásait analizálták. 1952-ben kezdte el kutatni az intézet a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Osztálya által támogatott két fő témát: a neuro-hormonális befolyások hatását az ellenanyag képződésre és az in vivo antigén-ellenanyag képződésre és az in vivo antigén-ellenanyag reakciókra, ill. a hipoter-miával és hibernációval kapcsolatos vizsgálatokat (a hidegvérű állatok immunitá-sának problémáját), melyek a Távlati Kutatási Terv 53. főfeladatához kapcsolód-nak. A különböző kutatások eredményeiről közel 200 dolgozatban, 6 könyvben, ill. könyvrészletben számoltak be. Emellett dr. Sós József professzorral közösen az intézet professzora megírta a Kórélet-tan Tankönyvét, melynek II. kiadása 1966-ban jelent meg.

A Kórélet-tani Intézet 1948-ban 4 oktatóval és 6 közép- ill. alsókáderrel (összesen 10 dolgozóval) indult működésnek. A személyzeti ellátás fejlesztése során elsősorban a tehetséges fiatalok kiképzésére támaszkodott az intézet. Közülük sokan ma már más területeken működnek mint tudományosan minősítétt kutatók vagy elismert nevelők. Így 1948 óta az intézetből indult kutató pályájára dr. Salánki János, a tihanyi Biológiai Kutató Intézet főigazgatója, dr. Tomka Imre, az OITI főorvosa, az EEG-laboratórium vezetője, dr. Jávor Tibor, a DOTE II. Belklinikájának docense, dr. Nikodémusz István, az OÉTI osztályvezetője, dr. Rédei Imre, a DOTE Mikrobiológiai Intézetének adjunktusa,

dr. Szatai Imre, a DOTE Radiológiai Klinikájának adjunktusa stb. A Kórélettani Intézet docenseként működött néhány éven át dr. Dán Sándor docens, a DOTE I. Belklinikájának jelenlegi megbízott vezetője és dr. Bot György a DOTE Orvosi Vegytani Intézetének professzora. Jelenleg a Kórélettani Intézet egyetemi státuszában 13 oktató és 11 közép-, illetve alsókáder dolgozik, akadémiai státuszon van 1 kutató és 6 asszisztens; a teljes létszám tehát 31. A kutatók között 1 tudományok doktora és 3 kandidátus működik. Az 1966—67. tanévben a Kórélettani Intézet 12 tudományos diákköröst foglalkoztat, közülük ketten demonstrátorok.

Kórbonctani Intézet

A felszabadulást követően a nyugatra távozott Borsos-Nachtnebel Ödön professzor után dr. Ökrös Sándor egyetemi magántanár kapott megbízást az intézet vezetésére. Az elszenvedett háborús károk és a nagy kezdeti nehézségek ellenére sikerült az intézetben a munkát megindítani, úgyhogy az a pillanatnyilag felmerülő diagnosztikai kívánalmaknak sikeresen eleget tudott tenni. 1947-től a Budapestről érkező dr. Kellner Béla vette át az intézet vezetését. Kellner professzor, akit az újjászülető Magyar Tudományos Akadémia is levelező tagjai sorába választott, igen nagy ambícióval és hozzáértéssel fogott az intézet rekonstrukciójához. A háborús károk teljes megszüntetése mellett, belső átalakítások révén új kutató részlegek is létesültek. A jelentős összegű akadémiai beruházások és a rendszeres, közel évi 50 000 Ft-nyi állami támogatás segítségével ekkor épül meg a korszerű, nagy állatistálló és az újonnan berendezett állatműtő, kémiai és fotolaboratórium létesült egy-egy szakképzett munkaerővel, továbbá szövettanyésztő laboratórium is.

Az anyagi fejlődés mellett ugrásszerűen megnőtt a tansegédszemélyzet száma is, 1951-ben már 12 orvos dolgozik az intézetben, köztük dr. Lapis Károly és dr. Sugár János aspiránsi minőségben.

Az intézet személyi és tárgyi fejlesztését a megnövekedett oktatási és rutin feladatok is szükségessé teszik. A rákszűrő vizsgálatok megszervezésével az addig évi 3—4000 vizsgálat 1952-től mintegy évi 7—8000-re emelkedik.

A Kellner professzor körül csoportosult lelkes, fiatal orvosi gárda a tudományos munka vonalán is eredményesen dolgozik. Az intézet irányvonalát az onkopatológiai vizsgálatok jelentik. Ehhez kapcsolódik a sebgyógyulás folyamatának tanulmányozása, továbbá, mint fő téma a daganatok progressziójának és a citosztatikumok hatásmechanizmusának vizsgálata. Emellett azonban számos kliniko-patológiai tárgyú munka is közlésre került.

Kellner professzor sokoldalú elfoglaltsága mellett vezető szerepet töltött be az egyetem politikai életében és döntő része volt abban, hogy a fordulat éve után az egyetem politikai élete a párt politikájának megfelelő szellemben fejlődött. Tanársága idején egy éven át az Orvosegyetem dékánja volt és fáradhatatlanul harcolt a tudományos munka felvirágoztatásáért az Akadémia szakbizottságában és a Patológus Szakcsoport vezetőségében.

1954 áprilisában Kellner professzor megvált az intézettől és az Országos Onkológiai Intézet patológiai részlegének vezetését vette át. Vele távoztak új munkahelyére dr. Lapis K. és dr. Sugár J. aspiránsok, dr. Holczinger L. tanársegéd; néhai dr. Matkó L. pedig a budapesti László Kórház proszekturájának főorvosa lett. Kellner professzor távozását követően, átmenetileg dr. Nagy András adjunktus vezette az intézetet.

1954 októberében dr. Endes Pongrácot nevezték ki az intézet vezetőjévé. Ő az első években a kórbonctan oktatásának minél jobb megszervezésére és munkatársai kliniko-patológiai diagnosztikai tudásának kifejlesztésére fektette a hangsúlyt. Utóbbit főleg a rutin diagnosztikai anyag nagymérvű megszapordása indokolta, amely ezidőtájt, már évi 10 000-re emelkedett. A Megyei Tanács Kórháza prospektúrájának az intézet egy idősebb tanársegédével, dr. Győry Györggyel történt betöltése is csak részlegesen enyhítette a helyzetet. A rutin diagnosztikai készség kifejlesztését indokolta az a tény is, hogy az intézet látta el az egyetem területéhez tartozó kórházi prospekturákat főorvosokkal. Így Győry főorvoson kívül Szolnokon dr. Nagy András, Egerben dr. Haraszti Antal, Miskolcon dr. Keresztúri Sándor és Gyöngyösön dr. Simárszki János főorvosok a Kórbonctani Intézetben szereztek meg magas szintű kiképzésüket.

A tudományos munka vonalán az első időkben zömmel kliniko-patológiai tárgyú munkák szerepeltek, továbbá a sokkos vesekárosodás patológiája. Experimentalis vonalon említésre méltók a pajzsmirigy homoiotranszplantációs vizsgálatok, melyek során rövid, átmeneti cortison-kezelés után sikerült 80%-ban eredményes transzplantátumokat nyerni. E vizsgálatok alapján nyerte el dr. Dévényi István docens 1959-ben az orvostudományok kandidátusa fokozatot.

Az intézet oktató-nevelő munkája elismerését jelentette az a tény, hogy 1962-ben Endes professzor, majd 1965-ben Dévényi István docens nyerték el a felsőoktatás kiváló dolgozója kitüntetését.

1959-től kezdve a tudományos munka zömmel a juxtaglomerularis complex szemcsés sejtjeinek patomorfológiai és patofiziológiai vizsgálatára irányult. Az elmúlt 6 év során e tárgykörből 23 tudományos dolgozat jelent meg hazai és külföldi szaklapokban. E tárgykörből nyerte el Endes professzor 1963-ban az orvostudományok doktora fokozatot.

Az intézet tudományos munkájának fejlődése szükségszerűen arra a személyi és anyagi fejlesztésre alapozódott, amiben az intézet ezen időszakban részesült. Az intézet személyi állománya további 2 hisztotechnikával, valamint 1 tanszéki mechanikussal és 1 vegyészrel gazdagodott. Számos új berendezéssel egészült ki a fotolaboratórium, újra megindult és azóta is eredményesen fejlődik az intézet hisztokémiai és szövettenyésztő laboratóriuma. Előbbi fejlődését elősegítette a nemrég kapott Pearse-féle cryostat. Az intézet egy másik tudományos témája a Boeck-féle sarkoidosis vizsgálata. Ezt a Tbc. Klinikával együttműködésben dr. Kelemen J. T. adjunktus folytatja, aki vizsgálatairól a stockholmi és párizsi Nemzetközi Konferenciákon is beszámolót tartott. Tudományos munkánk nemzetközi szinten történt elismerésének jele dr. Gomba Sz. dániai tanulmányútja a koppenhágai Kísérletes Orvostudományi Intézetben, Endes professzor meghívás alapján tartott előadása az angol Renal Association Cambridge-i ülésén, valamint Dévényi docens tanulmányútja Wilson professzor londoni intézetében.

Visszatekintve a felszabadulás óta eltelt időszakra megállapíthatjuk, hogy a Kórbonctani Intézet minden téren jelentős fejlődésen ment át. E fejlődés a kapott állami támogatás mellett annak köszönhető, hogy az intézet tagjai e támogatást igyekeztek minél jobban felhasználni és gyümölcsöztetni. Az oktató-nevelői munka rendszeres fejlődése, a területi munka vonalán a kórházi prospekturáknak vezető szakemberekkel történő ellátása, tudományos vonalon pedig Kellner professzor idejében az onko-patológiai, majd Endes professzor megérkezése óta a nephropatológiai munka eredményes művelése jelzik az intézet fejlődésének fontosabb állomásait.

Mikrobiológiai Intézet

A mikrobiológiai oktatás egyetemünkön 1947. XII. 31-ig az Általános Kórtani Intézetben a kórélettan oktatásának keretében történt, az Élettani- és Kórtani Intézet igazgatójának, Went István professzornak vezetése alatt.

1948. január 1-én vált önálló kollégiummá a mikrobiológia és oktatása augusztus 31-ig a Közegészségtani Intézetben történt Jeney Endre professzor által. 1948 szeptemberétől Kesztyűs Lóránd professzor végezte az ugyanekkor különvált Kórélettani Intézetben a mikrobiológia tanítását egészen 1951. szeptember 1-ig. Ekkor a felépült új Kórélettani Intézet II. és részben I. emeletén nyert elhelyezést a Mikrobiológiai Intézet. Teljesen különvált a Kórélettani Intézettől, s dr. Jeney Endre professzor vezetése alatt működött 1958. január 1-ig.

1958. január 1-től az intézet vezetését Váci Lajos egyetemi tanár vette át.

A többi hazai egyetemeinken már önállóan működő mikrobiológiai intézetek után tehát 1948-ban létesült egyetemünkön is az önálló mikrobiológiai tanszék és a 3 éves terv keretében felépült új kórélettani intézet épületében nyert korszerű elhelyezést.

Az intézet munkáját kezdetben az oktatómunka megszervezése kötötte le, majd az intézet felszerelésének kiegészítésével párhuzamosan, fokozatosan megindult a tudományos kutatómunka is. Jeney professzor vezetése alatt kutatásainak egyik fő iránya kemoterápiás jellegű volt, amely munkához a Magyar Tudományos Akadémia jelentős segítséget nyújtott.

1958-ban alakult ki az intézet jelenlegi kutatási profilja. Ebben az évben, a megszűnt kemoterápiás részleg helyén létesült az Egészségügyi Minisztérium nagyfokú támogatásával az intézet víruskutató laboratóriuma, s a baktérium-biokémiai részleg. A felszerelési hiányok fokozatos pótlásával e két irányban fejlődött továbbra a tudományos kutató munka. Az intézet baktérium-biokémiai részlege, miután megteremtette a személyi és tárgyi feltételeit a lipoidanalitikai és biokémiai kutatásoknak, elsősorban a baktérium lipoidok biokémiájával és biológiai szerepének tisztázásával foglalkozik.

A vírus-laboratórium kutatásai, főleg az emberi DNS vírusok (herpes simplex, varicella-zoster, cytomegalia vírusok) esetleges daganatkeltő szerepének tisztázásával, a rejtett vírusfertőzések biokémiai mechanizmusával, a vírusfertőzést követő korai fehérvérjék biológiai szerepének tisztázásával és a vírusok szaporodási mechanizmusával kapcsolatosak. E témaköréhez kapcsolódik a gyógyszeripar által jelentősen támogatott vírusellenes hatóanyagkutató részlegének munkája is.

Az intézet feladatköréhez tartozik az oktatás és a tudományos kutatás mellett egyetemünk klinikai részére végzett bakteriológiai-diagnosztikai munka is, amelyet az e célra létesített bakteriológiai diagnosztikai laboratóriumban lát el. E részleg munkáján keresztül kapcsolódik be az intézet a betegellátás közvetlen feladataiba, s egyben termékeny tudományos kooperációt teremt a klinikai szakmákkal az évi közel 10 000 vizsgálati anyag feldolgozásával.

Az intézet létszáma 28 fő, 11 orvos, 2 vegyész, ill. 15 tudományos és technikai asszisztens, ill. laboráns. Az intézet munkatársai közül kerültek ki a Megyei Kórház laboratóriumának és a Megyei KÖJÁL vírus laboratóriumának vezető főorvosai.

Gyógyszertani Intézet

1924-ben az orvostudományi egyetemi telep felépülésével az intézet először a jelenlegi Közegészségtani Intézet helyiségeibe, a Közegészségtani Intézet pedig a Gyógyszertani Intézet mostani helyiségeibe költözködött. 1928-ban Belák professzor intézkedésére a két intézet helyet cserélt, azóta a Gyógyszertani Intézet jelenlegi elhelyezésében működik.

Miután 1948-ig a Gyógyszertani Intézetnek és a Közegészségtani Intézetnek közös igazgatói voltak, súlyalközegészségtani-mikrobiológiai érdeklődéssel, a két intézet tulajdonképpen csak oktatási funkcióban létezett, tudományos funkcióiban azonban csak egy intézet volt tudományos tematikával.

1936-ban dr. Jeney Endre professzor indított meg részben önálló farmakológiai életet a Gyógyszertani Intézetben, noha ő is a közegészségtan tanárává lett kinevezve és a gyógyszerintézet vezetését — további intézkedésig — helyettesként látta el. 1936-tól 1943-ig terjedő időszak alatt az intézet tagjai pionír munkát végeztek, jelentős eredménnyel a „természetes anyagok” (flavonok, flavonoidok, anthocyanok) farmakológiai hatásának felderítésében.

1944–45-ben a második világháború pusztításai az intézetet sem kímélték meg. A felszabadulás után — 1948-ig — továbbra is közös vezetés alatt állott az intézet a Közegészségtani Intézettel. 1948-ban önállósodott a Gyógyszertani Intézet, melynek megbízott vezetőjéül dr. Vályi-Nagy Tibor adjunktust, egyetemi magántanárt, majd a pályázat eredményeként ugyancsak őt nevezték ki egyetemi tanárnak (1949).

Az intézet önállósulásának időpontjában személyi és dologi állományára vonatkozóan a következő adatok vetnek fényt. Személyi létszám: 4 fő orvosdolgozó és 3 fő fizikai dolgozó. Az intézetben ez időszakban 3 laboratórium volt, egy a második emeleten (vivisectio) és kettő az I. emeleten — ezek kémiai laboratóriumok voltak. Az intézet laboratóriumi műszer és gépparkja csak az alapfelszerelési szinten volt meg. Kísérleti állatok tartására, megfigyelésére szolgáló helyiségekkel az intézet nem rendelkezett. Az intézet legnagyobb értéke ezidőben a kézi könyvtára volt, amely teljes egészében átvészelte a háborús időszakot.

Az 1947–50-es évek Egyetemünkön a háborús károk helyreállításának időszaka volt. A Gyógyszertani Intézetben főként a helyiségek üvegezését kellett megoldani, majd a helyiségek rendbehozatalára több mint negyedmillió forintot költött az egészségügyi kormányzat.

1950-ben az intézet a jelenlegi földszinti traktussal bővült, ami két laboratóriummal és egy folyosórészsel bővítette az intézet hasznos terét. Ugyancsak 1950-ben, az épület alagsorában levő szigetelő pincék kiépítésével, négy újabb laboratóriumot alakítottunk ki.

1951-ben az épület padlástereit építettük be, ahol az intézet állatszobáját és ennek kiszolgáló helyiségeit hoztuk létre. 1953-ban alakítottuk ki a II. emeleten az intézet első sterilfülkáját. 1959-ben a II. emeleti biológiai laboratóriumokat alakítottuk ki. 1961-ben az alagsori laboratóriumok korszerűsítését folytattuk (izotóp helyiség). 1965-ben ultracentrifuga helyiséget hoztunk létre az alagsori mechanikai műhely helyén.

Összegezve tehát az elmúlt 25 év alatt a kutatásra és oktatásra használható intézeti helyiségek száma 3-ról 20-ra emelkedett — igaz, hogy további fejlődés (beépítési lehetőség) a mostanihoz képest a jövőben elképzelhetetlen, az épületadta légköbméterben.

Az intézet személyi állománya az elmúlt 25 év alatt az eredetinek több mint nyolcszorosára emelkedett.

Az intézet felszerelése: műszer, vegyszer, gépparkja, valamint a kísérleti állatokkal kapcsolatos berendezései közel állanak — még igényes követelmények felállítása mellett is — a korszerű tudományos intézmény fogalmához.

Az intézet oktatómunkájának fejlődése 1948—1966 között igen jelentős periódusokon esett át. A felszabadulás előtt és közvetlen utána a gyógyszer-tani oktatás — csaknem egyedüli lényeges részét — a professzori előadás képezte. Az 1950-es évek elejétől kezdve a Gyógyszertani Intézet tansegédszemélyzete egyre intenzívebben vett részt a tárgy szigorúan vett oktatásán kívül a hallgatók ideológiai-világnézetű nevelésében is. Az elmúlt 15 év alatt végrehajtott oktatási reformok során a gyógyszer-tani tananyag határai és a rokon tárgyakkal való összefüggései országosan koordináltattak. Jelenleg az intézet oktatási programja a négy orvostudományi egyetem szaktanárai által közösen körvonalazott ismeretanyagot tükröz.

A Gyógyszertani Intézet tudományos eredményeit az alábbiakban részletezzük:

A debreceni Gyógyszertani Intézet az elsők között volt a felszabadulás után, ahol az intézet tervszerű fejlesztése a választott tudományos főprofil célkitűzéseihez idomulva történt. Professzorának irányításával a tagság döntő része 1950-től kezdve mostanáig főként antibiotikum kutatással foglalkozott. Kutató közössége e területen az elmúlt 15 év alatt nemzetközileg is elismert tekintélyt szerzett és e munkája során elismert elméleti és ebből folyóan gyakorlati eredményeket ért el. Érdeme, hogy Magyarországon először itt fejlődött ki antibiotikumokkal foglalkozó tudományos iskola, mely számos szakkadert adott bel- és külföldi egyetemeknek, valamint az ipar kutató részlegének. A konkrét tudományos eredmények közül az alábbi néhányat említjük: sok szempontra kiterjedően vizsgálta a hazai és külföldi talajok streptomycis flóráját, különös tekintettel az antagonista törzsek előfordulására és megoszlására vonatkozóan. Módszert dolgozott ki a streptomycések laboratóriumi fenntartására és a gyógyászatilag perspektívát nyújtó antagonista sugárgombák célszerű kiválogatására (1957—1961).

Az intézetben előállított egyik hatóanyag: a Primycin (1954) — mely kémiai struktúra szempontjából az antibiotikumok újszerű érdekes tagját képezi, magas hígításokban is képes gátolni az antibiotikumokra rezisztens baktériumok és *M. tuberkulózis* fejlődését *in vitro* és *in vivo*. Jelentős parenterális toxicitása dacára — a hatóanyag kedvező fizikokémiai és farmakológiai tulajdonságai miatt — a külföldi szakemberek érdeklődésének központjába került. A debreceni és külföldi klinikákon végzett vizsgálatok eredményei végül is a hazai üzemesítés elrendelésére indították gyógyszeriparunk vezetését (1964). Az intézet munkájának újabb fontos eredménye volt a Primycin termelő törzsének nemesítése, melynek során a törzs olyan mutánsait állították elő, melyek több mint 2000-szeresét termelik az eredeti „vad” antagonistának (1962—1964). Kutatói e tárgykörből három szolgálati szabadalmat jelentettek be (1958—1965). A gyakorlati használatba vételt túlmenően a Primycin tudományosan, mint speciális „sejtanyagcsere reagens” is jelentőségre emelkedett.

Ugyancsak az intézetben felfedezett flavofungin és G-252 antifungális antibiotikumok vizsgálata folyamatban van. A desertomycin jelentősége emelkedett a patogén-gombadifferenciáló táptalajok készítésénél. Kiemelkedőek azok a vizsgálatok, amelyeket az intézeti kutatók a Penicillint bontó és 6-aminopenicillán-savat előállító enzimek területén végeztek. Így egy mikroorganizmus természeté-

ből egy exoenzym acylázét sikerült elsőnek előállítani. Módszert dolgoztak ki a 6-aminopenicillánsavból előállított félszintetikus penicillinek gyors kvantitatív meghatározására.

Az intézet kutatóinak egy másik csoportja a *Streptomyces* sp-be tartozó mikrobák fiziológiáját tanulmányozta (1953—65). Többek között sikerült kimutatni a Streptomycin molekula egyik szerkezeti elemét a *Streptomyces griseus* sejtfalában. A továbbiakban a *Streptomyces griseus* törzsekre jellemző sajátos biológiai faktort fedeztek fel (1958). Ez egy fehérje, vagy polipeptid, mely sajátos változásokat hoz létre a törzsek fejlődése során.

Az elméleti kutatások és a gyakorlat szoros összekapcsolására irányuló folytonos törekvését jelentette az a körülmény is, hogy ezen antibiotikum kutatásokkal szoros kapcsolatot tartott fenn a debreceni Orvostudományi Egyetem klinikáival és a gyógyszergyárakkal. Legutóbb értékes eredmények születtek a tumor és gazdaszervezet kölcsönhatásainak vizsgálataiban. Ez lesz a jövőben az intézet kemoterápiás főprofilja. Az ilyen irányú kutatások végecélja a fokozott szelektív toxicitással rendelkező gyógyszerek felkutatásában áll.

A klasszikus farmakológiai vizsgálatok során a haemato encephaliás barrier permeabilitásának viszonyait vizsgálták, különböző fiziológiás és patológiás viszonyok között. Különös fontosságra emelkedtek az antibiotikumokkal kapcsolatos kutatások eredményei (1958—59).

Igen figyelemre méltóak azon kísérletsorozatok, melyeket az organikus cyanidok (nitrilek), farmakológiai és toxikológiai sajátosságainak felderítésére és a vegyi szerkezet farmakológiai hatás közti viszonyok tisztázására végeztek (1956—1964).

Az intézet fiatal kutatóinak csoportja igen értékes megfigyeléseket végzett a részben természetes, részben szintetikus eredetű ionizáló sugárhatást befolyásoló termékek farmakológiai analízisére (1959—1965). Értékes, újszerű eredmények születtek a hormonális korrelációk vizsgálata során különös tekintettel a hepato-endokrin rendszer megismerésére (1957—1965).

Nagy segítséget jelentett a Gyógyszertani Intézet fejlődésére az a körülmény, hogy 1954—1963. évek között az intézet falai adtak helyet a MTA KOKI Antibiotikum Osztályának. Előmozdította ez személyi fejlesztését, valamint számos olyan műszer és gép beszerzését, amely egyetemi hitelből egyébként nem lett volna beszerezhető. Kétségtelen, hogy számos tudományos eredmény elérése az ilyen módon jelentősen megjavult munkakörülményeknek volt részben köszönhető.

A fent vázlatosan közölt témákból eddig nyolc intézeti tag szerzett tudományos fokozatot (kandidátus).

Sebészeti Anatómia és Műtéttani Intézet

A Debreceni Orvostudományi Egyetemen e tanszék — az ország többi egyetemeivel egyidőben — 1952-ben kezdte meg működését, s rövid átmeneti időszak után dr. Bornemisza Györgyöt, az orvostudományok kandidátusát bízták meg vezetésével, aki jelenleg is élén áll. Az intézet kialakításával az volt a cél, hogy azokat az alkalmazott anatómiai és gyakorlati műtéttani ismereteket, melyeket a sebészeti klinikákon technikai okokból nem lehetett oktatni, ebben az intézetben sajátítsák el a hallgatók emberi tetemeken és kísérleti állatokon. Mindez az általános orvosképzés gyakorlatibbá tétele céljából történt. E feladat

mellett különösen eredményesnek bizonyult a Tudományos Diákkör tagjaival való foglalkozás. Az intézetbe olyan hallgatók jelentkeznek, akik diplomájuk megszerzése után sebészeti, vagy más operatív jellegű szakma felé kívánnak orientálódni. A tanszéken eltöltött 2—3 év alatt a szakmai alapismeretek mellett ezek a hallgatók sajátítják el a sebészi jellegű kutatómunka alapvető metodikáját a kísérletes műtéti munkával járó szakismereteket, az eredmények értékeléséhez szükséges technikai, módszertani stb. eljárásokat. Az intézet volt tudományos diákköri tagjai közül ma sokan dolgoznak kórházakban, egyetemi klinikákon s munkájukban jól tudják hasznosítani így szerzett ismereteiket. Az intézet másik fő feladata a kutatómunka. Bár a tanszéken, az intézetvezetőn kívül csak 3 orvos dolgozik, az intézet megalapítása óta eltelt időben több mint 100 közleményt publikált, ezek nagyrésze a Magyar Tudományos Akadémia actáiban, s neves külföldi folyóiratokban jelent meg. Az intézet, ha szűkében is van helyiségeknek, felszerelése egyre tökéletesedik. Röntgen, fotolaboratóriuma a tudományos dokumentációk céljainak megfelelnek.

Az intézetvezető által házilag konstruált altatógép helyett, melyet évekig használt az intézet, ma már modern altatógép, alkalmas műtői és laboratóriumi felszerelések állnak rendelkezésre.

1955-től az intézet szervtartsósítással is foglalkozik, s több érdeklődő klinika kapott ér-, csont, és egyéb emberi szervkonzervátumokat, melyek gyakorlati felhasználásra kerültek. Így kapcsolódott be az intézet közvetlenül is a gyógyító munkába. A transzplantáció kérdései mellett a tanszék érdeklődési körébe elsősorban a szövetbarát műanyagokkal kapcsolatos kutatások, az urogenitalis szerveken végzett kísérletes beavatkozások, keringésdinamikai problémák és a narkózzissal kapcsolatos vizsgálatok tartoznak. A szervpótlás területén ma már eléggé ismert az itt kialakított auto-alloplastikus eljárás. A tanszéken több éves tervek alapján folyik a kutatómunka, melynek támogatásáról a megfelelő szervek gondoskodnak. Ennek eredménye az is, hogy jelenleg két kandidátusi disszertáció munkálatai is folynak a tanszéken.

A tanszék többirányú tudományos kapcsolatot épített ki egyrészt a helyi, vagy az ország más részein levő klinikákkal, másrészt külföldi intézetekkel. Így igen értékesnek bizonyultak a Moszkvai Szív- és Érsebészeti Akadémiai Intézettel, s a Rostocki Egyetemi Anatómiai Intézettel létesített kapcsolatok. A tanszék több oktatója járt külföldön, s ennek kapcsán a tanszékvezető felkért referátumokat, előadásokat tartott. Az intézet — amelynek minden orvosa szakképesítéssel is rendelkezik — igyekszik kapcsolatot teremteni az elméleti és gyakorlati munka között azáltal is, hogy lehetőséget nyújt olyan kórházi, vagy más területeken dolgozó orvosok számára, akik elgondolásaikat kutatási lehetőségeik hiányában munkahelyükön nem tudják megvalósítani.

Az intézet részt vesz az egyetem egészének munkájában is; a tanszékvezető egyben felügyelő tanára az egyetem Központi Film- és Fotolaboratóriumának, s elnöke az Egyetemi Filmbizottságnak; dr. Furka István tanársegéd titkára az egyetem Tudományos Diákkörének.

A tudományos eredmények elismeréseként a tanszék vezetőjét 1965-ben alapító tagjává választotta az Európai Kísérletes Sebészeti Társaság (Société Européenne de Chirurgie Experimentale), s 1966 novemberében a Magyar Sebész Társaság határozatot hozott a Kísérletes Sebészeti Szakosztály létesítésére, melynek irányításával ugyancsak az intézetvezetőt bízták meg.

Közegészségtani Intézet

Az intézet, alapítása óta 1947-ig közös vezetés alatt állott a Gyógyszertani Intézettel. 1947-ben dr. Vályi-Nagy Tibor professzor vette át a Gyógyszertani Intézet vezetését. A háborús események alatt és közvetlen aztán a két intézet épületének állagában komoly károk nem estek. A nagyobb károk elkerülését lehetővé tette dr. Herpay Zsombor, dr. Váczi Lajos tanársegéd, és F. Szabó László, Kelenhegyi Márton, Lengyel Ferenc gyakornokok helyükön maradása.

Az intézet igazgatója dr. Jeney Endre egyetemi tanár 1943. október 23-ig miniszteri engedéllyel szabadságon volt és csak 1944. február 18-án vette át újból az intézet vezetését. Az 1943—44. tanévben csak 3 díjas állás állott a rendelkezésre és 6 díjtalan tanársegéd, ill. gyakornok működött az intézetben. Az intézetben tovább működött az 1928-ban felállított OKI Fiókállomás, amelyik 1949-ben mint Közegészségügyi-Járványügyi Vizsgáló Állomás (KÖJÁL) önállósult és az egyetemen kívül nyert elhelyezést. Az intézet kebelén belül a háborús évek alatt „Vöröskereszt Véradó Szolgálatot” szerveztünk meg, amely nemcsak a helyi igényeket igyekezett kielégíteni, hanem liofilizálás céljaira a budapesti központba is küldött lefejtett vérplasmát. Ez a szolgálat egyben nagyszámú szűrővizsgálatot is végzett a két fő népbetegség a lues és tuberkulózis eseteinek felderítésére. Működését 1944 szeptemberében fejezte be. Az intézet által felállított és az akkor „Központi Egyetem” alagsorában működő Sportorvosi, Iskolaorvosi és Rendelő Állomás teljes felszerelése a háborús események áldozata lett.

A Közegészségtani Intézettel kapcsolatban Jeney professzor az 1935. évvel kezdődően egy rövidesen nemzetközileg is számontartott Gümőkórtani Kutató Laboratóriumot állított fel, amelynek munkájában Ambrus József magántanár és Nagy László főorvos vettek részt. Ez a laboratórium alakult át 1951 novemberében „kemoterápiai részleggé”, a Mikrobiológiai Intézet keretében, mely intézetet Jeney professzor 1947—57. között megbízás alapján szintén vezetett. E részlegben a szervezkémiai munkát dr. Zsolnai Tibor adjunktus végezte. Ezt a munkarészleget 1957 novemberében az Egészségügyi Minisztérium engedélyével a Közegészségtani Intézetbe telepítették át, ahol az dr. Zsolnai Tibor közvetlen vezetésével máig is működik.

Az intézet oktató és szakorvosképző munkájára jellemző, hogy ez alatt az idő alatt 66 higiénikust nevelt az egészségügyi hálózat számára. Intenzíven részt vett az MTA és ETT által vezetett és támogatott termunkákban, több mint 60 téma kidolgozásával foglalkozott. Ezekről az eredményekről az intézet a Higiénikusok Társasága évenkénti vándorgyűlésein, illetve a Társaság Tiszántúli Tagozatának területén tartott tudományos üléseken számolt be. Az intézetből 1943 óta 218 dolgozat jelent meg magyar vagy idegen nyelveken, ebben bennefoglaltatik 63 kemoterápiával, ill. kemoprofilaxissal foglalkozó, csaknem kivétel nélkül idegen nyelven megjelent dolgozat. A Chemoterapia-i Részleg munkáját a „Chinoín Gyógyszergyár Vállalat” évenként kötött szerződések, megbízások értelmében anyagilag támogatta és támogatja. Ez a vállalat az ebben a részlegben előállított és speciális antibakteriális hatékonyságot mutató vegyületek közül öt vegyületre „szolgálati” szabadalmat (világ szabadalmat) jelentett be.

Az intézet kebelén belül 1960-ban (IX. 13.) Egészségügyi Szervezési Csoport alakult. Az önálló Egészségügyi Szervezési Intézet felállítására 1962-ben került sor (X. 2.). Az új intézet közleményeinek száma nem szerepel a dolgozatok fent megadott számában.

Dr. Zsolnai Tibor adjunktus a Kemoterapiai részleg vezetője. 1960-ban védte meg kandidátusi disszertációját. Az intézetben jelenleg az igazgató tanáron kívül 2 adjunktus és 7 tanársegéd működik. Közülük 5 orvos és 3 vegyész. Az adminisztratív titkárnőn kívül, 4 asszisztens, 2 tud. munkaerő, 1 mechanikus, 1 állatgondozó, 1 bet. munkás, 1 segédmunkás, 2 fizikai dolgozó működik.

Az intézet a könyv- és jegyzetkiadásban alábbiak szerint vett részt:

1. Jeney Endre: A higiéné tankönyve I. kiadás II. és IV. rész. „Medicina” 1960.
2. Jeney Endre: A higiéné tankönyve II. kiadás, I. és II. rész „Medicina” 1965.
3. Jeney Endre: Alkalmazott bakteriológia és elméleti alapjai. I. rész. „Medicina” 1966.
4. Jeney Endre: Orvosi Lexikon, Egészségtudományi rész címszavai. „Akadémiai Kiadó” Budapest, megjelenés alatt.
5. Az intézet munkaközössége által összeállított egyetemi jegyzet: „Közegészségtani-Járványtani Gyakorlatok”. Fővárosi Nyomdaipari Vállalat Budapest. Új átdolgozott kiadás. 1966.
6. Jeney E., Zsolnai T.: „Mikrobaanyagcsere és chemoterapia” (Akad. Kiadó, Bp.) Német fordításban fog megjelenni.
7. Kondor László: Helyszíni egészségügyi vizsgálatok. Egyetemi jegyzet (átdolgozás alatt).

Az intézet az egészségügyi felvilágosítás területi munkájában a TIT keretén belül vett és vesz részt. E társulat Hajdú-Bihar megyei tagozatán belül az Egészségügyi Szakosztály elnöke az intézet igazgatója, titkára, ill. titkárhelyettese, adjunktusa, ill. egyik tanársegédje. Az igazgató számos tudományos társaság, bizottság és folyóirat szerkesztő bizottságának tagja, a Magyar Higiénikusok Társaságának örökös tiszteletbeli elnöke, az orvostudományok doktora (1952), a „Munka érdemrend” tulajdonosa (1955), „Kiváló orvos” (1961), a Kossuth-díj II. fokozatát 1963-ban nyerte el. A „Nemzetközi Chemoterapia-i Társaság” tagja.

Igazságügyi Orvostani Intézet

Önálló Igazságügyi Orvostani Intézet Debrecenben — miként a többi vidéki egyetemi városban is — a felszabadulást követően létesült. Az intézet első igazgatója dr. Ökrös Sándor egyetemi tanár volt, aki áthelyezés folytán 1958. január 1-ével a Budapesti Orvostudományi Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézetének élére került. 1958. január 1-ével az egészségügyi miniszter az intézet vezetésével dr. Nagy János egyetemi docent bízta meg, akit 1961. június 6-i kelettel egyetemi tanárrá és egyben az intézet igazgatójává nevezett ki.

1947-től kezdődően indult meg az intézet megszervezése. Már 1947-ben és az ezt követő években többszázezer Ft-os beruházással az intézetet korszerű műszerekkel szerelték fel és így indulhatott meg a korszerű igazságügyi orvostechnikai, szakértői működés, az oktatás, a gyakorlati munka és a tudományos munka területén is.

Megalakulásakor mindössze két végzett orvos (prof. dr. Ökrös Sándor és dr. Nagy János), valamint felsőbb évfolyamú orvostanhallgatók dolgoztak benne.

A fokozódó követelményeknek megfelelően az orvosok létszáma fokozatosan emelkedett. Jelenleg az intézet igazgatóján kívül hat orvos dolgozik. Az orvosok jelenleg — egy kivételével — valamennyien szakorvosok. 1958. évben munkába lépett egy vegyész, és ettől az időtől kezdve indult meg az intézet toxikológiai laboratóriumának kiépítése.

Nagymértékben hátrányosnak mondható az a körülmény, hogy az intézet kubatúrája más intézetek épületében történő elhelyezésével az elkövetkezendőkben nem fejlődhet, ez a kérdés csak az elméleti tömb felépülésével oldódhat meg. Szűk keresztmetszetet képez a közép-kaderekkel történő ellátottság, amely a továbbiakban létszámfejlesztéssel oldható meg.

Az intézet szakértői, gyakorlati munkája rendkívül széleskörű. A szakértői munka során különböző hatóságoknak — bíróságok, ügyészségek, rendőrség, honvédség stb. — fejt ki szakértői tevékenységet. A szakértői működés rendőrségi és igazságügyi boncolások, élszemélyek vizsgálata, tárgyalásokon történő részvétel formájában történik. Az intézet fejlődésével kapcsolatban hatóságaink egyre fokozódó mértékben veszik igénybe az intézet munkáját. A szakértői tevékenység mennyisége évenként átlagosan 10—20%-kal nőtt az eddigiekben. Mint számszerű adatot megemlíjtük, hogy pl. 1954-ben az összes szakértői működések száma 1249 volt, addig 1963-ban ez a szám több mint kétszeresére: 2734-re emelkedett. Jelenleg a szakértői működések száma évente — az utolsó évek adatait figyelembe véve — 3000-en felül van, és növekvő tendenciát mutat.

Nem foglalkozik az intézet a gyakorlati munkát illetően vércsoportmeghatározásokkal és dr. Ökrös professzor távozása óta antropológiával, illetve ujjlércrajzolat vizsgálatokkal sem.

Az orvostanhallgatók oktatása heti 3 órában történik. Az orvostanhallgatók oktatásában kezdetben nagy nehézséget jelentett, hogy megfelelő tankönyv, illetve jegyzet nem állott rendelkezésre. 1964-ben jelent meg az „Igazságügyi orvostan”, amelyben dr. Nagy János fejezetet írt, ugyancsak dr. Nagy János professzor a hallgatók részére 3 kötetben jegyzetet adott ki. Az oktatás vonalán az intézet az utóbbi években egyre nagyobb mennyiségű oktatási anyaggal rendelkezik, és felhasználja az oktatásban az intézetben készült 8 mm-es mozgó-filmeket is.

Az intézet tudományos munkája többirányú, és szoros összefüggésben van a gyakorlati feladatokkal is. Működése alatt több új vizsgálati módszert és eljárást honosított meg elsőnek Magyarországon (pl. vérfoltok kemilumineszcenciás vizsgálata, a vázizomzat postmortalis elektromos ingerelhetősége stb.).

Az intézet tudományos működéséből az alábbi főbb témaköröket szeretnénk kiemelni:

Az ujjlércrajzolatok vizsgálata, különös tekintettel a gyermek származásának megállapítására. Ezt a témakört dr. Ökrös Sándor professzor dolgozta ki és az eredmények angol nyelven, monográfia formájában jelentek meg.

Az igazságügyi toxikológiai munkálatok keretében módszert dolgoztunk ki a kilégtett levegő alkoholtartalmának meghatározására. Az eszköz, a Nagy—Zsigmond-féle alkoholszonda országosan széles körben bevezetést nyert és szabadalmat kapott. Foglalkoztunk különböző mérgezések kórismézési lehetőségével és ennek kapcsán több új módszert dolgoztunk ki az egyes mérgek kimutatására (nikotin, barbiturátok, fenotiazonok stb.). Hisztokémiai jellegű vizsgálatainkkal elsősorban a különböző hámsérülések vitális, illetve postmortalis eredetének megállapítására dolgoztunk ki eljárásokat. Az utóbbi években vezettük be a postmortalis angiográfiás eljárást, elsősorban a kisvérköri érelváltozások tanul-

mányozására. Feldolgozásra kerültek ezen kívül érdekesebb gyakorlati eseteink is. Tudományos munkák eredményeiről belföldi és külföldi kongresszusokon, valamint magyar és idegennyelvű közleményekben számoltak be. Munkáikat több mint száz magyar és idegennyelvű közleményben ismertették.

Az intézet tagjai intenzíven részt vesznek a társadalmi munkában. Igazgatója és orvosai különböző társadalmi szervezetekben töltenek be funkciókat, valamennyi diplomás dolgozója elvégezte, illetve végzi a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet.

Egészségügyi Szervezési Intézet

A DOTE Egészségügyi Szervezési Intézete 1962. október 1-én létesült. Korábban, 1960. szeptember 13-tól önálló Tanszéki Csoportként működött a Közegészségtani Intézet keretében. A csoportot, majd intézetet megalakulásától tanszékvezető docensként, 1963. november 1-től pedig egyetemi tanárként dr. Fülöp Tamás igazgatja.

A csoport 3 orrossal és 1 statisztikussal kezdett dolgozni. Az intézetnek jelenleg 11 főfoglalkozású (4 oktató, 4 statisztikus és 3 egyéb) továbbá 5 rész-foglalkozású (3 oktató, 2 statisztikus) dolgozója van, s 1 aspiráns tartozik még állományához. Az elhelyezési viszonyok ideiglenes jellegűek, s rendkívül szűkösek. A felszereléshez számológépek tartoznak. Az intézetnek kapcsolatai vannak gépi adatfeldolgozó és számítógépközpontokkal, s így a korszerű eljárások alkalmazásának bizonyos lehetőségeivel rendelkezik.

Az egészségügyi szervezésen viszonylag új, a hazai orvostudományban alig másfél évtizedes múltra visszatekintő tárgy lévén, az intézet sokat foglalkozott oktatásának tartalmi és módszertani kérdéseivel, mind az orvostudomány, mind pedig az orvostovábbképzés vonatkozásában. Kidolgozta a tárgy oktatási programját, tematikáját — ezek országosan elfogadottá váltak — és sajátos gyakorlati tematikát, valamint a gyakorlati oktatás nemzetközi vonatkozásban is új formáját, az ún. klinikai szervezési gyakorlatokat.

Az intézet igazgatója megírta a tárgy első magyar nyelvű tankönyvét, számos oktatási jegyzetet, így egyebek között gyakorlati jegyzetet is, mely utóbbinak könyv alakban — valamint a tankönyv új kiadásának — megjelentetése most van folyamatban. Az intézet igen intenzíven vesz részt az orvostovábbképzés munkájában. Fülöp professzor vezeti 1961 óta Tiszántúlon az eu. szervezési szakorvosjelöltek orvostovábbképző tanfolyamait, melyek eredményes befejezésével eddig összesen mintegy 150 orvos tett vizsgát. Az elmúlt 2 évben pedig a legmodernebb matematikai statisztikai módszerek széleskörű terjesztése céljából két „Matematikai statisztikai módszerek az egészségügyben” c. 1—1 éves orvostovábbképző tanfolyamot vezetett. Az intézet ezen kívül is rendszeresen részt vesz az OTKI egészségügyi szervezési továbbképzési munkájában. A területén dolgozó szervezők továbbképzéséhez nyilvános referáló üléseivel is hozzájárul.

A több mint egy évtizedre visszatekintő tudományos kutató munka homlokterében a tudományág elvi, elméleti kérdései, methodológiája, a tárgy egyetemi és orvostovábbképzés keretébeni oktatásának elvi, tartalmi és módszertani kérdései mellett a következő fő témakörök állottak: 1. a csecsemő- és gyermeklakosság egészségi állapota, egészségügyi ellátottsága, az anya- csecsemővédelem, a csecsemőhalandóság kérdései. 2. A falusi lakosság egészségi állapota, az egészség-

ségügyi intézmények általuk történő igénybevétele s az e jelenségeket befolyásoló tényezők. 3. Az egészségügyi intézmények belső munkaszervezése.

Az intézet kutatómunkájának eredményeit 1960-tól 1966-ig több, mint 100 közleményben publikálta, melyeknek jelentős része idegen nyelven is megjelent. Ez idő alatt az eredményekről közel száz előadásban számoltak be az intézet munkatársai, hazai és nemzetközi kongresszusokon, melyeknek rendszeres résztvevői. A WHO 9 hónapos moszkvai tanfolyamán az intézet igazgatója tartott 12 órás előadássorozatot.

Az intézetnek kiterjedt nemzetközi kapcsolatai vannak közel 20 ország kutatóival. Bolgár kutatókkal közös téma kidolgozása is folyik. Fülöp professzor a WHO szakértője és egyik állandó bizottságának tagja, s ugyanígy választott tagja az Eü. Felvilágosítás Nemzetközi Uniója egyik szakértő bizottságának is.

Az intézet széles körben végez szakértői munkát külső megbízásból, ill. felkérésre, mind az Egészségügyi Minisztérium és tanácsai szervek, mind pedig pártszervek és nemzetközi szervezetek számára. Szakértői tanácsokkal segítik a gyakorlati egészségpolitikai, szervező és tervező tevékenységet. Az intézet igazgatója részt vesz a Népegészségügy és az Egészségügyi Felvilágosítás c. lapok szerkesztőbizottságában (megalakulása óta). A Magyar Egészségügyi Szervezők Tudományos Egyesülete Vezetőségének az intézet 2 oktatója tagja (Mányi adjunktus, Károlyi aspiráns), Fülöp professzor alelnöke. Utóbbi a MOTESZ Országos Vezetőségének póttagja.

Az intézet tagjai közül az elmúlt 3 évben négyen tettek szakvizsgát, s így a 7 orvos közül jelenleg 6 szakorvos. Két oktató (Mányi adjunktus és Károlyi aspiráns) a kandidátusi disszertációját készíti.

A részfoglalkozású oktatók között van a Megyei Kórház igazgató-főorvosa, járási és városi főorvos. Mindez a gyakorlati élettel való kapcsolatok szempontjából igen jelentős.

Az oktatók valamennyien jártak külföldi és belföldi tanulmányi úton, részt vettek orvostovábbképző tanfolyamokon.

Az intézet nem orvos dolgozóinak mindegyike szervezett formában továbbtanul. Valamennyi dolgozó részt vesz a szervezett ideológiai továbbképzés valamely formájában.

A 7 oktató közül 6 elvégezte, vagy végzi a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet. Társadalmi megbízatása az intézet főfoglalkozású munkatársának van (tanácsstagság, Munkásörtség, különböző párt- és szakszervezeti funkciók).

Az intézet nem egészen félévtizedes fennállása alatt biztató eredményeket mutatott fel az oktató és tudományos munkában, valamint a gyakorlati szervezési munka szakértői támogatásában. Megkezdődött egy komoly feladatok ellátására alkalmas kollektíva kikovácsolása is.

Marxizmus—Leninizmus Intézet

Az intézet 1959-ben alakult. Előtte a KLTE Marxizmus—Leninizmus Tanszék munkatársai biztosították az orvostanhallgatók világnézeti alapképzését. Az intézet éveken keresztül létszámihiánnyal küzdött és csak 1964-re érte el azt a minimális létszámot, amellyel az öt évfolyamon jelentkező oktató-nevelő munkát el tudja látni.

Jelenlegi létszáma 10 fő és két mellékállásos munkatárs. Előképzettségük szerint az oktatók megoszlása: 1 filozófus-szociológus-közgazdász, 3 filozófus-

biológus, 1 filozófus-irodalmár, 2 közgazdász, 3 történész, 1 orvos-szociológus, 1 közgazdász-szociológus. Oktatói beosztásuk szerint: 2 docens, 3 adjunktus, 4 tanársegéd, 2 mellékállásos tanársegéd és 1 gyakornok. Az intézetben 4 szakcsoport működik, filozófiai, politikai gazdaságtan, tudományos szocializmus és szociológiai, amely 1966. szeptember 1-én alakult. A marxizmus—leninizmuson belül politikai gazdaságtant, filozófiatörténetet, dialektikus materializmust, történelmi materializmust, általános etikát és tudományos szocializmust oktatnak.

Az intézet helyzete a megalakulás óta eltelt 8 évben megszilárdult, munkája több vonatkozásban kibontakozott. Komoly eredményeket ért el a hallgatóság világnézeti nevelésében és a tudományos kutató munkában is. Sikerült a hallgatósághoz közel kerülnie: törekszik arra, hogy választ adjon a hallgatóság világnézeti-erkölcsi-politikai problémáira. A nevelőmunka nehézsége, hogy az intézet kiterjedt oktatási feladataihoz viszonyítva kis létszámmal dolgozik, s nincs lehetőség arra, hogy minden hallgató személyiségéhez eljussunk. Törekszik arra, hogy a marxizmus—leninizmus oktatást összehangolja a hallgatóság szakmai tanulmányaival. Ez különösen biológiai-fiziológiai és szociológiai vonatkozásban valósul meg egyre eredményesebben. Az utóbbi egy-két évben nagyarányú reformtörekvések bontakoznak ki az intézetben, amelyek a marxizmus—leninizmus oktatás korszerűsítése és az egyetem szakjellegéhez való adaptáció irányában valósulnak meg. Az 1966—67. tanévben kialakul a világnézeti oktatás orvosegyetemi, más felsőoktatási intézményektől eltérő programja. A hallgatóság szakmai-filozófiai-társadalomtudományi érdeklődésének kielégítése céljából speciálkollégiumokat fejlesztünk ki. E tanévvel bezárólag az aktuális demográfiai problémákról, a tudományok fejlődésének filozófiai problémáiról (tudományelmélet) és az orvosi szociológia válogatott fejezeteiről tartunk speciálkollégiumokat, amelyeken 20—70 hallgató vett részt.

A tudományos munkában elért eredményeket a tudományos fokozatok száma és a publikációk reprezentálják. A filozófiai tudományok kandidátusa fokozatot 3 oktató ért el: dr. Molnár László 1961-ben, dr. Kovács László 1962-ben, dr. Kun Ferenc 1966-ban. Történész aspiráns dr. Szokodi József. Egyetemi doktori címet szereztek hatan. Az intézetben a megjelent publikációk száma kb. 80. Dr. Molnár Lászlónak több tanulmánya jelent meg a Magyar Filozófiai Szemlében és az Alföldben, publikált a Valóságban és a Felsőoktatási Szemlében, dr. Kovács Lászlónak tanulmányai jelentek meg a Magyar Tudományban, az Alföldben és a Felsőoktatási Szemlében, dr. Kun Ferenc publikált a Magyar Filozófiai Szemlében, dr. Szokodi József a Felsőoktatási Szemlében, Jenei Ilona, Szücs Ernő, Hovanyecz László az Alföldben.

A tudományos kutatómunkában az utóbbi években két témakör kristályosodott ki, amely az intézetekkel és klinikákkal való munkakapcsolat kiépítése és a világnézeti oktató munka profilrozása szempontjából is jelentős. 1. Szociológiai kutatások, dr. Molnár László vezetésével. Egyetemünk hallgatói körében végeztünk világnézeti-politikai-erkölcsi vonatkozásban felmérést, amelynek első eredményét külön füzetben is kiadtuk 1964-ben. Több éve folytatunk szociológiai vizsgálatokat építőipari munkások körében, amelyeknek végső célja az életmód átalakulásának felmérése. 1966-tól hozzákezdünk az orvosi szociológiai kutatómunka kifejlesztéséhez. A következő években ez utóbbi köré koncentrálnak a szociológiai vizsgálatok. 2. A biológia, a fiziológia és más orvosi- és természettudományos filozófiai problémák kutatása, különös tekintettel a modern tudományos eredmények filozófiai általánosítására. E munkákat dr. Kovács László

docens vezeti. A főbb kutatási témák a darwinizmus, a teleológia, a tudományelmélet és a freudizmus filozófiai értékelése körül bontakoznak ki.

A TMB munkájában folyamatosan részt vesz dr. Molnár László (a Filozófiai és Szociológiai Bizottság tagja, kandidátusi disszertációk bírálata) és dr. Kovács László (kandidátusi disszertációk bírálata). Dr. Molnár László 1966-tól tagja a MTA Szociológiai Főbizottságának és a Művelődésügyi Minisztérium Szociológiai Oktatási Bizottságának, 1966. június 1-től vezetője a Pártfőiskola önálló Szociológiai Csoportjának, 1964-től tagja az Alföld Szerkesztőbizottságának. Az intézet munkatársai közül többen oktatnak a Megyei Pártbizottság Esti Egyetemén.

Az oktató-nevelő és tudományos munka feltételei az intézetben a megalakulás óta fokozatosan javultak, azonban még mindig sok nehézséggel küzd az intézet, különösen a helyiség és tanteremhiány következtében, amely hátráltatja funkcióinak teljes kibontakozását.

Központi Kutató Laboratórium

Egészségügyi kormányzatunk az alap kutatások fejlesztésére Egyetemünkön Központi Kutató Laboratórium felállítását határozta el, mert a korszerű orvostudományi kutatáshoz szükséges, nagyértékű műszerek kellő mértékű kihasználása csak így oldható meg. A Központi Kutató Laboratórium segítségét az Orvostudományi Egyetem bármely intézete és klinikája kutatási szerződés alapján igénybe veheti.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Központi Kutató Laboratóriuma (továbbiakban K. K. L.) 1958. októberében 1 db ELMI D₂ elektronmikroszkóppal és 1 db Phywe U-77 ultracentrifugával alakult meg. A K. K. L.-ban ettől kezdve 2 tudományos munkatárs, 1 tanszéki mechanikus és 1 takarító dolgozott. További alapfelszereléseket — ultramikrotom, fémgőzőlő, komparator mikroszkóp — és bútorokat 1960, illetve 1961-ben kaptunk. 1961-ben új részleggel gyarapodott a K. K. L. nevezetesen 1 db látható és 1 db UV területen működő spektrográffal és 1 adjunktusi státussal. 1960-ban, ill. 1964-ben 1—1 laboratóriumi asszisztensi státust kaptunk. 1962-ben egy gyorsfotométerrel, 1965-ben egy fagyasztva szárító berendezéssel (liofilizáló) gyarapodott a K. K. L. műszerállománya.

A K. K. L. elsősorban kollaborációs munkát végez olyan orvosi biológiai területen, ahol a kutatási feladatok csak elektronmikroszkóppal, ultracentrifugával és spektrálanalízissel oldhatók meg. Ezeken a területeken a K. K. L. működésének kezdeti szakában a legfontosabb célkitűzés a legalkalmasabb metodikák megkeresése és bevezetése volt.

A K. K. L. eddigi működése alatt az alábbi tudományos témákkal foglalkozott:

Elektronmikroszkóp. (Benkő Károly tudományos munkatárs). Mikroorganizmusok (*Streptomyces*, *Staphylococcus*, *Salmonella*) szubmikroszkópos morfológiája és annak változása különböző behatásokra. (Kollaboráció: Gyógyszertani-, Mikrobiológiai-, Közegészségtani-, Biológiai Intézet). Por-, ízületi felszín-, csont- és rostképződés vizsgálata (kollaboráció: Anatómiai-, Élettani Intézet, Orthopaed Klinika). Normál és kóros placentak elektronmikroszkópos sajátosságai (kollaboráció: Szülészeti Klinika). A szem szubmikroszkópos struktúrája (Szemklinika). Mastopathia elektronmikroszkópos vizsgálata (kollaboráció: I. Sebészeti Klinika). Meningeoma és acusticus tumorok vizsgálata (Idegklinika).

Intravasculáris precipitátum képződésének elektronmikroszkópos vizsgálata (kollaboráció: Kóréletani Intézet). Veseelváltozások vizsgálata (Kórbonctani Intézet).

Az ismertett témákkal kapcsolatban az alábbi metodikákat vezették be: vékony baktérium hártályok kontrasztosítása, fémárnyékolás, Kellenberger módszer, metakrilátos és aralditos beágyazás, különböző anyagokkal történő fixálás, ultravékony metszetek készítése és kontrasztosítása.

Ultracentrifuga (dr. Szabolcs Márton tudományos munkatárs). Fehérjék (izom és szérum), nukleinsavak (RNS, DNS), mukopolisaccharidok szedimentációs sajátságainak, homogenitásának, molekulásúlyának vizsgálata különböző behatások (hő, röntgen stb.) előtt és után. (Kollaboráció: Élettan-, Gyógyszertani-, Kóréletani-, Anatómiai-, Biokémiai Intézet, I. Bel-, II. Bel-, és Gyermek-klinika). Differenciál centrifugálással előállított szarkoplazmatikus retikulum fragmentumok sajátságainak vizsgálata (kollaboráció: Élettani Intézet). Az ultracentrifugás vizsgálatokhoz kiegészítésként viszkozimetriát, gélfiltrációt és szabadelektroforézist vezettünk be.

Spektrográfia és vákuumgőzölés (dr. Nagy Zoltán adjunktus). Nyomelemzés szervekben, vesekövekben, levegő mintában (kollaboráció: Élettani-, Anatómiai-, Közegészségtani Intézet, I. Sebészeti Klinika). Vákuumgőzöléssel előállított vékonyfilmek optikai és ultrastrukturális sajátságai (kollaboráció: Atommagkutató Intézet). A spektrográfiai vizsgálatokhoz egy új típusú kombinált szűrő-adaptert fejlesztettünk ki és vezettünk be.

A K. K. L. tudományos káderei a K. K. L. fennállása óta kollaborációs, illetve önálló kutatásairól 40 közleményt jelentettek meg bel- és külföldi szaklapokban, továbbá 5 kandidátusi disszertációhoz elektronmikroszkópos, ill. 2-höz ultracentrifugás felvételeket szolgáltattak. A Laboratórium tudományos káderei rendszeresen részt vesznek hazai tudományos kongresszusokon és továbbképző tanfolyamokon.

KLINIKÁK

I. sz. Belklinika

Még tartott a II. világháború, amikor Debrecen 1944. október 19-én felszabadult. A klinika dolgozói a személyi és anyagi nehézségek ellenére is intenzív munkához kezdtek Keller Ferenc egyet. m. tanár vezetésével és Magyar Mária intézőnővér segítségével. A csökkent személyi létszám ellenére is tiszteletreméltó ügybuzgalommal és hivatástudattal biztosították a klinikai munka megindulását. Számszerűleg bizonyítja ezt az is, hogy 1945-ben 2496 beteget vettek fel. Emellett a klinika orvoskara és dolgozói látták el a (jelenlegi II. sz. Sebészeti Klinika épületében felállított) kiütéses typhus-osztályt is. Ekkor már Fornet Béla professzor, a klinika igazgatója is visszatért — 1945 márciusában — Budapest ostroma után. Meg kell említeni a kiütéses typhus osztályon végzett munkájuk nehéz körülményeit, de eredményességét is, amelyben Keller Ferenc, Dán Sándor, Bán András orvosok és Tóth Ilona nővér vállaltak sok munkát.

A klinika többretű feladatának részletesebb történeti adatait mellőzve, csupán emlékeztetőül a következők a figyelemre méltók:

I. *Gyógyító munka.* A klinikára felvett betegek száma évről-évre emelkedett, 1951-ben elérte a 2836-ot és azóta 2500—2700 között ingadozik, miután a II. sz. Belklinika megalapítása is bekövetkezett.

Megemlítendőek még a következő adatok: Rtg-laboratórium évente 24 000, EKG-laboratórium 4000 vizsgálatot végez. Jellemző a kémiai laboratórium fejlődése is, mely 1950-ben 6—7000, 1960-ban 9000, 1965-ben 16 700 vizsgálatot végzett a klinikán fekvő betegek kivizsgálásával kapcsolatban. Az ambulancia forgalma is évről-évre emelkedett, különösen az utóbbi években. 1965-ben 7346 beteget vizsgáltak meg az ambulancián.

A gyógyító munka szoros kapcsolatot tartott a területi feladatokkal is. Ennek egyik jellemzője az ambulancia fejlesztésére való törekvés. Az időszakos igényeknek megfelelően 1950-ben már kezdett kibontakozni az ambulancia specializálódása. Ekkor az allergiás (Went dr.), a májbetegek (Dán dr.), az anaemia perniciosusok (Bán dr.) részesültek külön magasabb szintű kivizsgálásban. Később bontakoztak ki a diabetes-gondozás (Hankiss dr.) elsősorban MÁV-betegek részére, és a coronaria-betegek ambuláns ellátása (Fülöp dr.). Ilyen kezdeményezések után 1962-ben váltak hivatalossá és elismertté az ún. speciális szakrendelések: hepatológia (Dán dr.), hepato-endokrinológia (Kulcsár dr.), perifériás érbetegségek (Keszthelyi dr.), hematológiai betegségek (Balogh dr.), allergiás betegségek (Demény dr.), a múlt évben pedig a reumatológiai szakrendelés (Siró dr.). E szakrendelések nemcsak a gyógyító munka, hanem az oktatás és a tudományos munka célkitűzéseit is elősegítik.

II. *Oktató munka.* A belgyógyászati tantermi előadásokat heti 5 órában Fernet Béla professzor tartotta. A legújabb oktatási reform óta pedig a belgyógyászati diagnosztikát Dán Sándor tartja heti 3 órában. Oktató munkájuk nem mérhető le csupán a hallgatók létszámának állandó emelkedésével. Az I. és II. Belklinikán kb. 600 hallgatót oktat évente. Az I. Belklinikán a tantermi órák száma hetenként 8. A gyakorlati órák száma hetenként 84 (28 kis tanulócsoport, heti 3 óra gyakorlat). Fokozódtak a gyakorlati oktatás pedagógiai, ill. didaktikai igényei is. Ennek érdekében 1962—63. tanév óta kisebb létszámú csoportokban oktatnak. (Csak átmenetileg — orvosi létszám változások miatt — oktatnak nagyobb csoportokban is). Különös súlyt helyeztek olyan gyakorlati oktatásra, amelyben eleget tudnak tenni a felsőoktatás és az újabb orvosképzési reform pedagógiai igényeinek. Ennek érdekében a klinika orvoskara mindig felszínen tartotta az oktatási módszerek kérdését, tanulmányozta a modern vizsgamódszereket és a megfelelő — a hallgatók aktív munkáját igénybe vevő — systema kidolgozására törekedtek. Ez ma centrális kérdése a felsőoktatásnak. Tapasztalataikról 1965 januárban oktatási anketon számoltak be (Dán dr.) és írásbeli felterjesztést is nyújtottak be a Minisztériumba.

Szám adatok említése nélkül is hangsúlyozni kell, hogy a hallgatók szakmai, erkölcsi és politikai nevelésének érdekében is sok többletmunkát vállaltak és jó példával jártak elől az oktatók.

Az oktatói munka kiterjedt a területre is. Már az 1940-es években előadásokat tartottak Karcagon, Mátészalkán, Nyíregyházán, Kisújszálláson, Berettyóújfaluban. 1955 óta pedig részt vesznek az Orvostovábbképző Intézet programjának megvalósításában is.

1966-ban kezdték meg körzeti orvosok és szakorvosok, ill. a klinika közötti kapcsolat produktívabb kiépítését. Kliniko-konferenciákat tartanak a nevezettek részére, amelyeken kazuisztikai jellegű, de a gyakorlati feladatokat hangsúlyozó megbeszélésre kerülnek a körzeti, ill. a szakorvosok által beutalt és kivizsgált betegek klinikai adatai és házi kezelési problémái. Októberben tartották a körzeti orvosi megbeszélést és 1967 februárjában lesz az első szakorvosi kliniko-

konferencia. E módszer jól illeszkedik bele az Orvostovábbképző Intézet hivatalos programjába: az előadásokat is megtartják.

Orvosaik részt vesznek a nővérképzésben, 1952 óta pedig megszakítás nélkül vezetik a laboratóriumi asszisztensek tanfolyamát.

A klinikán belüli orvos, ill. szakorvosképzést biztosítják a referátumok is, amelyekre a területen működő orvosokat is meghívják.

III. *Tudományos munka.* Irányítását Fornet professzor végezte, ennek megfelelően alakult ki az allergológiai, hepatológiai és gasztroenterológiai kérdések kutatása. Az utóbbi években előtérbe kerültek az endokrinológiai, hematológiai, klinikai enzimológiai irányok is. Az ETT által támogatott témák tükrözik profiljaikat:

1. A chr. hepatitis patofiziológiája és klinikuma (Dán),
2. A máj szerepe a vízháztartásban (Hankiss),
3. Az endocrin milieu és a májműködés kölcsönhatása (Kulcsár),
4. Klinikai és kísérletes atherosclerosis (Fülöp).

Ezek keretébe illeszkednek bele a vazoaktiv anyagok szöveti hatására, a diszproteinémiák patológiai jelentőségére vonatkozó kutatások, valamint a hepato- és hematoenzimológiai kutatási témák.

a) Tudományos munkájuk újabb lendületet nyert az utóbbi években. 1962–63. tanévben fokozatosan alakultak ki a speciális kutatólaboratóriumok: enzimologia, magas- és normál feszültségű elektroforézis, kromatografia, histokémia és az állatkísérleti, valamint klinikai biopsziás anyag elektronmikroszkópos vizsgálatához is előkészítik a preparátumot.

b) Speciális kutatómunkát végző asszisztensek kiképzésére törekedtek (enzymologia, histochemia, elektrophoresis, chromatographia).

c) A klinika fiatalabb orvosainak kutatási témáit, ill. a részletfeladatokat pontosabban meghatározták.

d) Tudományos munkalehetőségeik fokozódását mutatják költségvetési adataik is, pl. 1963 óta évenként kb. 4–500 000.— Ft műszerberuházás történt. Ezeket az összegeket elsősorban műszerparkuk modernizálására fordították. Csupán példaként említik meg: spektrofotometer, Hellige EKG-készülék, mikroszkópok, frakciószedő kollektor, celloscop, lángfotometer és a modern klinikai kémiához szükséges alapfelszerelés (centrifugák, üvegneműek, termosztátok).

A klinika tudományos munkáját példázza, hogy 1950-ig többen nyertek magántanári habilitációt (Roth Imre, Máté Konrád, Went Ferenc, Dán Sándor, Gál Imre), majd az újabb tudományos minősítési igényeknek megfelelően kandidátusok lettek Fornet professzor, Dán Sándor, Filipp Géza, Hankiss János. Ide tartozik, hogy egy önálló aspiránsuk (Kulcsár dr.) most készíti disszertációját, 1966 szeptembere óta pedig ösztöndíjas aspiráns (Sári dr.) dolgozik klinikájukon klinikai enzimológiai kutatási területen.

Közel 300 dolgozat jelent meg a klinikáról. Kiemelnénk Fornet professzornak Kesztyüs professzorral együtt „Allergia” című — német nyelven is megjelent — munkáját.

Magyarországi kongresszusokon mindig részt vettek. Az utóbbi években aktív szervező munkát végeztek az internacionális jellegű endocrinologia (Hankiss, Kulcsár), valamint a gastroenterologia-i nagygyűlés keretén belül a szintén internacionális jellegű hepato-enzimológiai symposium megszervezésében (Prof. Magyar Imre felkérésére Dr. Dán S.).

Részt vettek külföldi kongresszusokon is előadásokkal: Wiesbaden 1959 (Hankiss, Keszthelyi), Varsó, 1960 (Dán), Bornemouth 1960 (Kulcsár), Varsó 1964 (Dán, Keszthelyi, Kállay, Sári), Stockholm 1964 (Dán).

WHO ösztöndíjban részesült Dán dr. 1965-ben (klinikai enzimológia), 1959-ben pedig hepatológiai tanulmányút Svájcban és Németországban.

Az utóbbi években alakultak ki a klinikai szakkörök is, évenként 6—8 hallgató végez klinikai, vagy experimentális jellegű kutatómunkát és 1962 óta 7 pályamunka készült.

IV. Társadalmi munka. Társadalmi munkájuk szorosan kapcsolódott az egyetemi Pártbizottság és az egyetem vezetőségének célkitűzéseikhez. Az 1940-es években, majd az 50-es években is kórházi osztályokat és körzeteket segítettek ki, vállalva az itthon maradó orvosokkal a többletmunkát. Részt vettek — a klinika legtöbb dolgozója — az ideológiai oktatásban, rendszeresen. A Marxizmus—Leninizmus Ésti Egyetemet 7 oktatójuk végezte és jelenleg is járnak még.

A koreai háború egészségügyi feladatainak elvégzésében két dolgozójuk nyújtott segítséget (dr. Várkonyi, Juhász Zsuzsa főnövér).

Minden adatot nem tudnak felsorolni, hallgatók külföldi famulálásának segítését (Hankiss, Kulcsár, Sári) említik még meg.

A klinika történetében szomorú dátum 1966. június 21, amikor Fonet professzor meghalt. Nemes emberi tulajdonságai, tudományos szemlélete és kritikai készsége, kiváló klinikus sajátosságai hosszú időre elkötelezték utódait, hogy a klinika munkájában az ő szelleme továbbra is érvényesüljön.

1966 júniusában Dán Sándor kapott ideiglenes megbízást a klinika vezetésére.

1944 óta 53 orvos távozott a klinikáról. Ezek közül 21-en kórházakban osztályvezető főorvosok, 32-en pedig rendelőintézetekben, ill. körzetekben dolgoznak.

Külön említik meg a Tiszántúli Belgyógyász Szakcsoportot, amelyet 1950-ben szerveztek meg (Dán). Azóta évenként 1—2 tudományos ülést tartanak Debrecenben, vagy valamelyik kórházban (Szolnok, Eger, Miskolc, egy alkalommal pedig Kékestetőn). Ezen üléseken részt vettek a nyíregyházi, kisvárdai, sátoraljaújhelyi, miskolci, egri, karcagi, gyöngyösi, berettyóújfalui kórházak belgyógyászati osztályai. E szakcsoport keretén belül igen jó kapcsolat alakult ki a kórházi osztályok és a debreceni belklinikák között. Értékes lehetőséget nyújtottak a kórházi orvoskar tudományos ambícióinak kibontakoztatására is, e tudományos üléseken.

II. sz. Belklinika

A debreceni II. sz. Belklinika 1950. november 1-én alakult meg. A felszabadulást követő egyetemi oktatási reform tette szükségessé az új belklinikai tanszék felállítását. A terv az volt, hogy a 3—4—5. évfolyamokra kiterjedő belgyógyászati oktatás minden évfolyama külön, egy erre specializált belklinikán történjék. Budapesten az így meg is valósult, a vidéki egyetemeken azonban épülethiány miatt csak a II. sz. Belklinika felállítására került sor. Az új Belklinika Debrecenben ideiglenesen a Városi (ma Megyei) Kórház Bem téri belosztályán kezdte meg működését 58 belgyógyászati és 36 fertőző osztályos ágygal. A kórházi osztály akkori felszerelése a múlt örökségeként még egyszerű laboratóriumi és műszeres vizsgálatok elvégzését sem tette lehetővé. Miután az ottani keretek között a klinika fejlesztése nem látszott célszerűnek, a Debreceni Orvos-

tudományi Egyetem vezetőségének, Ratkó Anna egészségügyi miniszternek és az I. sz. Belklinika igazgatójának, Fernet Béla professzornak a segítségével sikerült az új II. sz. Belklinikát a klinika telepen elhelyezni, részben a volt ápolónőképző nővérlakásainak, részben az I. sz. Belklinika fertőzőpavillonjának és lakópavillonjainak egybekapcsolt épületébe. Az új klinika most már a DOTE területén először 40 ágygal kezdte meg működését 1951 júliusában, az épületnek abban a szárnyában, mely eddig is a betegellátás szolgálatában állott. A nem klinikai célra készült épület többi részének átalakítása a klinika céljára csak ezután indult meg, éveken át folyt, de még ma sem kielégítő. Az átalakítás előrehaladásával a debreceni II. sz. Belklinika ágyszáma 1952. év végéig 60-ra, 1953-ban 80-ra, 1959-ben 90-re, 1961-ben 100-ra, 1962-ben 114-re emelkedett. Az ágyfejlesztéssel párhuzamosan haladt a laboratóriumok kiépítése és fejlesztése, klinikai könyvtár, kémiai-szerológiai-EKG, rtg. stb. laboratóriumok kialakítása. 1960-ban elkészült egy közepes szintű radio-izotop laboratórium. A nagyrészt földszintes, túlsúfolt épület azonban, sajnos tovább már nem fejleszthető, és így minden erőfeszítés ellenére sem elégítheti ki a korszerű betegellátási igényeket.

Oktató munkáját a klinika 1951 januárjában kezdte meg: a III. évesek oktatását végezte, a belgyógyászati propedeutika elméletének és gyakorlatának tanításával. 1955. óta újabb oktatási reform alapján a belgyógyászat oktatása folyamatos lett és a III—IV—V. évfolyam tanulócsoportjainak fele tanul a II. sz. Belklinikán. A IV—V. év együtt hallgatja az előadásokat, melyeket tanterem hiányában a II. Sebészeti Klinika tantermében tartják. A III. évfolyam előadásait ugyancsak a fél évfolyam részére itt tartották, 1964-től azonban az előadásokra a III. évet összevonták az I. Belklinika tantermébe, de a gyakorlatok továbbra is megosztva folynak a két belklinikán. A tanterv a IV—V. évfolyam részére folyamatos. A III. évfolyam propedeutikaként elsősorban betegvizsgálati módszert, belgyógyászati diagnosztikát tanul. Az oktatás nívója is egyre emelkedett a klinika fejlődésével.

A klinika egyik fő feladatának tekintette a medikus képzés mellett a megfelelő oktatógárda kialakítását, a szakorvosképzést és tudományos kutatócsoportok kialakításával a szakbelgyógyász továbbképzést. A klinika orvos létszáma az ágyszámmal nőtt. Az eredeti 6-ról 1961-re (a klinika 10 éves fennállásának évfordulójára) a klinika orvosgárdája 15, 1966-ra 17 főre emelkedett. A II. sz. Belklinika létszámához képest aránylag sok orvost képzett ki és adott le belgyógyászati feladatok ellátására (megyei és járási kórházi osztályos főorvos, rendelőintézeti főorvos, szakorvos).

Az igényekhez képest kis ágyszám jobb kihasználása és a tudományos klinikai kutatás érdekében a városi körzetek ellátó általános belgyógyászati szakrendelésük mellé 1958-tól felső szintű speciális szakrendeléseket is szerveztek szakterületükben országos hírű idősebb orvosaik vezetésével, a következőre: autoimmun betegségek és hematologia (dr. Bobory Júlia adjunktus), gastroenterologia (dr. Jávor Tibor docens), endokrin és anyagcsere betegségek (dr. Leövey András adjunktus), pajzsmirigy betegségek és radiojód vizsgálatok (dr. Fazakas Sándor adjunktus), májbetegségek (dr. Dán Sándor docens, utóbbi 1964-ben az I. Belklinikára ment át). Ezek a belgyógyászat egyes ágazataira specializált rendelések a DOTE vonzási területébe tartozó országgrész betegei részére részben eredményes gondozási, részben a belgyógyászati szakrendelések részére konziliáriusi munkát végeznek.

A klinika vezetése működésének kezdete óta igyekezett az oktatás és továbbképzés eszmei színvonalát és technikáját a legmodernebbre fejleszteni (korszerű

tankönyvek, továbbképző munkák és monográfiák megírása, szívhangfelvételek magnetofonra, saját beteganyagból összeállított színes diaképek, rtg-képgyűjtemény, EKG-album, heti 3×1 óra tudományos szakreferáló az általános belgyógyászati referáló mellett, kísérlet programozott oktatásra stb.). A medikusok tanulási kedvét időnként tartott diagnosztikai versennyel és a legjobbak könyvjutalmazásával is igyekeztek fokozni.

A klinika alapvető szükségletének tartotta mindig és minden körülmények között az orvosoknak preventív szemléletre való nevelését, állandó továbbképzését és bennük kritikus tudományos munka iránti olthatatlan vágy kifejlesztését. A klinikának (az évek folyamán az adódott érdekes esetek kazuisztikus feldolgozása és alkalmi problémák megoldása mellett) a következő tudományos kutató profiljai alakultak ki: autoimmun-betegségek, belgyógyászati onkológiai (elsősorban a vérképző és immun systemából kiinduló tumороk, leukaemiák), radioaktív izotópok begyógyászati alkalmazása, klinikai farmakológia, gastroenterológia. A hazai és külföldi lapokban megjelent tudományos közlemények is jól dokumentálják a kezdeti nehézségeket, majd új kutató csoportok kifejlődését és eredményes munkába lendülését.

A klinika orvosgárdája jelenleg a következő: tanzékevezető: dr. Petrányi Gyula egyetemi tanár, az orvostudományok doktora, docens: dr. Jávor Tibor kandidátus, adjunktusok: dr. Bobory Júlia, dr. Leővey András, dr. Kertész László, dr. Fazakas Sándor, tanársegédek: dr. Deli László, dr. Györffy Árpád, dr. Antal Lajos, dr. Wórum Ferenc, dr. Szabó Tibor, dr. Dobi Sándor, dr. Szabó Gábor, aspiránsok: dr. Nagy György, dr. Szegedi Gyula, központi gyakornokok: dr. Pongor Katalin, dr. Csabai Attila, klinikai orvosok: dr. Kakuk György, dr. Mózsik Gyula, dr. Kovács Erzsébet, dr. Kiss Barnabás.

Az orvosokat egyre tanultabb és differenciáltabb asszisztensek, szakasszisztensek és tudományos segédezők, ápolónők segítik munkájukban, akiknek ilyen jellegű kiképzését is a klinika fontos feladatának tekintette.

Egy intézménynek az életében az első 10–15 év az újszülöttkort jelenti. A fejlődés üteme azonban egyre inkább gyorsul és remélhető, hogy a klinika fejlesztésre fordított munká, anyagi és szellemi értékek még jobb betegellátásban, még színvonalasabb oktatásban és ezekre jelentősen visszaható egyre értékesebb és hasznosabb tudományos eredményekben is gyümölcsözni fognak.

I. sz. Sebészeti Klinika

1944 októberében a klinika vezetését az Egyetemi Tanács határozata alapján dr. Loessl János egyetemi magántanár, a Debreceni Városi Kórház főorvosa vette át. Városunk felszabadulása után a klinika szovjet sebesült katonákat ápolt, míg 1944. november 20-án a szovjet városparancsnok a klinikát eredeti rendeltetésének adta vissza. A többi egyetemi intézményhez hasonlóan itt is rendkívül nehéz körülmények között indult meg a munka. Ennek ellenére az egyetemi hallgatók oktatása már 1944 decemberében megkezdődött. Dr. Loessl Jánost 1950. április 5-én nevezték ki egyetemi tanárnak. 1955. szeptember 3-án bekövetkezett haláláig ő vezette a klinikát. Akkor az Egyetemi Tanács megbízásából a klinika vezetését dr. Szelezky Gyula vette át, akit a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 1958. szeptember 15-én nevezett ki egyetemi tanárnak.

A növekvő betegforgalomnak megfelelően a klinika ágylétszáma egyre inkább nőtt. Míg a felszabadulás előtt a sebészeti klinika engedélyezett ágylét-

száma 138 volt, 1955-re az I. sz. Sebészeti Klinika ágylétszáma 176-ra emelkedett. Ezt az emelkedést belső átrendezések és régebben egyéb célt szolgáló helyiségek kórteremmé alakításával sikerült biztosítani. Az orvosi, ápolónői, takarítónői létszám is a betegforgalomnak megfelelően emelkedett. A fizetési orvosi állások száma 1939-ben 9 volt, ez a szám 1951-ben 23-ra, majd 1957-ben 27-re emelkedett. 1960-ban levált a klinikáról az Orthopaed Klinika és 1963-ban a Röntgenklinika. Az előbbi 35 ágyat és 5 orvost, az utóbbi a klinika összes röntgenhelyiségeit és 2 orvost vitt magával. E pillanatban a klinika hivatalos ágyszáma 141, orvosi létszáma a professzorral együtt 22, ápolónői létszáma 38, takarítói létszáma 14.

Betegforgalmuk demonstrálására néhány jellemző adat: 1952-ben 170 ágyon 3695 beteg részesült ápolásban a klinikán, 1965-ben pedig — kerekén 30-al kevesebb ágyon — 4100. Ambulanciájukon 1966-ban 4187 új beteget vizsgáltak, ill. láttak el, az SZTK szakrendelésen 13 000 beteg fordult meg, a traumatológiai felülvizsgálaton 600 beteg jelentkezett, az urológiai rendelőben pedig 1069.

Az elmúlt esztendőök folyamán a klinika két részlegét építették át. Egyik a klinika ambuláns traktusa, ahol a Röntgenklinika leválása és az SZTK szakrendelés megindulása tette szükségessé az átalakulást. A másik átalakítással urológiai ambulanciát és vizsgáló helyiséget hoztak létre a fokozódó igények kielégítésére. A klinika orvosai részére sikerült 4 helyiséget biztosítani, az ápolónők és műtősnők számára 1—1 helyiséget, ezen kívül mindenki számára megfelelő tisztálkodási lehetőséget nyújtó zuhanyozót, ill. fürdőszobát létesíteni. Ezen helyiségek nagy részét a klinikán lakó orvosok kiköltöztetése révén sikerült jelenlegi rendeltetésére felhasználni.

Minden remény megvan arra, hogy 1967-ben egy újabb lakás felszabadulása révén sikerül a korszerű igényeket teljesen kielégítő intenzív terápiás részleg kialakítása is. Az erre vonatkozó részletes tervek megvannak. Létrehoztak a klinikán fotolaboratóriumot, vértároló helyiséget megfelelő berendezéssel, egy új laboratóriumi helyiséget és szövettani laboratóriumot is a klinika tudományos profiljába vágó munkák elvégzésére.

Óriási mértékben növekedett a klinika műszer ellátottsága. 3 új altatógép, elektrospirator, 1 Bird respirator, 1 elektromos defibrillátor, oxymeter, televíziós képerősítővel ellátott röntgen apparátus, urológiai asztalba beépített röntgengép a nagyobb beszerzések, melyek minőségi változást hoztak beteg-ellátásukban. Laboratóriumuk 1945-ben 1 db mikroszkóppal, 1 mikrotommal és 1 centrifugával indult. A nagyobb beszerzések ezen a téren 4 centrifuga, 1 Pulfrich fotométer, 1 Lindson fotométer, 4 mikroszkóp, analitikai mérlegek, hűtőszekrények, elektromos desztilláló berendezés. A laboratórium igénybevételére jellemző: az évi vizsgálatok száma 25—30 ezer körül van és kb. 40 fajta meghatározást végez rutinszerűen.

Az elmúlt húsz év alatt a klinika tagjai hatvan szakképesítést szereztek. Sebész szakorvosságon kívül urológus, orthopaed, traumatológus, anaesthesiologus, gyermeksebész, laboratóriumi és röntgenszakorvosokkal rendelkeznek, ill. ilyen szakképesítést lehet a klinikán szerezni. 1945 óta a klinika tagjai közül 3-an szereztek magántanári képesítést és 4-en védték meg kandidátusi értekezésüket. Jelenleg van 1 külföldi aspiránsuk és folyamatban van 1 kandidatúra beadása.

A szakorvosok közül 1945 óta vezető állásba került 21: egyetemi tanár lett 4, egyetemi docens 6, kórházi sebészfőorvos 11. Hazai és külföldi folyóiratokban több mint 250 közleménye jelent meg a klinika tagjainak.

Már 8 évvel ezelőtt bevezették az I. sz. Sebészeti Klinikán az orvostudomány új ágának az aneszteziológiának gyakorlati alkalmazását. Most már évente ezernél több intratrachealis narcosist végeznek. Az intratrachealis technika mellett a legmodernebb narcosis formákat alkalmazzák rutinszerűen (steroid narcosis, neurolept analgesia stb.).

Ezen a téren komoly segítséget nyújtottak a területükön működő kórházaknak és az egyetem más klinikáinak is. Ez a segítség részben az anesztéziával foglalkozó orvosok és középkáderek továbbképzésében, másrészt orvosaik által más kórházakban, ill. klinikákon, esetenként, vagy huzamosabb ideig végzett anaesthesiologia-i munkában nyilvánult meg.

A sebészeti oktatáson kívül a klinika végzi az egyetemen a medikusok urológiai oktatását is. Az Orthopaed Klinika leválása óta is továbbfolytatja munkáját a klinika traumatológiai osztálya.

A tudományos kutatás profiljai közvetlen kapcsolatot tartanak a betegséggel. Főbb területek: Basedow-kór, struma, korszerű epeút sebészet, anaesthesiologia, emlő sebészi megbetegedései, gyomorsebészet, stabil osteosynthesis, pyelonephritis és urológiai tbc. Orvosaik továbbképzését nagymértékben segíti elő a 3699 könyvből, ill. bekötött folyóirattal rendelkező könyvtár. A klinika jelen pillanatban a hazai folyóiratokon kívül 9 külföldi folyóiratot kap rendszeresen. Az orvosok rendszeresen szerepelnek a sebész szakcsoport üléseken, sebész-kongresszusokon és egyéb tudományos üléseken. Rendszeresen vesznek részt hazai és külföldi tanulmányutakon és folyamatosan végzik a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet. 20 év alatt klinikájukon ketten kaptak „Kiváló orvos”, hárman „Érdemes orvos” kitüntetést és egy orvosuk „Szocialista munkáért érdemrendet”. Baráti kapcsolatot tartottak fenn a Debrecenben állomásozó szovjet alakulatok orvosaival, jelentős támogatást nyújtottak betegellátásukban, és ennek elismeréséül az ideiglenesen hazánkban tartózkodó szovjet hadsereg parancsnoka a klinika több tagját tüntette ki elismerő oklevéllel.

II. sz. Sebészeti Klinika

A II. sz. Sebészeti Klinikát az oktatással kapcsolatos reformtörekvések hívták életre. Vidéki egyetemeken az addig működő egyetlen klinika, a hallgatók számára viszonyított csekély ágyszámával és oktatólétszámával nem tudta megfelelően szolgálni az elméletnek a gyakorlattal való összefüggésének, illetve a sebészeti gyakorlatoknak oktatását. Ezért vált szükségessé a párhuzamos klinikák létrehozása. A debreceni II. sz. Sebészeti Klinika megszervezésére dr. Ladányi Józsa egyetemi magántanár kapott megbízást. Az Állami Kórház Sebészeti Osztályának átalakításával az 1950—51-es tanévben megnyílt a klinika. Igazgatója és megszervezője dr. Ladányi Józsa lett, tanszékvezető egyetemi tanári kinevezéssel. Így a II. sz. Sebészeti Klinika mindössze 16 éves működésről számolhat be.

Felállításkor 80 felnőtt ágygal működött, melyhez külön engedéllyel egy 10 ágyas csecsemőkórterem csatlakozott. E kórteremből fejlődött ki azután az a területi centrum, ahol a nyúlajkás-farkastorkos csecsemők kezelését végzik.

Kormányzatunk 1953-ban lehetővé tette az új Nővérképző Intézet épületének átalakításával, a Klinika beköltözését mai, végleges helyére, korszerű körülmények között. E helyen a működést már 100 ágygal kezdték meg, mely szám

1963-tól 110-re emelkedett. Létesülésekor a klinika a tetőtérben kialakított állatműtővel és laboratóriumokkal volt felszerelve. Az állatműtő 1963 januárjában tűz áldozata lett, és helyreállítását a tűzrendészeti hatóságok mind a mai napig nem engedélyezték. Ez a körülmény nem hátráltatja, de nehezíti az intézet tudományos munkáját.

Működésük első évében 1950—51-ben 1443 beteget vettek fel és 1110 műtétet végeztek. Akkor már járóbetegrendelés nem működött. Az ambulanciát 1954-ben nyitották meg. 1965-ben az ott ellátottak száma 6189 volt.

1965-ben a fekvőbeteg létszám 2505, a végzett műtétek száma 1670. A gyógyító munkát illetően kiemelendő, hogy 1953-tól az épület birtokba vételétől, a II. sz. Sebészeti Klinika kapta azt a feladatot, hogy az egész Tiszántúlról a tetanuszos betegeket ellássa. Ezt mind a mai napig végzi is, intenzív kezelő osztályon, korszerű szinten. 1963 november 1-től az alapvető hasi sebészeti profil mellett kiépített speciális szaktevékenység megerősítésére, speciális szakrendeléseket vezettek be. Érsebészetet, plasztikai sebészetet, valamint a fejlődési rendellenességek ellátására SZTK vonalon is, heti 3 órában. Ezzel fokozatosan elérték, hogy a terület konziliáriusi tevékenységét, ezen túlmenően az ilyen jellegű megbetegedésben szenvedők szakkezelését is a klinikán összpontosítják. Pl. az utolsó három évben 835 érsebészeti beteggel foglalkoztak. A fejlődési rendellenességek ellátásának régi hagyományai mellett, folyamatban van az archasadékosok kezelésének komplex módszerekkel való legkorszerűbb kiegészítése.

1962 óta működik a klinikán az ún. őrző szoba, hypothermiás készülékkel, elektrospirátor, pulmonát stb.-vel felszerelve. A felszerelés sok tekintetben ugyan még komoly kiegészítésre szorul, de a korszerű betegellátásban már nagy segítséget jelent.

Az oktatást segítette, hogy a másfél évtized alatt az intézetvezető két orvos jegyzetet írt, egy könyvet adott ki, és egy harmadik jegyzetet az intézet kollektívájával együtt készített el „Általános sebészet” címen.

A klinika megalakulása után mindjárt aktívan bekapcsolódott a továbbképző munkába, amennyiben már 1951-ben és 1952-ben 13 orvost részesítettek három hónapos továbbképzésben. 1953-ban részt kaptak az ún. szakosító sebész-képzésbe, és mindjárt az első évben hét taggal sikerült hozzájárulniok a szakorvosképzés meggyorsításához. Eddig az intézetben 95 szakorvos tett vizsgát olyformán, hogy a szakvizsgát megelőzően két-hat hetet töltöttek klinikájukon továbbképzés és gyakorlati megismerkedés céljából. A klinikán kiképzésre került és ott dolgozó orvosok hozzávetőleg 200-nál több közleményt jelentettek meg. [E számban benne van Ladányi az utolsó 20 évben, régi munkahelyén (I. Seb.) megjelent dolgozatainak száma is.] Az intézet 1961-ben a volt intézeti tagok közreműködésével megünnepelte fennállásának 10 éves évfordulóját, mely alkalomból Emlékkönyvet adott ki. Ehhez minden volt tag is egy-egy közleménnyel járult hozzá.

A klinika tagjai közül eddig hét nyert főorvosi kinevezést. Dr. Ladányi Józsa 1965-ben elnyerte a „tudományok doktora” fokozatot.

A klinika oktatói általában részt vesznek a hazai és lehetőség szerint a külföldi kongresszusokon is. Többen közülük külföldi tanulmányutakat tettek.

A társadalmi munkából az intézet dolgozói kivesszik részüket. Az orvosok nagyrésze elvégezte, kisebb része jelenleg végzi a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet. Prof. Ladányi megalakulása óta tagja az ETT Sebészeti Szakbizottságának, elnöke a Tiszántúli Sebész Szakcsoportnak. A felszabadulás után közel 10 évig területi instruktora volt a Tiszántúl sebészeti osztályainak. A taná-

csok megalakulása óta és jelenleg is városi tanácsstag. 1952 óta tagja a Szakvizsga Bizottságnak.

Az égettek kezelését és helyreállító sebészetét öt év óta a Bőrklínikával kollaborációban, a klinika látja el.

Orthopaed Klinika

A debreceni Orthopaed Klinika megalakulása akkor kezdődött, amikor dr. Pap Károly — akkor még tanársegéd — szűrővizsgálatokkal felmérte az orthopaed betegségek gyakoriságát és ezzel a tennivalókat, majd az Orthopaed és Baleseti Osztályt megszervezte.

E törekvését néhai Loessl János professzor azzal segítette elő, hogy e szakma kifejlődését megértő jóindulattal támogatta.

Az első könyv „A veleszületett csípőficam” (1944) után sorra jelentek meg az Orthopaed és Baleseti osztály tudományos fejlődését igazoló közlemények és könyvek. Ezek közül megemlíthető a „Die Diafixation” akadémiai kiadvány, mely a Debreceni Orvostudományi Egyetemről az első ilyen vonatkozású, önállóan megjelent könyv.

A klinikává fejlődés gondolata egyre inkább megvalósulás felé közeledett. Több felmerült akadály ellenére az első közvetett lépésként megszervezték 1959-ben a Gyógyfürdő Fizioterápiás részlegét, ahol már a gyógytorna-kezelés megindulhatott. 1960-ra elkészült az Orthopaed Klinika, mely hét éve működik.

Tudományos eredmények az orthopaedia és traumatológia szoros egységét tükrözik. Az egységet a biológiai szemlélet továbbfejlesztése mélyítette el. A mozgásszervek biológiai törvényei, azok kutatása a klinikai tudományos munkának alapja. A megelőzés vezérelvének megfelelően az 1939-ben kezdett szűrővizsgálat rendszeres folytatása tudományos felismerést is eredményezett: csípőficamos gyermekek mintegy 2 ½-szeres gyakorisággal az ún. hideg hónapokban születnek; csecsemők calcaneovalgus állása, mintegy 70%-ban észlelhető, ami a későbbi lúdtalp % arányával megegyező (71%); az ép csípő esetében is a mag aszimmetriás megjelenése fejlődésének filogenetikai nyugtalanságára utal. A teratogenetikai vizsgálatokat (gen-frekuensi, antenatalis ártalom) csípőficamos gyermekeken és szülőikön bevezették. Jelenleg vizsgált csecsemők és gyermekek létszáma 46 000.

Akrylat beültetése, állatkísérletek után, megbízható eredményt adott osteoklastoma blombálásához. Diaphysis alloplastikus csontpótlása jó eredményt adott. Arthroplastica csonthéjjas porccal való organidentikus megoldását külföldön is érdeklődéssel kísérik.

Szeptikus környezetben végzett callus csonttranszplantáció krónikus osteomyelitist követő pseudarthrosis új megoldása.

Traumatológiai szemléletet a szegmentopatológiai vonatkozások felismerése módosította. A „dislocatios törvénytörések” szegmentális vonatkozásait és biomechanikai sajátosságokat figyelembe véve jutottak el a szegmentális töréskezelés elvéhez. Ebből alakult ki viszont az „aktív irányított mozgattal” történő kezelés. A gyakorlati eredmények új irányt adtak a callusképződés tanában is.

Az oktatásban még az utóbbi években is számos változás történt. Elsőként vezették be a ciklikus oktatást. Fél év azonban az anyag teljes elsajátításához nem elegendő.

Hetenként tartott folyóirat-referátumok a klinikai orvosok továbbfejlődése mellett biztosítja a kórházi és SZTK orvosok továbbképzését is.

1960 óta hat témakörből kerekasztal konferenciát rendeztek, melyekben termékeny vita keretében alkalom nyílt tapasztalatszerésre.

Külföldi tanulmányutak és kongresszusok: dr. Pap Károly professzor Warnemündében, Lipcsében, Rostockban, Varsóban, Párizsban Nemzetközi SICOT kongresszusokon előadást tartott. A Nemzetközi Orthopaed Társaság (SICOT) választmányi tagja, a Magyar Orthopaed Társaság társelnöke, kiváló újító.

Dr. Berényi Pál adjunktus 1963-ban egy éves szerződés keretében Greiswald-i Orthopaed Klinikán oktatott.

Dr. Szentpéteri József adjunktus 1962-ben az NDK-ban Stralsundban 30 ágyas orthopaed osztályt szervezett és vezetett, amellel a szűrővizsgálatokat is megindította (3000 vizsgálat).

Dr. Rigó, dr. Gaál Rostockban egy hónapos tanulmányúton vett részt. Warnemündében, Drezdában kongresszuson voltak és előadást tartottak. A többi oktató a Szovjetunióban, Csehszlovákiában, az NSZK-ban dr. Maklári, dr. Imre volt tanulmányúton.

Dr. Papp László 1966-ban Párizsban Nemzetközi Orthopaed Társaság által rendezett kongresszuson, mint stipendista vett részt.

A gyógyító munka az orthopaedia és traumatológia egysége jegyében folyik és jellemzőjeként említendő, hogy havonta a klinika kis létszáma ellenére hat hét felvételes baleseti inspekción is ellát.

Ambuláns rendelés biztosítja a területi betegeken kívül a körzeti orthopaed szakrendelést is. Baleseti visszatérő betegek járóbeteg rendelését is biztosították. Az osztályon felvett betegek ellátása hely hiányában sok nehézséget jelent időnként. Így is 1960 óta 4255 nyílt nagyműtétet végeztek. Zárt beavatkozások száma 1943. A mozgásszervi betegek utókezelése döntő. Klinikájukon biztosított ugyan a gyógytorna lehetősége, de a fürdőkezelés biztosítása a következő célkitűzés. 1966-ban Kísérleti Orthopaed Műszerüzem létesült a Gyógyászati Segédeszközök Gyárának anyagi támogatásával. A rehabilitáció nemcsak a betegek szempontjából lényeges, hanem tudományos és oktatási célból is kívánatos a megvalósítása. Ennek megszervezése az Orthopaed Klinika soron következő célja.

A kevés létszámú, de nagy forgalmú klinika munkáját a külföldiek is érdeklődéssel kísérik. Több országból jöttek tapasztalatszerésre. Legutóbb 21 tagú szakorvostársaság — köztük több egyetemi tanár — a Szovjetunióból.

Fül-Orr-Gégeklinika

A Fül-orr-gégeklinika a háborús események folyamán minimális károsodásokat szenvedett csupán. Ez elsősorban néhai Verzár Gyula professzor érdeme, aki a háború folyamán végig helyén maradt, s személyes jelenlétével biztosította a klinika működését. 1960-ban bekövetkezett haláláig vezette a klinikát s a lehetőségeknek megfelelően mindent elkövetett a fejlődés érdekében.

1961 júniusától dr. Jakabfi Imrét, a klinika docensét nevezte ki kormányzati tanszékvezető egyetemi tanárrá.

1944-ben a Fül-orr-gégeklinika következő díjas állásokkal rendelkezett: 1 professzori, 1 fizetéses tanársegédi és 1 fizetéses gyakornoki állással. Felszabadulás előtt tehát a fizetéses orvosi állások száma összesen 3 volt. Fizetéses

középkáderek létszáma 4 fő volt. A fizeteses dolgozók összlétszáma tehát: fel-
szabadulás előtt összesen 7 főből állott.

Ezzel szemben jelenleg 11 orvosi állása van a klinikának (1 professzor, 3
adjunktus, 4 tanársegéd és 3 gyakornoki állás). A középkáderek, takarítók stb.
létszáma 31 fő, összesen: 42 fő. Ez az 1942-beli létszámnak kereken hatszorosa.

Tudományos munka: 1945 óta eltelt 21 év alatt, a klinika tudományos köz-
leményeinek száma: 130. Ez idő alatt a klinika tagjai kb. 160 tudományos elő-
adást tartottak.

A klinika 2 tagja szerzett kandidátusi fokozatot. Jelenleg dr. Lampé István,
mint ösztöndíjas aspiráns dolgozik a klinikán.

A Fül-orr-gégeklinika tudományos beszámolóját 1966 márciusában tartot-
ta meg.

Oktatás: Az oktatási munkában, a klinika hagyományainak megfelelően
— a gyakorlati oktatásra fektetik a fő súlyt. A klinika átépítése folyamán, az
utolsó három évben, módjukban állott tízes csoportokban folytatni a gyakorlati
oktatást, és ez a lehetőség a hallgatókkal való egyéni foglalkozást nagyban elő-
mozdítja.

Gyógyítás: A klinika, átépítésének 1962-ben történt befejezéséig, mindössze
22 ágygal működött. A betegforgalom azonban az ágylétszámot mindig messze
meghaladta. Ez csupán úgy volt elérhető, hogy ezekben az években az átlagos
ápolási időtartam 3 ½ nap volt.

A klinika kis méreteit meghaladó óriási forgalmat bonyolított le járóbeteg-
rendeléseim — évente 6—7000 új és kb. 3—4000 régi beteget gyógykezelték am-
bulanter.

A korszerű gyógyítás előfeltétele 1962 áprilisától vannak biztosítva. Kor-
mányzatunk a Fül-orr-gégeklinika kibővítését és modernizálását 1961—62. évek-
ben tette lehetővé. Ez időtől fogva ágylétszámunk 22-ről 45-re emelkedett.

Sikerült biztosítani járóbetegrendelésük izolálását, valamint SZTK rendelő
és medikusok gyakorló helyiségének kialakítását. Emeleti új részlegen, korszerű
steril műtőt és endoszkópiás vizsgálatokra alkalmas kisműtőt alakítottak ki.
A nem steril műték számára, a földszinten kisműtő épült.

A szuterén teljes kiemelésével harmadik szintet nyertek. Itt vált lehetővé
a raktárak, a dolgozók ebédlőjének, irattárának, nővéröltözőknek, laboratóriu-
moknak kialakítása mellett 1963-ban korszerű audiológiai részleg kialakítása.

A közeli jövő feladata a phoniatriai és otoneurológiai rendelőhelyiségek ki-
alakítása, ami kiköltözéssel biztosítható.

A helyiségek számának növekedése mellett, felszerelésük is felfejlődött a
korszerű színvonalra.

Átépített klinikájuk betegforgalmának illusztrálására közlik, hogy ambulanc-
ciájuk 1965. év folyamán összesen 20 107 régi és új beteget gyógykezelt. Ez a
szám 1966. december elsejéig ugyancsak elérte a 20 000-t. SZTK rendelésükön
ugyancsak évente kb. 20 000 beteget kezeltek.

1965-ben 2365 műtétet végeztek, 1966. december 1-ig 2326-ot. A műtéti
statisztikához megemlíti, hogy korszerű felszerelésük következtében, a mű-
tétek aránya, a nagy műtétek irányába tolódott el.

A megfelelő személyi ellátottság és kellő műszeres felszerelés következtében,
a klinikán jelenleg a következő részlegek működnek:

Microchirurgia (funkcionális fülsébeszet)

Otoneurológia

Audiológia

Fülészeti Rtg.
Bronchológia
Phoniatria

A klinika audiológiai részlege évente kb. 2000 audiometriás vizsgálatot végez, javarészt SZTK betegek részére. A személyi létszámban (orvos, asszisztens, műszerész stb.) mutatkozó hiányok feltöltése sürgősen szükségesnek látszik.

A klinika tagjai, az elmúlt évek folyamán számos külföldi tanulmányúton vettek részt és több külföldi kongresszuson tartottak előadást.

A Tiszántúli Szakcsoport keretében megrendezett tudományos üléseik, szakorvos-képzést és továbbképzést szolgálnak.

Referátumaikon a városi kollégák (Kórház és Rendelőintézet vonalán) teljes számban vesznek részt.

A klinika orvostagjai társadalmi munkában tevékeny részt vesznek. Az orvosok nagyrésze elvégezte a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet. Dr. Jakabfi professzor az ETT Szakbizottságának tagja, a Fül-orr-gégegyógyászat szerkesztőbizottsági tagja, az Országos Fül-orr-gége Szakcsoport vezetője tagja, a Tiszántúli Fül-orr-gége Szakcsoport elnöke, a DEAC társelnöke.

Stomatológiai Klinika

A Stomatológiai Klinika 1940-ben létesült a (jelenlegi I. sz.) Sebészeti Klinika keretében 1935. óta működött Stomatológiai Poliklinikából. Ideiglenesen a Szemészeti Klinika keleti szárnyának földszintjén, az eredetileg trachomasztálynak tervezett, de sok éven át Fül-orr-gégeklinikának használt helyiségekben nyert elhelyezést. A II. világháború befejezésének idején egy-egy két, ill. öt fogorvosi székes kezelőből, várószobává kialakított folyosóból, ebből közvetlenül nyíló műtőből, professzori rendelőből, két körteremből és a pince három helyiségében elhelyezett, az akkori igényeknek megfelelően korszerűen felszerelt fogtechnikai laboratóriumból és egyéb, az üzemeltetéshez szükséges mellékhelyiségekből állt. Igazgatója Csilléry András professzor volt; akkoriban volt két fizetési tanársegédi állása, egy az „Állástalan Diplomások Országos Bizottsága” által biztosított ösztöndíjas állása az orvosok részére, 3 állás — beleértve a fogtechnikust — középkádereknek. A többi orvos a díjtalan, ill. fizetéstelen kategóriába tartozott, a többi középkáder a „kiskasszából” kapott díjazást.

1944-ben Csilléry professzor nyugatra menekült; a klinika vezetését ideiglenesen dr. Szabó József, majd dr. Morvay Stefánia vette át. 1946-ban nyert vezetői megbízást Adler Péter dr., akit 1953-ban neveztek ki egyetemi tanárrá.

A tansegédszemélyzet létszáma a mai napig 10 főre fejlődött (jelenleg 1 docens — dr. Gergely Lajos —, 2 adjunktus, 4 tanársegéd, 1 szakorvosi képesítéssel bíró egy. orvos, 2 gyakornok), de tulajdonképpen klinikai orvosnak számítható a Debrecen mj. Város Iskolafogászata részéről kihelyezett egy, ill. a Megyei Tanács Rendelőintézete által a klinikai szakrendelésen alkalmazott 4 orvos is. A technikai laboratóriumban ma 1 vezető és 2 beosztott technikus dolgozik, a betegellátásba közvetlenül kapcsolódó középkáderek száma pedig 9 klinikai, 1 iskolafogászati, 5 tanácsi ápolónő, műtős, ill. fogorvosi asszisztensnő; továbbá 1 laboratóriumi asszisztensnő és 2 adminisztratív dolgozója van a klinikának.

E személyi fejlődés tükrözi a klinika megnőtt feladatait mind az oktatásban, mind a betegellátásban, melyekkel azonban nem tartott lépést a klinika fejlesztés-

tése alapterületét illetően. Bővült a klinika az utolsó pár év alatt 2 kórteremmel, a betegek várójától jól elkülönített műtővel; ezeket a helyiségeket a Szemészeti Klinika volt altisztai lakásaiból alakították ki. A régi műtőből két székes fogorvosi rendelőt képeztek, melyben a Tanácsi Szakrendelés folyik, a régi orvosi ügyelet szobából pedig fogszabályozási rendelőt egy székkal. Míg a felszabaduláskor 2 kórteremben valójában 11 ágyuk volt, melyből a költségvetés időnként 4–7 ágyat vett számításba, most működő ágyaik száma 14, három kórteremben, ami számszerűen ugyan elég, de nem engedi meg nemenként a szepikus és nem szepikus betegek különválasztását. Az alagsor bővítésével fotolaboratóriumot is alakítottak ki.

A Stomatologiai Klinika jellegénél fogva elsősorban ambulanter lát el betegeket; ezeknek száma 1965-ben 51 049 volt. A 14 ágyon 551 beteget ápoltak, akiknek túlnyomó része Debrecenből és Hajdú-Bihar megyéből jön, de tekintélyes számban ápolnak betegeket Szabolcs-Szatmár megyéből is.

Míg a felszabadulás előtt a „fogászat” csak hallgatásra ajánlott tárgy volt, rövidebb a felszabadulás után kötelező tárgy lett, melyet hol egy, hol két féléven át, igen különböző óraszámokban oktattak. Jelenleg heti 1 elméleti órát és összesen 30 gyakorlati órát kell hallgatóiknak abszolválniuk; a gyakorlati oktatást kisebb csoportokra bontva végezték már jóval a szemiciklikus oktatási rend bevezetése előtt. A jelenlegi óraszám elegendő a gyakorló orvos igényeit kielégítő ismeretek átadására, ill. elsajátítására. A medikus oktatáson túlmenően fontos szerepe van a klinikának a szakorvosképzésben. A felszabadulást követő időszakban számos fogorvoslással addig csak mellékesen foglalkozó vidéki orvos nyert a klinikán továbbképzést és szerzett megérdemelten szakorvosi képesítést. Ezzel igyekeztek elejét venni a vizsg. fogászok nagyobb mérvű térhódításának.

Az elmúlt 23 esztendő alatt ismételten is kicserélődött a klinika orvosgárdája, s ma a docens az egyetlen már a háború idején itt dolgozott orvosuk. Oktatóik közül többen kerültek rendelőintézeti vonalon vezető pozícióba, ketten pedig megyei stomat. főorvosként szolgálják a magyar egészségügyet.

Tudományos tevékenységük évek óta két főtéma köré csoportosul: a caries-kutatás és a fogazat fejlődése.

1966. dec. 31-ig (1945-től) 421 tudományos közlemény jelent meg a klinikáról bel- és külföldi szaklapokban, továbbá egy tankönyv (két kiadásban) magyar nyelven, két monográfia külföldön (az NDK-ban, ill. NSZK-ban). A klinika tagjai többszáz tudományos és továbbképző előadást tartottak — nagyobb részben a Fogorvos Szakcsoport különböző rendezvényein. Külföldön ismételten is szerepelt előadással nemzetközi kongresszusokon a klinika igazgatója, de tartott külföldön előadást a tanségedszemélyzet 6 tagja is. Tudományos fokozattal a klinika két tagja rendelkezik: Adler Péter professzor 1957-ben védte meg doktori, Gergely Lajos pedig 1955-ben kandidátusi értekezését. Jelenleg aspiránsként dolgozik immár második éve disszertációján volt tanársegédjük: Terner Kornélia.

A klinika igazgatója tagja az ETT Fogorvosi Szakbizottságának, mint a Kenézy Könyvtár ellenőrző professzora az Orsz. Orvostudományi Könyvtári Tanácsnak, számos belföldi tudományos társaságnak, külföldön a Verein Österreichischer Zahnärzte, Deutsche Gesellschaft f. Ernährung, ORCA, International Association for Dental Research/Continental European Section tudományos egyesületeknek, szerkesztőbizottsági tagja a Deutsche Stomatologie, Stoma, Deutsche Zahn-, Mund- u. Kieferheilkunde mit Zentralbl. f. d. ges. Zahn-, Mund- u. Kieferheilkunde szaklapoknak a jelenben, szerkesztőbizottsági tagja

volt több éven át az Archives of Oral Biology nemzetközi folyóiratnak, valamint tagja a WHO Advisory Panel on Dental Health-nek. Egyébként a klinikának minden orvosa legalább egy hazai tudományos egyesületnek tagja.

A klinika egyben Északkelet-Magyarország fogorvosi szakmai életének a centruma; évenként 1—3 ízben rendez tudományos továbbképző ülést a területen dolgozó fogorvosoknak. Megyénk fogorvosaival szoros kapcsolatát az is erősíti, hogy a klinika igazgatója egyben Hajdú-Bihar megye stomat. főorvosa.

A klinika tudományos tevékenységében aktívan részt vesznek a nem klinikai státuszon levő orvosok is.

Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika

A klinika utolsó 25 év alatti fejlődéséről beszámolva, mindenek előtt utalni kell az akkori helyzetre. A II. világháború utolsó éveiben a klinika telepen lehullott egyetlen akna a nyugati pavillon mellett robbant fel, s azt teljesen használhatatlanná tette, de a főépületet is súlyosan károsította. A klinika orvosainak legnagyobb része katonai szolgálatot teljesített, többen pedig közvetlenül a felszabadulás előtt eltávoztak. A szovjet csapatok bevonulása után a klinikát szovjet hadikórház céljaira vették igénybe, s így a szülő nők ellátása csak az alsószori óvóhelyiségekben — sokszor csak méces, vagy gyertyafény mellett — történt, s itt végezték a sürgős műtéteket is. Az itthon maradt orvosok — köztük elsősorban Raics és Ruzicska docensek — és a többi dolgozó hősiesség helytállása teremtette meg a lehetőségét annak, hogy a hadikórház eltelepülése után a gyógyító munkát elkezdhesék. Orvosaik a többi dolgozókkal a betegellátás mellett együttes erővel vágták a fát a kórtermek, szülőszobák és a műtők fűtésére, takarítottak, hordták a romokat, üvegezték be a légnyomástól betört ablakokat.

Így indult meg a munka 1945-ben. A klinikai munka újjászervezésében 1945 nyarán történt visszatérése után bekapcsolódott, s a vezetést átvette az intézet igazgatója, Kovács Ferenc professzor is. Kovács professzort — aki közben 1947—48-ban a dékáni tisztelet is betöltötte — 1951 februárjában a budapesti Szülésznőképző Intézet igazgatójává nevezték ki, s utódjaként a klinika élére a gyulai megyei kórház főorvosa, Árvay Sándor egyetemi magántanár került.

A klinika 25 év alatti fejlődésének vázlata, hármaskörű funkciója tükrében a következő:

Az oktató-nevelő munka vonalán a negyedévben oktató hallgatók létszáma az 1947—48-as 84-ről az 1966—67. tanévben 174-re emelkedett. 1946-ban 45 hallgató szigorlatozott szülészetből, 1966-ban 159. Az állandó tantervi módosítások után akkor, amikor 1946-ban a szülészetet és nőgyógyászatot heti 7,5 órában adták elő, s a hallgatók gyakorlati kiképzését a félévben egyszer eltöltött 24 órás szülőszobai gyakorlat biztosította, ma a hangsúlyt a gyakorlat és elmélet egységének az élet által megkövetelt arányára helyezve, ésszerűen redukálódott az elméleti órák száma heti 4 órára, viszont a gyakorlati oktatás — az évi háromszori szülőszobai inspekción kívül — az I. félévben 30, a II.-ben 60 órában történik úgy, hogy a tanulócsoportokat három részre bontva 1—1 oktató 6—7 hallgatóval foglalkozik. Hangsúlyozottan előtérbe került a nevelői munka. A szigorlók gyakorlati képzése előre kidolgozott, pontos tematika szerint történik. Rendszeressé tették a szakorvosképzés menetét, s ennek keretében a 4—6 hetenként megtartott szakorvosi referátumokat.

A gyógyító-megelőző munkával kapcsolatosan néhány, a fejlődést dokumentáló adat: ágyszámuk 1938-ban 140 volt, ma 214. A klinikán ápolott betegek száma 1938-ban 3082, 1966-ban 11 523. Járóbeteg forgalmuk 3428-ról 26 071-re, az ápolási napok száma 30 644-ről 71 231-re emelkedett. 1938-ban 314 laparotomiát és 58 hüvelyi méhkiirtást, 1966-ban 512-t, ill. 99-et végeztek. A szülések száma 1266-ról klinikájukon ezen időn belül 2527-re emelkedett.

A fejlődést jelzi a dolgozók létszámának növekedése is. Csak néhány jellemző adat: 1938-tól 1966-ig a szülésznők száma 15-ről 48-ra, a műtősnőké 1-ről 5-re, a csecsemőgondozónőké 3-ról 19-re, az orvosok száma pedig 16-ról 32-re emelkedett.

E mennyiségi mutatókon kívül a minőségi fejlődést jelzik a klinikán a speciális osztályrészlegek, és szakrendelések kialakítása és működése (endokrinológiai, onkológiai, genitális tuberkulózis, nőgyógyászati urológiai és terhes patológiai osztályrészlegeik, endokrinológiai, kolposzkópiái, urológiai, családtervezési és terhesgondozási szakrendeléseik).

A gyógyító munka jobbátételét szolgálta részben a műszerezettség nagyobb mértékű fejlesztése, részben pedig a klinikának kétszeri átalakítása is. A járóbetegrendelésükön és minden osztályos vizsgáló helyiségükben kolposzkópuk van, a műtőkbe altatógépeket, reszuscitációs készülékeket, elektrokalpelt szereztek be. Egy 8 csatornás Polyregistrator R. 35 gt (Galileo) és egy Astrup Mikroaequipment (mikrovérgáz analizátor) készüléket állítottak a magzati veszélyeztetettség kórimzésének szolgálatába. Modern nőgyógyászati urológiai vizsgáló helyiséget rendeztek be, s szereltek fel. Műtét utáni „őrző részlegeket” szerveztek, s mind ezeknek, mind a műtőknek és a szülőszobának központi oxigén-ellátását biztosították. A Rtg. laboratórium műszerparkját ezen időn belül kétszer is korszerűsítették. Jelenleg a terápiában egy Medicor Th. X. 250 mélyterápiás Rtg. készülékkel és egy Chaul közelbesugárzó készülékkel rendelkeznek. A diagnosztika szolgálatában egy 4 ventillcsöves Autoheliophos készülék áll. 1955-ben korszerű radium és cobalt műtőt szereltek fel. A kórházkultúrát és az egészségügyi felvilágosítást szolgálja az 1954-ben felszerelt klinikai rádiójuk, amelyen keresztül naponta — rövid előadás keretében — egészségügyi felvilágosító előadásokat tartanak.

A háborús károkat helyreállító munkán kívül az azóta eltelt időben klinikájukon kétizben volt nagyobb jellegű átalakítás. Ezek során — először 1953-ban — korszerű járóbetegrendelőt alakítottak ki, s átalakították a szülőszobát, valamint az újszülött részleget. (Ugyanakkor egy kísérleti állatistállót is építettek). 1966-ban pedig a speciális szakrendelések számára képeztek ki — a volt járóbetegrendelőjükkel egységben — modern helyiségeket.

A tudományos munka területén 1951-től kezdve határozott profilt alakítottak ki. Így vált fő kutatási területükké 1. a neuroendokrinológia, 2. a genitális tuberkulózis, 3. a terhességi toxemia, 4. a nőgyógyászati urológia és 5. az intrauterin magzat fiziológiája és patológiája.

1945 óta megjelent klinikájukról 507 közlemény. Ezen kívül a klinika igazgatójának tollából egy monográfia (A nő endokrinológiája) és társszerzőkkel a 4. kiadást megért „Nőgyógyászat” c. egyetemi tankönyv jelent meg. Részt vett a „Szülészet és nőgyógyászat haladása” (1962), „A tehesség szövődése belgyógyászati betegségekkel” (1962), a „Major Problems in Neuroendocrinology” (1964) és a Clinical Neuroendocrinology (1966) című könyvek megírásában. Ruzicska docens szintén mint társszerző szerepel „A szülészet és nőgyógyászat haladása” valamint a „Die künstliche Hibernation” (1960) c. könyvek megírásában. Tollá-

ből megjelent az „Antibiotikumok szülészeti és nőgyógyászati alkalmazása” (1959) című könyv. Surányi adjunktus mint társszerző szerepel a „Latent female genitaltuberculosis” (1966) című monográfiában.

A klinika tudományos munkásságáról nemcsak idehaza, hanem számos külföldi kongresszuson is beszámoltak (Berlin, Lipcse, Rostock, Magdeburg, Drezda, Prága, London, Hamburg, München, Frankfurt, Giessen, Basel, Róma, Bécs, Moszkva, Tbiliszi, Bukarest, Marosvásárhely, Koppenhága, Havanna, Santiago de Kuba).

A klinika orvosai közül a klinika igazgatója az orvostudományok doktora, egy orvosuk 1947-ben egyetemi magántanár képesítést, négy orvosuk pedig az orvostudományok kandidátusa címet nyerte el.

A klinika igazgatóját a „Die Deutsche Gesellschaft für Gynäkologie und Geburtshilfe” 1962-ben tiszteletbeli tagjává választotta.

A tudományos munka lehetőségeit teremtették meg a laboratóriumok kétszeri átalakításával is, melynek eredményeként egy korszerű kutató részleget alakítottak ki hormon-kémiai, izotóp, hisztokémiai-, szövettenyésztési- és fotolaboratóriummal.

A területi munka vonatkozásában a klinika igazgatója 1964-ig mint megyei szülészfőorvos a megye szülészeti ellátásának irányítását is végezte, a klinika orvosai pedig azzal, hogy a városi terhes-tanácsadásokat teljes egészében, a megyei szakorvosi szolgálatot pedig részben ellátják, biztosítják a klinika és a terület közötti egészséges kapcsolatot, s teljesítik feladataikat a megelőzés szolgálatában.

A klinika igazgatója 1954—55. évben az egyetem dékánja volt, majd 1965 szeptembere óta gyógyító-megelőző rektorhelyettes. 1952-ben a „Kiváló orvos” kitüntetést, 1955-ben pedig a „Munka érdemrendet” kapta meg. A klinika orvosai közül Ruzicska docens és Lampé adjunktus „Érdemes orvosok”.

A klinika orvosai a társadalmi munkában is kiveszik részüket, részben mint a klinikai Pártszervezet, részben mint a Szakszervezeti Bizottság funkcionáriusai. A klinika igazgatója a Szakszervezet Megyebizottságának elnöke és Központi Vezetőségének tagja.

Tüdőgyógyászati Klinika

A Tüdőgyógyászati Klinika elődjeként Augusztai Szanatórium néven, magánintézményként működő intézetünk a II. világháború végén súlyos gazdasági helyzetbe került. Egészségügyi kormányzatunk segítségével, 1946. január 1-én Állami Tüdőbeteggyógyintézet lett. 1951-ben két millió Ft-os beruházással új sebészeti pavillont építettek. Ennek emeleti helyiségében a műtő és vizsgáló helyiségek, földszintjén pedig a laboratórium, az orvostanhallgatók oktatására szolgáló tanterem, gyógyszerár stb. nyert elhelyezést. Munkájuk megjavítása érdekében 1953-ban bronchológiai, 1955-ben szem-tbc., 1958-ban pedig légzőskeringés funkciós osztályt létesítettek.

1955. január 1-én az Egészségügyi Minisztérium az intézetet az Orvostudományi Egyetemhez csatolta, jelenleg mint Tüdőgyógyászati Klinika működik.

A Klinikán jelenleg 3 bel- és egy légzőskeringés funkciós osztályt üzemeltetnek 290 ágygal, mellkas- és csontsebészeti osztályukon 85, bronchológiai osztályukon 20, szem-tbc. osztályukon 25 beteget ápolnak.

Felszabadulásakor az intézetben 5 orvos és 48 egyéb dolgozó, jelenleg 31 orvos és 183 egyéb dolgozó teljesít szolgálatot.

Oktató munka: 1948 óta minden tanévben egy szemeszteren át egy elméleti és 2 gyakorlati órán oktatják tüdőgyógyászatból a hallgatókat.

A klinikán „Tüdő- és gümőkóros betegségek” tárgykörből eddig 132 orvos szerzett szakképesítést.

Eddig 4 szervezett orvos továbbképző és két — 3 éves munka melletti — ápolónőképző tanfolyamot tartottak.

Tájéegységük orvosainak a továbbképzését szolgálják hat hetenként tartott szakcsoport, hetenként tartott epikritikai és szakirodalmi referáló üléseik.

Gyógyító munka: A klinkáról évente átlag 1250 beteg távozik. Ezek 61,5%-a tüdőtbc-s, 1,7%-a extrapulmonalis tbc-s, 7,5%-a rosszindulatú daganatos és 29,3%-a nem specifikus (hörgőtágulat, tüdőtályog stb.). A klinikán a tbc-sek mellett az egyéb mellkasi betegek száma egyre emelkedik.

Az antituberkulotikumok alkalmazása óta gyógyító munkájuk ugrásszerűen minőségi fejlődést mutat. A frissen felfedezett széteséssel járó tüdőtbc. közel 90%-ban megoldható lett. Tüdőműtetre csak későn felfedezett, vagy elhanyagolt betegek kerül sor.

Mellkassebészeti osztályukon évente kb. 700 műtétet végeznek. A tüdő-resectio mellett az általános és a szívsebészet körébe tartozó műtéteket is rutinszerűen végzik. Gyógyító munkájukat nagymértékben javítja, hogy kórismézés és kezelés céljára korszerű műszerek birtokába jutottak. Modern röntgen tomograph készülékek, Friedel-féle Beatmunksbronchoscop, Rotoscop, Ultrahang-inhalator, Photo-kino-bronchoscop, Pulmotest, Pulmoanalysor, iker-spirograph, Atlas, SAFAS oxymeter, Pleisch-féle ergometer, pH radiometer, Mikro-Scholander, Combinalysor, kétesatornás direktíró, majd hatsatornás NEK típusú EKG, Odelka seriograf, központi gennyszívó berendezés, 7 altató-gép, defibrillator, respirator, gyomor-, hörgő- és érvarrógép.

A megelőző munka érdekében a tájegységükön levő tbc. intézetekkel szoros kapcsolatot létesítettek. Orvosaik egy-egy gondozó intézetet patronálnak, évenként többször a helyszínre kiszállnak, a betegek problémáit, kezelését, gondozását közösen megbeszélik. A baktalórántházi tbc. gyógyintézet gyógyító munkájának a javítása érdekében orvosaik évek óta havonként felváltva helyettesítést vállalnak.

Tudományos munka: A klinika tudományos munkája dinamikusan követte a tüdőgyógyászat fejlődését. A felszabadulás óta 450 közleményük jelent meg nyomtatásban.

Volt munkatársaik közül 4 egyetemi tanár, 14 igazgató főorvos, 40 pedig járási tbc. gondozó intézeti főorvos lett. Jelenlegi orvosaik közül a tanszékvezetőn kívül dr. Mándi László és dr. Schnitzler József kandidátus,

Az I. belosztályon az atipusos mykobakteriumok mikrobiológiájával és klinikumával, az idült tbc. gyógyeredményével, a II. belosztályon tuberkuloallergiás kórképekkel, a gátlószerek hatásmechanizmusával, 1961 óta pedig hazai és külföldi kutató intézetekkel karöltve mellkasi sarcoidosisal, a III. belosztályon új antituberkulotikumokkal és azok adjuvánsaival, cardiorespiratoricus osztályukon a mellkasi műtétek előtti légzéskeringés funkciós vizsgálatokkal, az idült tüdőgranulomatosis, a tüdő és a szív ereinek fejlődési rendellenességei, tüdő-cysta, tüdődytrophia légzés-keringés funkciójának a tanulmányozásával foglalkoznak. Bronchológiai osztályukon végezték először hazánkban — sebészekkel

kooperációban — narkózisban a bronchoszkópiát és bronchográfiát. A lostau-Tüdőklinikával együttműködésben új eljárást alkalmaznak szimultán kétoldali bronchográfia, katéterbiopsia, kavernafeltöltés céljából. Jelenleg a nem specifikus tüdőmegbetegedések bronchológiai problémáival és a hörgőrák korai kórismézésével foglalkoznak.

Mellkasebészeti osztályukon nemcsak a tüdő- és extrapulmonális tbc, hanem a nem specifikus mellkasi megbetegedések tudományos problémáival is foglalkoznak. Hazánkban, ill. Debrecenben elsőként alkalmazták az alábbi eljárásokat:

Hidegtályogok műtéti feltárása és helyi gyógyszeres kezelése, tüdőgangraena resectio, cavernostomia, páncélszív decorticatio, scalenus biopsia, cardiomyotomia, Björk thoracoplastica, mediastinoscopia, transthoracalis caverna plombage. Szívmitétet 72 esetben végeztek.

Szembc osztályuk 1955-ben létesült, mint hazánk egyetlen tbc-s szembetegségekkel foglalkozó klinikai részlege. Haematogen és tuberculoallergiás kórképekkel foglalkoznak.

Laboratóriumuk 1952-ben indult fejlődésnek. A m. tuberculosis és a pyogen kórokozók mikrobiológiai kutatását végzik.

1963-ban került sor főfoglalkozású röntgenszakorvos foglalkoztatására. Azóta munkájuk ezen a téren is minőségi fejlődést mutat.

Orvosaik közül dr. Bacsa Sándor Markusovszky-díjas, dr. Gát László kiváló orvos, MSZBT aranykoszorú, Szocialista Munkáért Érdemérem, Munka érdemrend ezüst fokozata, és Törzsgárda arany fokozata, dr. Mándi László Szocialista munkáért érdemérem, Kiváló orvos, Korányi Frigyes Emlékérem, dr. Mészáros György Érdemes orvos, Munka érdemérem és Koreai Állami Zászlórend II. fokozata, dr. Schnitzler József Kossuth-díjas és Markusovszky-díj, dr. Szilágyi János Érdemes orvos és a tanszékvezető Szocialista Munkáért érdemrend, Korányi Frigyes emlékérem és Koch Róbert emlékérem kitüntetésben részesült.

A lostau-i Tüdőklinikával 1960-ban tudományos tapasztalatcsere szerződést kötöttek. Azóta orvosaik és középádereik ismételten meglátogatják egymást, megbeszélik tudományos problémáikat és átveszik egymás jól bevált módszereit. Eddig végzett közös munkájuk eredményéről 1967. első felében a Zeitschrift für Tuberculose külön számában adnak tájékoztatót.

Gyermekklinika

Az elmúlt két évtized során a DOTE Gyermeklinikája is, mint az ország úgyszólván valamennyi, már a felszabadulás előtt is működő intézménye, nagyarányú fejlődésen és átalakuláson ment át. Pedig messziről indult el: 1944 őszén a kiűrtési parancs és a háborús események meglehetősen megtépázták az intézetnek mind anyagi, technikai, mind személyi ellátottságát. Bár munka mindvégig folyt a klinikán, csak a nehéz gazdasági körülmények lassú javulásával és a katonai szolgálatból visszatérő orvosok fokozatos munkábaállásával párhuzamosan, lépésről-lépésre alakulhatott ki az a konszolidáció, amely a zavartalan és igényesebb betegellátó munkát lehetővé tette. Az akkori állapotokra jellemző, hogy a front átvonulása után volt olyan időszak a klinika életében, amikor a beteg gyermekek táplálásának biztosítására a klinika tagjai — orvosok és közép-áderek — maguk gyűjtötték össze és hordták be a hátukon az élelmiszert és a tejet a környező tanyákról. Az inflációs időszakban pedig arra kényszerültek,

hogy néhány ténen beszerzésével gondoskodjanak csecsemőik tejjelátásáról. Az eltartást csak könnyítette, amikor tavasztól füves parkjaink is legelőül szolgálhattak. A gazdasági élet stabilizálódásával egyensúlyba került az anyagi bázis és egyre javult a gyógyyszerellátás is. Bókay Zoltán egyetemi tanár nyugdíjazása után az Oktatásügyi Miniszter a klinika igazgatójává és egyetemi ny. r. tanárrá 1949. február 18-án dr. Kulin Lászlót, a klinika mb. vezetőjét és az Állami Gyermekvédő Intézet igazgatóját, egyetemi c. rk. tanárt nevezte ki.

A gyermekgyógyászat egyes ágazatainak fejlődése, az egyre fokozódó szükségletek, s nem utolsósorban az eü. kormányzat ágylétszámfejlesztési terve elodázhatatlanná tette, hogy kiköltöztetésekkel — altiszti, orvosi, nővérlakások — és egyelőre „nélkülözhető” részlegek felhasználásával és belső átalakításokkal olyan egészségügyi célokat szolgáló helyiségeket nyerjenek, ahol megfelelő méretű és korszerű betegellátást biztosíthatnak. A Gyermekklinika engedélyezett ágylétszáma 1938-ban 57 volt, 1952-től 180. Járóbetegrendelésen 1938-ban 1690, 1960-tól évente 18 000 körüli beteg fordul meg. A klinikán ápolt betegek száma 1938-ban 1348, az utóbbi években kb. 3000.

1950-ben létesült egyetemünk műszaki dolgozóinak felajánlásával — az ország gyermekklinikái közül elsőnek — a klimatizált koraszülött-osztály. 1951-ben pedig belső átalakításokkal, egymástól izoláltan a modern fertőző- és klinikai, majd SZTK szakrendelő helyiség, öltöző- vetkőzőfülkékkel; 1952-ben — korábbi kísérletes vizsgálataik alapján az első kondicionált atrophias osztály; ezt követően a fülészeti és kissebészeti műtő. 1954-ben elkülönítő pavillonjaik közül kettőt boxosítással korszerűsítettek, majd kompletté tették EKG-laboratóriumukat és beállítottak egy kémiai és egy fotolaboratóriumot. 1958-ban szívrendelő állomást létesítettek. 1959-ben gyermek belgyógy. osztályukat üvegfalakkal kiskórtermekre osztották; belső átrendezéssel, beépített UV-lámpákkal felszerelt boxrendszerű csecsemőosztályt és 6 db átszűrés célját szolgáló, szellőző-berendezéssel ellátott egyszemélyes boxot hoztak létre. 1959-ben nyert befejezést a modern elvek alapján átépített koraszülött és sorvadtt klímaosztályuk. 1950-től folyamatos és tervszerű fejlesztéssel elérték, hogy a Gyermekklinika csecsemő-részlege magas követelménynt kielégítő belső struktúrával rendelkezik. A boxok kiképzése olyan, hogy a csecsemő mobilizálása nélkül minden igényes kezelés elvégezhető. Központi helyiségből csőrendszerük vezetik a csecsemőágyakhoz az oxigént. Minden box a mennyezethez erősített UV-lámpával van ellátva.

Három klímaszekrény, centrálisan vezérelt modern Sauter-automatikák segítségével lehetővé teszi, hogy klímaosztályuk egyes részlegeiben a kívánalomnak megfelelő hőmérsékletű és páratartalmú milieut állítsanak elő. Tapasztalataik alapján jogosult nyilatkozniok arról is, hogy a boxonként 24 óra alatti 150-szeres légesere, és a boxok belső terének a közti elszívó-térhez viszonyított légnyomástöbblete jelentős védelmet nyújt a volatilis vírusfertőzésekkel szemben. Az életkilátásaikban leginkább veszélyeztetett csecsemő-kategóriák nagy számának elhelyezésevel és gyógyításával kívánják hathatósan előmozdítani széles területük csecsemőhalálzási statisztikájának jobbátételét.

1960-tól a jobb betegellátást szolgálja a hematológiai, kardiológiai, endokriológiai, diabeteszes stb. szakgondozás.

1960-ban épült a felvonó; 1961-ben elkészült a klinika dolgozói számára az alagsori személyzeti öltözőhelyiség, zuhanyozókkal és fürdőekkel. 1963-ban átalakították, bővítették és berendezték a szoptató anyák részlegét, és sikerült a tantermi előkészítő téréből idősebb orvosaik részére három dolgozószobát kialakítaniuk. 1963-ban ismételen minőségileg fejlesztették röntgenrészlegüket.

1949-ben a klinikai laboratórium műszerezettségére nem terjedt túl néhány húszéves mikroszkópon, centrifugán, s egyetlen elavult vizuális koloriméteren. A rutinszerűen végzett kémiai munka (egyetlen helyiségben, asszisztencia nélkül) mindössze kilencfajta meghatározásra terjedt ki. Az utóbbi években négyféle fotométeren — köztük láng- és spektrofotométer- és egyéb laboratóriumi műszerek egész során több mint 60-fajta meghatározás folyik. A munkahely két helyiséggel bővült, két asszisztensi és egy vegyész állásuk van. 1964-től izotóp-laboratóriummal rendelkeznek. Könyvállomány 1945-ben 1400, 1966-ban 2400; szakfolyóiratok száma ugyanakkor 19, illetve 40.

A klinikának 1938-ban 6 orvosi státus-állása volt, jelenleg 27. Ugyanakkor a nővérek létszáma 18-ról 70-re emelkedett. Az elmúlt 20 év alatt a klinika orvosai közül 52-en tettek szakvizsgát. Szakorvosjelöltjeiknek kötelező két kijelölt szaktemát teljes irodalmi áttekintéssel, részletesen kidolgozni. Szakorvosaik közül 26 került vezetőállásba: 3 docensi és 23 kórházi főorvosi kinevezést nyert.

Évenként — más-más megyei székhelyen — rendezik szakcsoportüléseiket (Miskolc, Eger, Salgótarján, Nyíregyháza, Debrecen stb.). Heti tudományos referáló üléseiket kültagok is nagyszámmal látogatják. A klinika oktatói részt vesznek hazai és külföldi tanulmányutakon, ill. kongresszusokon. Az oktatók rendszeresen és folyamatosan végzik a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet.

A fokozatos fejlesztés lehetővé tette az eredményes kutatómunkát is. Ennek alátámasztására szolgáljon néhány adat: Kulin prof. 1953-ban a csecsemőkori sorvadás gyógyítása terén elért kimagasló eredményeiért II. fokozatú Kossuth-díjban részesült. 1962-ben a TMB az orvostudományok doktorává nyilvánította. 1963-ban dr. Kövér Béla és dr. Karmazsin László kandidátusi fokozatot nyertek. Kiss Szabó Antal és Ludmány Konrád dr.-ok tudományos minősítése folyamatban van. Hazai és külföldi szakfolyóiratokban megjelent dolgozatok száma megközelíti a 300-at.

A klinika 1952 óta folyamatosan kutatja a csecsemőkori sorvadás problematikáját. Ennek eredményeként új felismeréseiket tükrözi a pathomechanizmus, pathogenesis és milieu-therapia, mint tankönyvi adat (Ewerbeek: Der Säugling- 1962; Iancu: Distrofiile- 1963; Opitz-Schmid: Handbuch der Kinderheilkunde- 1965. IV. kötet.).

Ideg- és Elmeegógyászati Klinika

Dolgozóit érintő jelentős személyi veszteség és jelentéktelen épületkár mellett a háború alatt is folyamatosan dolgozó klinika 1945-ben két ideg és két elmeosztálya a betegek ellátása érdekében kiszélesítette 1939-ben megkezdett idegsebészeti tevékenységét. 1949-ben kapott műtőt és létesült a postoperatív őrző részleg, 1963-ban 20 ágyas idegsebészeti osztály. 1959-ben önálló részlegként jött létre a neurosis osztály. Így jelenleg a felszabadulás előtti két ideg és két elmeosztályon kívül klinikájuk gyógyító tevékenysége további két osztállyal: idegsebészeti és neurosis osztályra terjed ki.

A hat osztály összesen jelenleg 147 szervezett ágygal dolgozik, 1943-ban és 1946-ban csupán 86, 1951-ben már 115 ágyszáma volt és a jelenlegi ágyszám 1963-ban alakult ki. A betegforgalom alakulását, fejlődését a következő táblázatba foglalt adatok szemléltetik:

	1943	1946	1951	1958	1965
Beteg felvételek száma	1350	1078	1696	1475	2800
Ambulans új betegek	1983	1800	3178	2630	2990
Idegsebészeti műtétek	30	50	196	228	226
Liquorvizsgálatok	1461	1560	1202	2010	1603

Részben a betegellátás fokozódó követelményeinek, részben a tudományos kutatás érdekében jelentősen fejlődött a klinika laboratóriumainak kapacitása: a két helyiségben működő serologiai és kémiai-diagnosztikai laboratórium lényegileg teljesen új felszereltséggel 1963-ban négy helyiségből álló traktusba került. Az ideg kórszövettani laboratórium 1946-ban egy helyiséggel bővült, majd 1963-ban teljesen új elhelyezést kapott és kiegészült szövettenyésztési és fotolaboratóriummal.

Egyik oktatónak egy éves előtanulmányozása után 1948-ban a klinikán létrejött az első magyarországi EEG-laboratórium. Az első magyar EEG-vizsgálatok ebben a laboratóriumban történtek. Ez a laboratórium jelenleg három EEG-készülékkel (Garceau, Käiser, Galileo) és egy EMG (Halileo) készülékkel rendelkezik. Állatműtővel kiegészítve öt helyiségből álló neurophysiológiai laboratóriumot alkot. 1950-ben létesült a klinika rtg-laboratóriuma, neurológiai vizsgálatokra alkalmas készülékekkel, mely 1964-ben általános diagnosztikai laboratóriummal bővült.

A megnövekedett munkához viszonyítottan a dolgozók létszáma a következőképpen alakult: orvosok létszáma: 1946: 14, 1958: 13, 1965: 23. Egyéb szakképzett dolgozók 1946: 32, 1958: 45, 1965: 59. Nem szakképzett dolgozók: 1946: 12, 1958: 15, 1965: 23.

Az elmúlt 20 év alatt vezetés szempontjából három periódust különböztetnek meg a klinika történetében. Felszabadulást követően klinikájuk a Schaffer iskola egyik kiváló tagja, dr. Sántha Kálmán egyetemi tanár vezeti, aki 1939. augusztus 15-én nyert egyetemi tanári, klinika igazgatói kinevezést és ezt a tisztséget betöltötte 1951-ig. Vezetésével a klinika több irányban új aspektust kapott és jelentős fejlődési perióduson esett át. Az ideg és elmegyógyászati gyakorlat bővül idegsebészeti, idegradiológiai és klinikai idegfiziológiai vizsgálatokkal és terápiás lehetőségekkel. A neuropatológiai kutatások mellett idegsebészeti és epilepsia kutatás kap széles teret. A klinika ebben az időben válik a magyar neurológia egyik központi kutató állomásává, széles nemzetközi kapcsolatokkal. Sántha Kálmán 1946-ban a Magyar Tudományos Akadémia tagja lett és 1948-ban egyetemünk orvosai közül elsőként kapja meg a Kossuth-díjat. Klinikai munkássága mellett tevékenységének jelentős szerepe van egyetemünknek a felszabadulás utáni konszolidálódásában és az 1945-ös éveket követő demokratikus életrend kialakításában.

1951-ben igaztalan elbánás miatt távozik a klinikáról, s rehabilitása csak 1956 szeptemberében következik be, amikor betegsége miatt a klinika vezetését már átvenni nem tudja, 1956. december 12-én hal meg. Emlékét tanítványai, volt munkatársai, az országban számos barátja kegyelettel őrzi. Volt tanítványai a klinika elsőemeleti folyosóján arcképét megőrkítő domborművet helyeztek el. 1955–57-ig a klinikát megbízott igazgatóként dr. Rusz Sándor egyetemi docens vezeti. Vezetésének ideje alatt tovább erősödött a klinika neurochirurgiai és idegfiziológiai tevékenysége. 1957. december 13-án a klinika igazgatója dr. Juhász Pál egyetemi tanár lesz, aki jelenleg is vezeti a klinikát. Azóta következett

be a klinika betegellátásban már említett tagozódása, és jelentősen növekedett a laboratóriumi diagnosztikai és kutatási lehetőség. Az epilepsia kutatás már kialakult neuropatológiai, sebészeti és EEG-s vizsgálatai bővültek az idült és heveny mélyelektródás vizsgálatok lehetőségeivel; az epilepsias betegek konzervatív gyógykezelésének és foglalkoztatási terápiás lehetőségeinek tanulmányozására 1961-ben a hencidai Epilepsias Rehabilitatio Otthon létesült. Az önálló neurosis osztály kialakítása a neurosis kutatást 1959-től kezdődően szervezeten teszi lehetővé, mely a psychopatológiai laboratórium segítségére támaszkodhat és 1961 óta a falusi neurosis kutatással kiegészül.

A klinika jelenleg a magyar intézeteken kívül szoros kapcsolatot tart fenn a leningrádi klinikai idegfiziológiai, a bukaresti Pavlov intézettel, a rostocki Idegklinikával, a párizsi Szent Anna Kórház stereotaxiás állomásával, a freiburgi idegfiziológiai és idegsebészeti intézettel, a montpellier-i neuropatofiziológiai kutató intézettel. Ezekon kívül több külföldi kutató látogatta meg intézetünket. Két éve épült ki kapcsolat a WHO mental-higiene osztályával.

A klinikáról 1957-ben dr. Kajtor Ferenc docens, 1959-ben dr. Hullay József docens és 1963-ban dr. Gombi Róza adjunktus nyert kandidátusi képesítést.

A klinika orvosai és kutatói az elmúlt 20 év alatt magyar és külföldi nyelven összesen 260 közleményt és 3 tankönyv fejezetet jelentettek meg. A tudományos kutatás jelenleg is folyó témái: epilepsia kutatás, különös tekintettel mélyelektródákkal történő góckutatással és rehabilitációra vonatkozóan; a neurosis kutatás, különös tekintettel a falusi lakosság neurosisára; a subcorticalis structurák egymásra hatásának tanulmányozása elektrofiziológiai módszerekkel; mozgás megbetegedések stereotaxiás műtéteinek alkalmazása; aktuális klinikai farmakológiai kutatások.

1961 óta a klinika szervezeten, egyre kiterjedtebben vesz részt a három megye ideg-elmegyógyászati betegellátó munkája koordinálásában és bizonyos fókig irányításában. Élénk területi tudományos élet alakult ki, évenként többszöri vándorgyűlések alakjában részben ezt a munkát támogatja a klinika orvosi közösségének referáló szolgálata, mely immár ötödik éve évenként 100–200 kiadványt jelent meg nyomtatásban.

Szemklinika

A II. világháború eseményei következtében a Szemklinika közvetlen károkat nem szenvedett. Felszabadulás után mégis erősen megromlott állapotban volt, aminek oka főleg a háború előtti évtizedek tudománypolitikai mulasztásainak köszönhető.

A klinika u. i. eredetileg 120 ágy befogadóképességgel épült (1927-ben), az akkori kormány azonban takarékosági okokból csupán 46 ágyra történő berendezését engedélyezte, az egyéb tartozékok (kutatás, oktatás stb. szükségletei) megfelelő csökkentésével. Ezért a klinika egyik szárnya egy évtizeden át üresen maradt, majd lakások, azután a Fül-orr-gége Klinika, végül a Stomatológiai Klinika „ideiglenes” elhelyezésére szolgált. A közben felmerült kiegészítések pótlására és a műszerek korszerűsítésére sem került sor, így a klinika a felszabadulás időpontjában a 46 ágyon és gyengén felszerelt munkahelyein kívül mással nem rendelkezett.

A felszabadulás után megindult a fejlődés. Az ágyak száma rövidesen 55-re, majd 1950-ben 63-ra, 1953-ban 87-re, 1960-ban pedig 93-ra emelkedett.

A betegforgalom és a műtétek száma állandóan emelkedett:

	1946	1956	1965
Járóbeteg száma	6 314	13 266	18 195
Ápolási napok száma	13 221	17 768	29 166
Műtétek száma	1 168	1 592	1 936

Ennek megfelelően bővültek a klinika munkahelyei is. A MTA támogatásával élettani optikai laboratórium létesült, amelyben főleg a tárgylátás és színlátás problémáival foglalkoztak. Ennek — többek között — egyik gyakorlati eredménye volt új, decimális rendszerű látásélesség-vizsgáló táblák szerkesztése, amelyet a Magyar Szemorvostársaság mint egységesített vizsgáló módszert elfogadott és így szabványosításra is került. Komoly eredményként könyvelhető el, hogy egy új varróanyag (biosutura) segítségével sikerült egy fontos műtéti eljárást, a keratoplasztikát tökéletesíteni és a rendszeresen és eredményesen végrehajtott műtétek sorába emelni. A klinika docensének erről a tárgyról írt és német nyelven (Enke, Stuttgart) megjelent monografiája nemzetközi sikerként könyvelhető el. Ezen kívül is több olyan műtéti eljárást alkottak a klinika dolgozói, amelyeket külföld is elfogadott. A klinikát gyakran keresik fel külföldi szemorvosok, elsősorban azért, hogy a klinika műtéti módszereit tanulmányozzák.

Mint új részleg, kancsalsági (ple- és orthoptikai), valamint glaucoma-gondozó állomás létesült. Az orthoptikai állomás megkapta az összes szükséges korszerű műszereket. A vizsgáló helyiségek is számos új eszközt és műszert kaptak, — bár a felszerelés rohamos fejlődésével nehéz lépést tartani. Létesült elektroretinográfiai laboratórium, fotolaboratórium és kiegészült, illetve korszerűsödött a klinika szövettani laboratóriuma is. Az ott folyó hiszto- és biokémiai kutató munka most hozza meg a gyümölcseit.

A klinika orvosainak létszáma megindulásakor (1921-ben) kettő volt, 1925-ben 4-re, 1945-ben 6-ra emelkedett. Ma az oktatók létszáma 13. A klinika összes dolgozóinak létszáma is ennek megfelelően emelkedett.

A klinika tudományos kádereinek tollából 1945 óta több mint 200 közlemény jelent meg, bel- és külföldi szaklapokban; ezenkívül német nyelven két szakkönyv: Kettesy: Eingriffe am Auge 3. kiadása, és Alberth Béla: Keratoplastik, Enke.

Tudományos minősítésben 1945 óta a klinika 5 tagja részesült: Kettesy Aladár a tudományok doktora, Gát László magántanár, Alberth Béla, Aczél György és Vörösmarthy Dániel a tudományok kandidátusa.

A Tiszántúli Szemészszakcsoport Debrecen székhellyel és a klinika rendezésében rendszeresen megtartja kétévenkénti tudományos üléseit, amelyek nemcsak a hazai, hanem a külföldi szakkörök érdeklődését is felkeltették. Pl. legutóbbi (1966) kétnapos kongresszusuknak több mint száz résztvevője volt, köztük előadókkal a Szovjetunióból, NDK-ból, Romániából, Csehszlovákiából és Jugoszláviából. A klinika orvosai pedig a lehetőségekhez képest rendszeresen részt vesznek (mint előadók is) külföldi szemorvosi kongresszusokon.

A klinikáról távozott kiképzett szakorvosok közül 1945 óta 14-en helyezkedtek el kórházi osztályos főorvosi állásban.

Bőr- és Nemikórtani Klinika

A II. világháború eseményei következtében Debrecen városa és egyeteme sok kárt szenvedett, azonban a Bőrklinika két aknabecsapódástól eltekintve viszonylag kevesebbet, mert Skutta Árpád docens helyén maradt és a nyugatra menekült Orsós Imre professzor helyett vezette a klinikát. E jelenléte megővta a klinikát nagyobb veszteségektől. Sőt a háborús események elmúlása után üzemben is tartotta, hiszen ezt a sérültek és a nemibetegek nagy száma szükségessé is tette. A klinika igazgatójává 1949. december 15-én az Oktatásügyi Minisztérium dr. Szodoray Lajost a budapesti Bőrklinika magántanárát nevezte ki. Mikor a klinikát 1950. január 24-én Skutta Árpádtól átvette, akkor ez csupán 55 ágyal működött. Ezt az ágyszámot fokozatosan emelve 1965-ben 114-re fejlesztették. A járóbeteg rendelésen 1949. évben 3057 beteg fordult meg, míg 1965-ben 11 695. Fekvőbeteg létszám 1946-ban 546 volt, 1965-ben 1821 és 1966. december 1-ig 1814. 1949-ig nem volt a klinikán működő histológiai laboratórium. A szövettani laboratóriumot 1951-ben állították fel, amikor a klinika egyik orvosa látta el ennek technikai feladatait is. Néhány év múlva kaptak technikai asszisztensi állást, amely a rendszeres diagnosztikus és kísérleti munkát lehetővé tette. Később két szövettani asszisztensnő kezdett működni a laboratóriumban, amely helyzetben egyik a rutin diagnosztikus munkát végzi, a másik pedig az évek óta folyó hisztokémiai vizsgálatokat. Évenként 600 vizsgálati anyagot dolgoznak fel, melynek egy része az ország többi bőrosztályairól származik. A Rtg. laboratóriumban csak egy régi korszerűtlen „Dermaphos” készülék működött, melyet az évek folyamán két modern, bőrgyógyászati terápiára alkalmas készülékre cseréltek ki: Dermopan, TuR. 1951-ben az addig közös ambulancia helyiséget átépítéssel női és férfi rendelővé alakították át. Ily módon lehetővé tették a folyamatos rendelést. Amikor pedig a megyei és városi rendelőintézet robbanás következtében tönkrement, két bentlakó közép-kádér kiköltöztetésével lakásukat rendelőhelyiséggé alakították át, ahol egyrészt városi rendelőrészt működtik, másrészt megindították a kozmetikai rendelést, ahol napi átlagban 30 beteget látnak el. A laboratóriumok között nagy fejlődést ért el a mykologiai laboratórium, amely négy helységben működik, egyet. docens vezetésével, két asszisztensnő és egy sm. közreműködésével. Ebben a laboratóriumban 1960-ban 1904 esetet vizsgáltak, 1966-ban 2667 eset került vizsgálatra. A kémiai laboratóriumban is új eszközök beszerzésével lehetővé vált az elmélyült kutatómunka. 1952-ben a laboratórium egy Hattyár típusú légszivattyút, egy Haveman fotometert és pH mérőt kapott. Két évvel ezelőtt modern új típusú Haveman készülékkel és Lang-fotométerrel egészült ki. Laboratóriumaikban megindították a modern endokrinológiai kutatásokat. Ezek mellett két új kutatómikroszkópot, bőrhőmérőt, kapillármikroszkópot, fluorescens berendezést szereztek be. Az egy év előtt megérkezett Cryostat lehetővé tette a finomabb hisztokémiai vizsgálatok elvégzését. Emellett szolgálja a gyors diagnosztika követelményeit is. 1960. október óta a vegyi laboratóriumban okleveles vegyész is dolgozik, aki most szerezte meg a doctor biologiae címet. Mint a Magyar Dermatológiai Társulat tiszántúli fiókjának székhelye, havonként tart továbbképző bemutatókat és üléseket e tájékon működő dermato-venerológusok részére. Ezt szolgálja továbbá a hetenként megtartásra kerülő referáló délután és patohisztológiai demonstráció. Az elmúlt 20 év folyamán a klinikán kiképzésre került tudományos káderek közül egy nyilvános rendes tanári, 7 pedig főorvosi címet nyert el, akik jelenleg az ország különböző területein működnek. A klinika tudományos káde-

rei 300-nál több közleményt jelentettek meg bel- és külföldi szaklapokban és rendszeresen részt vettek hazai és külföldi kongresszusokon. Többen külföldi tanulmányutakat is tettek, a szocialista és tőkés országokban, Király Kálmán, és dr. Balogh Éva szovjet aspirantúrárt végeztek Leningrádban és így nyerték el a kandidátusi fokozatot. Szodoray professzor 1955-ben a tudományok doktora fokozatát, dr. Simon Miklós 1958-ban, dr. Nagy Endre 1965-ben és dr. Herpay Zombor 1966-ban az orvostudományok kandidátusa fokozatát szerezték meg. Szodoray professzor dr. Rajka Ödön akadémikussal megírt dermato-venerológiai egyetemi tankönyve 4 kiadást ért meg. Ugyanő szerkesztette a több nyelven megjelent Orvosi Mykológiát is. Petrányi Gyula professzorral együtt írta meg a „Kollagen betegségekről” szóló kismonográfiát. A klinika tagjai számos társadalmi munkában vesznek részt, az orvosok nagyrésze elvégezte a Marxista Esti Egyetemet, Szodoray professzor több mint 10 éve az ETT plénumának tagja, elnöke a Magyar Orvostörténelmi Társaságnak, elnöke a Hajdú-Bihar megyei TIT tagozatnak, alelnöke az Országos Szakvizsgabizottságnak és több mint 10 éve elnöke a debreceni Szakorvosvizsgáló Bizottságnak. Az 1952—53. tanévben a DOTE dékánja volt.

15 éve a Bőrklinikán gyermek bőrgyógyászati osztály is működik, a gyermekklinika támogatásával, mely módon lehetővé vált, hogy a makacsabb gyermekgyógyászati esetek szakorvosok által vezetett szakintézetekben nyerjenek kezelést.

Radiológiai Klinika

Egyetemünk és egyben Európa első ny. r. tanár vezette röntgentanszékét 1921-ben Elischer Gyula professzor szervezte meg. Kiváló klinikus, nagyműveltségű orvos, de kitűnő szervező is volt, munkássága révén egyetemünk Központi Röntgenintézete rövid idő alatt a magyarországi radiológia egyik centrumává vált, ahol számos tehetséges tanítványából kiváló röntgenorvost nevelt. 1929-ben bekövetkezett halála után a Röntgen Tanszéket megszüntették és csak 1963. január 1-vel került sor a Debreceni Egyetemen Radiológiai Klinika szervezésére dr. Jóna Gábor egyetemi docens vezetésével.

A klinikát a Kar megértő támogatásával úgy sikerült megszervezni, hogy minden diagnosztikus laboratórium a Radiológiai Klinika osztálya, de emellett biztosított a klinikai diagnosztikai munka egysége is. Modern terápiás részleg építettek ki, ahol minden, hazánkban elérhető besugárzási módszer korszerű alkalmazása biztosított.

A szupervolt terápiás részleg mellett sugárfizikai osztály dolgozik, melynek vezetésére másfél évtizedes kutatási múlttal rendelkező fizikust sikerült megnyerniök. Terápiás osztályukat a Minisztérium sugárterápiás központtá nyilvánította 1964-ben. Annak ellenére, hogy sugárterápiás betegek részére fekvő osztállyal nem rendelkeznek, a klinika-igazgatókkal, valamint a Megyei Kórházzal való jó kapcsolat következtében az 1963. évi 13 276 besugárzással szemben 1966-ban 18 692 besugárzást végeztek. E betegek több mint fele a szomszédos megyék egyéb egészségügyi intézményeiből kerül a klinikára kezelésre.

A diagnosztikus munkát is korszerűsítették: vizsgálataik száma 1963-ban 71 306, 1966-ban 145 531 volt, köztük a legkorszerűbb radiológiai vizsgálatok (aortografia, lymphografia, gynecografia, transsternalis febografia stb.) Utóbbi vizsgálatok nagy részét más, Egyetemen kívüli intézetek kérésére vé-

gezték. A vazográfias vizsgálatok céljára Központi részlegükben külön laboratóriumot rendeztek be, biztosítva ezen munkaigényes, időigényes és komplikált vizsgálatokhoz szükséges legfontosabb berendezéseket (gyorskazettaváltó, túlnyomásos fecskendő) és technikai személyzetet is (műtősnő, műtőasszisztens).

A szervezett kutatómunka feltételeinek biztosítására korszerű fotolaboratóriumot rendeztek be megfelelően képzett asszisztens beállításával. Kutatómunkában a következő fő irányokban értek el eredményeket:

1. Sugárbiológiai kutatások: melynek során kimutatták, hogy radiogen hatásra az egyes szervek vaskötőképessége csökken, másik területen a hyperbarikusan lokálisan és általánosan is alkalmazott O_2 -vel ennek sugárpotencionáló hatását figyelhették meg.

2. A daganatok és ezek metasztázisainak korai felismerésére vonatkozólag érfeltöltéses vizsgálatokkal kis kiterjedésű és egyéb vizsgálatok számára rejtett göcök kimutatását érték el.

3. A sugárfizikai kutatások területén ékszűrőt szerkesztettek a telekobaltbesugárzó készülékükhöz, ezzel a dózis elosztást a kívántnak megfelelően tudják szabályozni és néhány dozimetriai problémában értek el figyelemreméltó eredményt.

A klinika dolgozóitól 1963. I. 1-től 1966. XII. 31-ig 63 dolgozat (egyrésze külföldi folyóiratokban) jelent meg és 181 tudományos előadás hangzott el. Hatan voltak 1—6 hónapos tanulmányúton hírneves külföldi radiológiai intézetekben. Hetenként referátumot és továbbképző délutánt tartanak, ezen részt vehetnek más radiológiai intézetek orvosai is. Négy év alatt 6 orvosuk szerzett szakorvosi képesítést és 7 szakembert adtak területi intézményekbe főorvosnak, illetve más intézetekbe röntgenlaboratórium vezetőnek. Ugyanezen idő alatt csak klinikájuk részére 22 röntgenasszisztent képeztek ki.

Gépi felszerelésük az induláskor elavult, laboratóriumaik korszerűtlenek voltak. A gépek helyett sikerült 75%-ig korszerűeket beszerezni, köztük néhány speciális, klinikai munkához ma már nélkülözhetetlen berendezést (Elema gyorsfilmváltó, Universalis Planigraph, Gigantos készülék, Siemens Universal Dosimeter, Densitometer stb.). Laboratóriumaik egy részét átépítették a korszerű munka feltételei és a munkavédelmi követelményeknek megfelelően.

A folyamatos röntgenellátás technikai hibáinak gyors elhárítására műhelyt állítottak fel, itt két technikus dolgozik, akik az Egyetem összes röntgengépeinek karbantartása mellett kisebb átalakításokat is kiviteleznek. Sikerült szívós munkával az Egyetem röntgenfilmgazdálkodását is egyensúlyba hozni.

A klinika orvostagjainak fele párttag, csaknem mindegyike felelős társadalmi munkát is végez. Az orvosok zöme elvégezte a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet.

Jóna docens a Magyar Radiológus Társaság alelnöke, az Egészségügyi Tudományos Tanács Radiológus Szakbizottságának és az Országos Sugárfizikai Intézet Tanácsadó Testületének tagja, Szatai adjunktussal együtt a XI. Nemzetközi Radiológus Kongresszus Végrehajtó Bizottságának póttagjai.

Idegennyelvi Lektorátus

1950 szeptemberétől 1954-ig mint Orosz Nyelvi Lektorátus, az idegen nyelvek fakultatív oktatásának bevezetésétől kezdve pedig Idegennyelvi Lektorátus néven működik.

Az Intézet vezetője 1950-től dr. Ficzeréné dr. Csajkos Éva.

Lektorok: Dr. Mezey Istvánné	1951-től
Dr. Simon Emilné	1954-től
Dr. Fejes Andor	1955—1966-ig
Dévai Jenő	1963-tól

A Lektorátus feladatai és munkakörei:

I. Oktató-nevelő munka: 1. A tanrendben meghatározott lehetőségeken belül a hallgatók részére az orosz nyelv kötelező és az idegen nyelvek fakultatív (angol, francia, latin, német) oktatásának szervezése, irányítása és megvalósítása. Szakszövegfordításra irányuló készség kialakítása és a beszédképesség fejlesztése. 2. A tanszemélyzet oktatásában az aspiránsok előkészítése a kandidátusi nyelvvizsgákra, továbbá egyéni kezdeményezésnek megfelelően, elsősorban külföldre utazó oktatók tanítása.

II. Szakmai szövegek fordítása az egyetem intézeti részére, külföldi levelezések intézése.

III. A lektorok szakmai és ideológiai továbbképzése. A nyelvészeti, pedagógiai és ideológiai irodalom folyamatos követése, tanszéki értekezleteken a lektorátust érdeklő külföldi tanulmányok ismertetése és megbeszélése. Más egyetemek lektorátusain látogatások szervezése, tapasztalatcsere céljából. Részvétel az Országos Idegennyelvi Módszertani Bizottság értekezletein és a TIT nyelvészeti ankétjain.

IV. Tudományos munka: A nyelvoktatás korszerű módszereinek tanulmányozása és tankönyvek bírálata.

AZ EGYETEM GAZDASÁGI ÉS ELLÁTOTTSÁGI FEJLŐDÉSE AZ ELMÚLT 20 ÉV ALATT

A Debreceni Orvostudományi Egyetem 1945-ben, közvetlenül a felszabadulás után — mint ismeretes — a Kossuth Lajos Tudományegyetem orvoskaraként folytatta működését.

A német fasiszták és csatlósai által kirobbantott háború, illetve annak pusztítása egyetemünket sem kerülte el. A felszabadulást követő időkben — 1944 novemberétől — főleg romeltakarító és állagóvó munkák voltak napirenden, a helyreállítási munkák 1947. májusában kezdődtek el, s 1949 szeptemberében fejeződtek be. A háborús károk helyreállítására 1410/m Ft-ot kellett fordítani dolgozó népünknek. Ebből 400/m Ft az Orvosi Vegytani és Fizikai Intézet, 600/m Ft az I. sz. Kollégium helyreállítására lett fordítva, míg 120—120/m Ft-ba került a II. sz. Bel- és a Szülészeti Klinika háborús sérülésének kijavítása.

Egyetemünkön a felszabaduláskor 8 elméleti intézet és 9 klinika működött 680 ágygal. 1945-ben az ápolási napok száma 230 437 volt 92,8%-os ágykihasználás mellett, s a klinikákról 13 410 beteget bocsátottak el. Ugyanakkor az orvostanhallgatók száma az 1945—46-os oktatási évben 524 fő.

Államunk gondoskodásának, dolgozó népünk erőfeszítésének eredményeként országunk általános fejlődése szemléltetően jelentkezik egyetemünk viszonylatában is. Egyetemünk 1951-ben külön lett választva a Kossuth Lajos Tudományegyetemtől és mint önálló Orvostudományi Egyetem az Egészségügyi Minisztérium felügyelete alatt működik ezen időtől.

Egyetemünkön 1965-re az elméleti intézetek száma héttel, a klinikák száma öttel gyarapodott. A fejlődés során a szervezett ágyak száma 1 768-ra növekedett, s gyakorlatilag változatlan — 92,5%-os ágykihasználás mellett az ápolási napok száma 596 162-re nőtt, úgy hogy 1965-ben az elbocsátott betegek száma már 36 477 fő. Az egészségügyi ellátás színvonalának emelkedését szemlélteti, hogy az ápolási napok száma csak 258,7%-ra növekedett akkor, amikor az elbocsátott betegek száma 272,0%-ra, s mindez úgy, hogy időközben az egyetemhez csatolták a nagy ágyszámmal rendelkező Tbc szanatóriumot, ahol közismerten hosszabb a betegek benttartózkodása.

Az ellátás, gyógyszerezés fejlődését bizonyítja egyébként az is, hogy 1955-ben az átlagos ápolási nap még 19,3 nap, s ez 1965-ben már csak 15,8 nap. Ebben jelentkezik többek között az eredménye annak is, hogy az 1955-ös 8,36 Ft-os gyógyszernorma 1965-re 24,02 Ft-ra emelkedett, egy ápolási napra vetítve.

A betegellátás általános fejlődése és színvonalának emelkedése mellett egyetemünk hallgatói létszáma is növekedett 199,6%-ra, s ez abszolút számban azt jelenti, hogy 1965. év végén 1,046 hallgatónk volt, akik a felszabaduláshoz viszonyítva olyan szociális és egyéb irányú juttatásban, kedvezményben részesülnek, amilyenről korábban szinte álmodni sem lehetett. Hallgatóink 1948—49-ig

a fordulat évéig, szinte alig kaptak valamiféle támogatást. Az 1949—50-es tanévben a hallgatóknak még csak 18,3%-a részesült juttatásban, 402/m Ft összegben. (555 fő közül 102 fő.) Az évek során mindkét arány lényegesen növekedett. Ma már a valamilyen címen juttatást élvező hallgatók száma eléri, illetve meghaladja a 90%-ot. 1965-ben egyetemünk 2420/m Ft ösztöndíjat és 4279/m Ft szociális támogatást — összesen 6699/m Ft — fizetett ki, melyből a hallgatói létszámra vetítve egy főre átlag 6404,- Ft jutott. Ez a szám 1966-ban tovább nőtt 2493/m Ft, illetve 4644/m Ft-ra, vagyis összesen 7137/m Ft volt e címen a költségvetési kiadás, amelyből egy hallgatói létszámra 6633 Ft jut.

Hallgatóink tanulásának elősegítését szolgálta az is, hogy 1962-ben elkészült a II. sz. Diákkollégium, amelynek építése 10 000/m Ft-ba, míg berendezése és felszerelése 1640/m Ft-ba került. Ez azt jelenti, hogy egy minden igényt kielégítő kollégiumi férőhely létesítése valamivel több mint 55/m Ft-ba került államunknak. Jelenleg a kollégiumi férőhelyek száma 472.

Feltétlenül említésre méltó, hogy hallgatóink összetételében is lényeges változás következett be. Az 1937—38-as iskolaévben az avatottakat is figyelembe véve 278 fő I—VI. évfolyamos hallgatója volt egyetemünknek, s ebből mindössze 20 fő 7,2% a munkás-paraszt szülők gyermeke. A fordulat éve után — 1949—50-es év — ez az arány 15,7%-ra, 1954—55-ben 36,3%-ra és 1964—65. évben 62,4%-ra módosult. Ezek az adatok önmagukért is beszélnek. A hallgatói létszámon belül a nők aránya 1965 végére elérte a 43,4%-ot.

A klinikákon — sajátos jellege miatt — 1945-ben igen kevés volt a valamilyen formában, illetve módon biztosításba bevont bentfekvő beteg. Köztudott ugyanis, hogy egyetemünk korábban jórészt bevételeiből és adományokból tartotta fenn magát.

Népi demokráciánk általános politikai, gazdasági fejlődése már 1955-re lényeges módosulást eredményezett. Ebben az évben az ápolási napok száma 528 770 nap, ebből biztosított 72,1% (381 242 nap), magánfizető 24,3% (128 491 nap), s állam terhére ápolta 3,6% (19 037 nap). Az egészségügyi ellátás színvonalának és a társadalombiztosításnak emelkedése folytán növekedett az ápolási napok száma, de ezen tendencián belül különösen nagy és szemléltető a belső arányok eltolódása. A biztosítás nagymérvű kiterjesztése, valamint a TBC, elme- és fertőzőbetegségek ápolásának állami átvállalása eredményeként nagymértékben csökkent a magánfizetők száma. 1964-ben az 598 463 ápolási naphoz 67% SZTK biztosított, 29,5% az állam terhére ápolta és csak 3,5% a magánfizető beteg. A korábbi 1945-ös időkhöz viszonyítva bővült a klinikák feladatköre is. Az ambuláns forgalom és SZTK szakrendelés tekintetében az első rendelkezésre álló adatok szerint az alábbi képet kapjuk: ambulánsforgalom 1954-ben 129 780 eset, 1965-ben 179 153 eset, tehát a növekedés 38%-os. SZTK rendelési órák száma 1953-ban napi 66 óra, 1965-ben 82,5 óra, amelyhez még heti 13 óra speciális szakrendelés jön. A növekedés tehát e területen 25%-os.

A rohamos fejlődés következtében épületben, elhelyezési viszonyokban a lehetőségek nem növekedtek arányosan. A népgazdaság helyzete a mutatkozó szükségletet és igényeket csak fokozatosan tudja kielégíteni, de így is igen nagy volumenű a fejlesztésre fordított összeg. 1945-től 1965-ig beruházásra — csak a nagyobb jelentőségűeket figyelembe véve — 74 566/m Ft-ot fordítottak. Ezen összegből került megvalósításra többek között 1948—50-ben a Kóréletlani Intézet építése és felszerelése 5000/m Ft-tal, a II. sz. Sebészeti Klinika elhelyezése és felszerelése 1952—54-ben 3000/m Ft-ért, 1200/m Ft-ba került az I. sz. Belklinika fertőző beteg pavilon átalakítása II. Belklinika céljaira 1953-ban. 2420/m

Ft-ot fordítottunk a Gyermekklinika felújítására és modernizálására — boxosítás, atrophias osztály, betegfelvonó — 1958—1961-ben. 1110/m Ft költségbe került a Szem- és Stomatológiai Klinika általános felújítása 1959—62-ben, 1470/m Ft-ba az elméleti tömb felújítása 1959—61-ben. A Fül-orr-gége Klinikán a 790/m Ft-os beruházási hitelből megvalósított emeletráépítésen túlmenően 1670/m Ft-ba került a szükségessé vált általános felújítás 1961—62-ben. Az Orthopaed Klinika létesítése 6484/m Ft-ért, 1961—62-ben telekobalt labor létesítése 1228/m Ft értékben, II. sz. Diákkollégium építése és felszerelése 1962-ben 11 640/m Ft-ért.

Igen tekintélyes és nagy összeget tesz ki a korszerű gyógyítás, kutatás érdekében beszerzett modern, nagyobb értékű műszerek beszerzésére fordított összeg is, mely meghaladja a 36 000/m Ft-ot. Egyetemünk műszerkészletének értéke 1945-ben 13 137/m Ft, 1955-ben 16 022/m Ft, s 1965-ben már 73 291/m Ft.

A beruházásokon túlmenően nagy erőfeszítések történtek az állagmegóvás, illetve felújítások tekintetében is. Így a fűtés megjavítására 4554/m Ft-ot költöttek. Ezen túlmenően a kazánház rekonstrukciója, — ami a megnövekedett igények miatt elengedhetetlen — több mint 10 000/m Ft előirányzatot igényel. A fejlődés során olyan pótlólagos igények jelentkeztek, amit a régi kapacitás már nem bír kielégíteni. 1965-ben a fűtött légtér 318 444 m³, s az előállított évi gőzmennyiség 72 741 to, melyből 13 723 to eladásra került a Kossuth Lajos Tudományegyetem és a Szociális Otthon részére. A közműhálózatra 6028/m Ft-ot, a földgáz külső hálózat kiépítésére 2200/m Ft-ot, az utak korszerűsítésére 2977/m Ft-ot, a váltóáramra való áttérésre 14 563/m Ft-ot fordítottak ezidáig.

A távlati elképzelések valóra váltása, valamint az igények fokozatos növekedése miatt mindez elengedhetetlen volt. A gázfogyasztás évről-évre növekvő tendenciát mutat, s 1965-re elérte a 325 200 m³-t. A további igényeket már csak a magasabb kalóriájú földgázzal lehet biztosítani, illetve kielégíteni. Az elektronika fejlődése a műszerezettség javítása vetette fel a váltóáramra való áttérést is a gazdaságossági megfontoláson túlmenően. Az elektromos energiafogyasztás 1965-ben 3 814 500 kWó, ebben szerepet játszik a megvilágított terület növekedése is, amely 1965 végére 92 293 m²-t ért el.

Az elmúlt időszakban, ha fokozatosan és sokszor igen nagy erőfeszítések árán is, de fejleszteni kellett a főzőkonyha kapacitását is. A konyha induláshoz viszonyított igénybevétele olyan, hogy napirendre kellett tűzni a toldozgatások után a teljes rekonstrukciót, hiszen 1965-ben naponta már 3250 adag ételt szolgáltatott ki, s ebben nincs benne a diákélelmezés. Hasonló problémák jelentkeznek a mosodánál is.

Végző soron húsz év alatt felújításra is közel 76 000/m Ft-ot fordítottak a háborús károk helyreállításán túlmenően. Különösen rohamos a fejlődés az utóbbi tíz esztendőben, amikor az egyetem vezetősége is törekedett arra, hogy perspektivikus elképzelések alapján koncentrálják az erőket, s lehetőleg nagyobb volumenű átalakító és korszerűsítő munkákat végeztessenek. Meg kell említeni, hogy a fentiek mellett azokon túlmenően évről-évre lényeges összegeket fordítottak a költségvetésből a telekfenntartásra, kisebb tatarozásokra, javításokra, az általános higiéniai igények kielégítésére.

Az általános fejlődéssel párhuzamosan növekedett a létszám ellátottság is. Különösen az ellenforradalom utáni ezirányú ellátottság javulása szembeötlő. Az 1957. évi 1343 dolgozói létszám 1966-ra 1868 főre 37,6%-kal növekedett. Ezen belül az orvosok létszáma 39,6%-kal (288 főről 402 főre). A növekedés ütemét össze sem lehet hasonlítani a korábbi időszakokkal. 1952 elején 282 szervezett orvosi állás volt egyetemünkön — ebből betöltve 258 — s ez 1957 végéig csak hat

állással nőtt, szemben a következő időszakkal — 1957/1965 — amikor a növekedés 114. Lényegesen és igen kedvezően növekedett 63,6%-kal a közép-kaderek létszáma. Már maga ez a tényező is az egészségügyi ellátás színvonala emelésének irányában hat az egyéb tényezők mellett. Pártunk és kormányunk intézkedései és bérpolitikája alapján közép-kadereink fizetési színvonala ma már eléri az átlagos textilgyári dolgozó fizetési arányát. 1966-ban az ágy mellett dolgozó közép-kaderek 1 főre jutó beralapja 1671 Ft, az egyéb közép-kadereké 1676 Ft

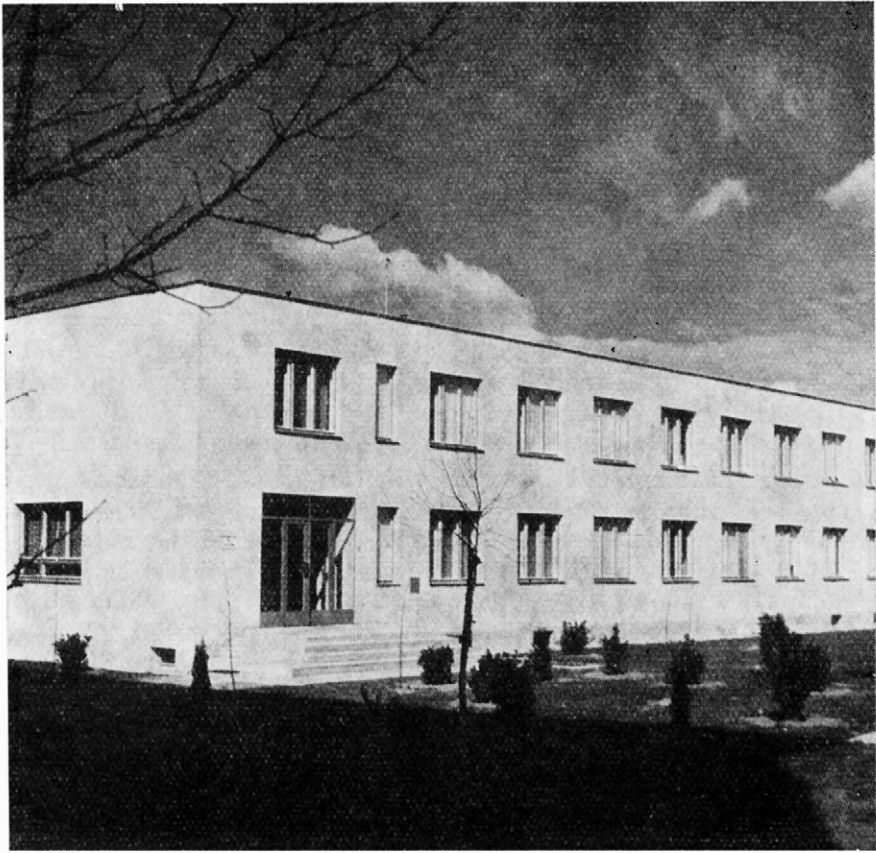
Az egészségügyi kormányzat, s az egyetem vezetősége az általános fejlődés mellett nem feledkezett meg dolgozóink szociális és kulturális igényeiről sem. Ezen igények kielégítésére is több millió forintot fordítottak. Így többek között ugyancsak a közép-kaderek helyzetének javítását szolgálta, hogy 1958—66 között 70 nővér részére létesült nővérszállás 2538/m Ft értékben. Ez a körülmény is olyan — ismerve a városi albérleti viszonyokat és béreket — hogy nem szorul bővebb magyarázatra. Siralmas volt az ellátottság munkavédelmi, üzemegészségügyi vonatkozásban is. A műszaki dolgozók részére a klinikai erőmű pincéjében volt egy piszkos, bűzös zuhanyozó, s a salakozó helyiségben a dolgozók majd megfulladtak a kénés füstben, gőzben, nem volt szellőző berendezés. A nagymérvű elmaradottság az 1945 óta végzett céltudatos munkával jelentősen megváltozott. 1950-ben a karbantartó műhely dolgozói részére öltöző, fürdő, ebédlő épült nagyrészt társadalmi munkával 120/m Ft-ért. 1957-ben a kazánház salakozó pincéjében szellőző berendezés létesült 60/m Ft-ért, valamint a gépházi dolgozók részére öltöző, fürdő épült 171/m Ft-ért. 1961-ben a Tüdőgyógyászati és Gyermekklinika dolgozói részére épült öltöző és fürdő 540/m Ft értékben.

Dolgozóink helyzetének könnyítését célozta, hogy 1951-ben 40 férőhelyes napközit létesített az egyetem, azonban a férőhely így is kevés, és zsúfoltság jelentkezik.

Ugyancsak 1951-ben létesült ideiglenes elhelyezéssel az üzemi bölcsőde, melynek céljára 1954-ben 44 férőhellyel 900/m Ft értékben új épületet építettek a követelményeknek megfelelő színvonalon. 1954-ben készült el a volt ravatalozó épületből a kultúrház 1000/m Ft költségvetési hozzájárulással. Ezen feladat megvalósítását igen komoly társadalmi munkával segítették elő a dolgozók, s ennek nagyrésze van abban, hogy megépült a tekepálya is. A kultúrházban mozgókép vetítés folyik, s itt nyert elhelyezést a klubhelyiségben a Szakszervezeti Könyvtár is. Ugyancsak értékes és elismerendő társadalmi munka fekszik a kertészeti részére létesített fürdő, ebédlő épületében, melyhez mindössze 15/m Ft költségvetési hozzájárulás volt szükséges.

Feltétlenül említést érdemel, hogy különösen az utóbbi években nagymértékben megnőtt a tanulási kedv a gazdasági apparátus dolgozói között. Egyre többen és többen szerzik meg a munka elvégzéséhez szükséges szakképesítést, aminek eredményeként javult a gazdasági munka minősége és hatékonysága.

A fentiekben — ha vázlatosan is — ismerttetett adatok egyértelműen bizonyítják az ország, a népgazdaság fejlődésébe ágyazva egyetemünk fokozatos fejlődését, ami az elkövetkező időkben még nagyobb mérvű lesz. Erre biztosíték pártunk és kormányunk eddigi politikája, de az egyetem vezetésének ezirányú erőfeszítése is, amely eddig is komoly eredményeket hozott.

Az új Nővérszállás
Épült: 1966

„MARKUSOVSZKY LAJOS” KOLLÉGIUMOK

Az egyetemi rész építésével egyidőben készült el a Nagyerdei körúton 1923-ban 120 fiú egyetemista részére a ma is funkcionáló I. sz. kollégiumi épület. Ebben az internátusban annak idején kb. 35—50 fő orvos kapott elhelyezést.

Változás a felszabadulást követő évben történt. A háború viszontagságai nem kímélték az épület felszerelését sem, de maga az északnyugati szárny a bombatalálat következtében teljesen lakhatatlanná vált. Dr. Kádár László egyetemi tanár vezetésével indult meg az élet a romok között. Az ifjúság társadalmi munkában felépítette a romos részt s 1946-ban kb. 60—70 fő volt a bennlakók száma. Az új kor új szellemet hozott, megjelennek a munkás-paraszt fiatalok az egyetemen, megalakul a Népi Kollégium a városban, melynek szellemi irányítását a Kommunista Párt biztosítja. Ezt a vezetést biztosítják az olyan szilárd marxista világnézetű elvtársak, mint dr. Juhász István, dr. Fodor Ferenc és dr. Lemhényi Jenő. A NÉKOSZ hatása érezhető a kollégiumban éppúgy, mint az egyetemen, ennek tagjai képezték az ifjúság körében a forradalmi csoportot. Tagjai bejártak az állami kollégiumokba, előadásokat, vitákat rendeztek, szerveztek, agitáltak, neveltek a megalakuló népi demokrácia mellett.

1948 fordulatot jelentett a kollégiumok életében is. Egyesült a NÉKOSZ és az állami internátus, kollégiumokká alakultak. Megindul a szervezett kollégiumi nevelés és a kollégisták az egyetemen is komoly forradalmi erővé válnak, a Kommunista Párt egyik legerősebb támaszai lesznek. Innen indult ki a helyi ifjúsági mozgalom, ami egyúttal az egyetemi ifjúsági mozgalmi munka bázisává is válik. Vonzóvá válik a kollégium s egyre több fiatal törekszik arra, hogy bekerülhessen a kollégiumba.

A lendületes munkát 1950-ben egy időre visszaveti az a központi intézkedés, hogy sürgősen az egyetemi ifjúság egy részének — a kollégistáknak — külön nevelése és így létrejön a Diákszálló. Ezentúl a szűk szállószabályok betartására törekszenek s maguk a lakók is átjáró szállásnak tekintik az intézményt.

1951. január 8-i rendeletével a Minisztertanács a tudományegyetemek szervezetéből kiemeli az orvostudományi karokat s így a debreceni orvostudományi kar is önálló orvostudományi egyetemmé válik. Ezzel együttesen a bentlakásos intézmények is szakosodnak s a Nagyerdei körút 74. sz. alatti épület az orvos-tanhallgatók diákothona lett.

1952-ben az épületet 313 ezer Ft-os költséggel korszerűsítik, eltűnnek az utolsó háborús nyomok és összesen 205 orvos kap elhelyezést. 1953-ban az épület belső képe is megváltozik: minden szoba vezetékes rádiót, telefont, népi hímzésű falvédőket, függönyöket, szőnyeget kap. A diákothon országos viszonylatban elsőként valóban otthont biztosít lakói számára. Ugyanakkor elő-

reveti árnyékát az elkövetkezendő évek súlyos problémája: a zsúfoltság, hiszen a valamikor 120 főre készült épületben ekkor már 309 hallgató lakik.

Ezekben az években a diákotthoni életre is a bizonytalankodás, a kapkodás volt jellemző. Hiányoztak az egységes elvek, a működési szabályzat, a belső szervezeti felépítettség. A diákotthon nevelési jellege teljesen háttérbe szorult s első-sorban a szociális funkciója érvényesült. A havi 50 Ft-os díj kifizetésével mindenki mindent elintézettnek tekintett. Maga a DISZ sem fordított különösebb gondot a diákotthoni munkára.

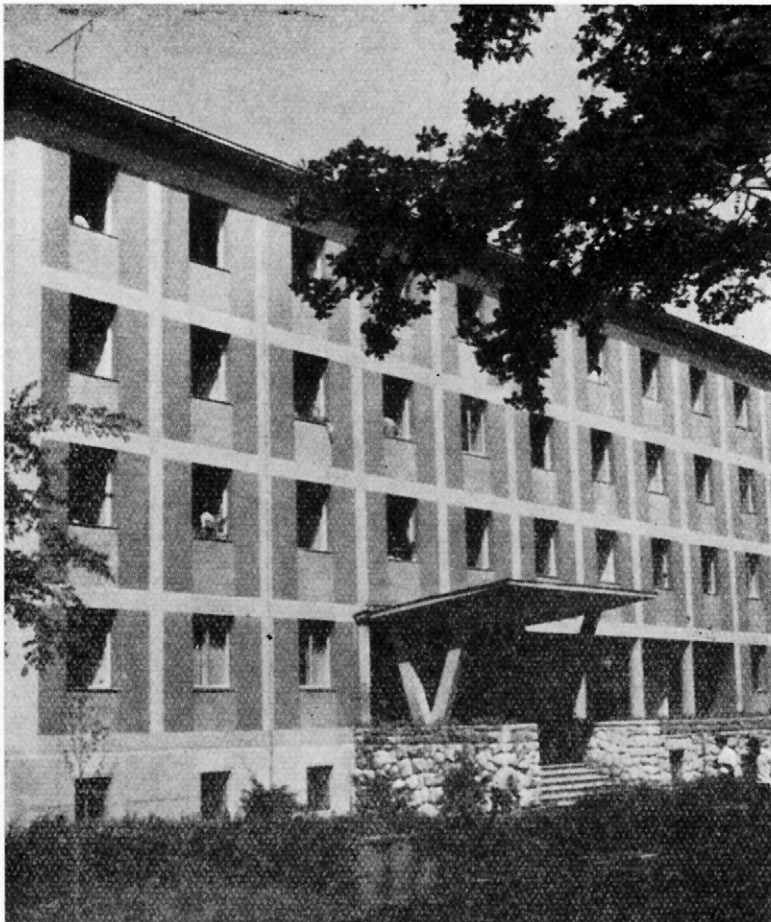
Ebben a zavaros helyzetben találta 1956 a diákotthoni tagságot. Hogy ma azt mondhatjuk, hogy a tagság nagyrésze megőrizte józanságát, nem esett túlzásokba, az annak is tulajdonítható, hogy az akkor igazgató dr. Szabó Imre helyesen látta a helyzetet, kapcsolata a tagsággal jó volt és így befolyásolni tudta az ifjúságot. Segítségére voltak az akkor végzett fiatal orvosok, akikre hallgatva a tagság távoltartotta magát minden kívülről érkező agitációtól.

Az ellenforradalom után lényeges változást hozott az az új rendelet, mely a diákotthonok munkáját minőségi szempontból szelektálta. Megalakult a KISZ s az új ifjúsági szervezet komoly feladatokat rótt ezen intézményekre is. Megfogalmazást nyert, hogy a diákszállók, diákotthonok nem lehetnek függetlenek nevelési szempontból az oktatási intézményektől, hanem azokhoz szorosan kapcsolódva egységesen szolgálják a szocialista embertípus kialakítását. Tudatos nevelési terv alapján tartalmas nevelői munkát kell kifejtteni olyan formán, hogy abban az állami vezetés mellett helyet kapjon az ifjúsági vezetés is. Azok a diákotthonok, melyek ezt megvalósítják a KISZ KB és az illetékes minisztériumok hozzájárulásával kollégiumokká válnak, nevet és a KISZ KB vöröszászlaját kapják.

1958-ban a diákotthon igazgatója befejezván egyetemi tanulmányait megvált a diákotthontól, és az új vezetés már azt a feladatot kapta, hogy a diákotthon belső életét tartalommal megtöltve, a közösségi nevelés eszközeit felhasználva elérjen arra a fokra, hogy felettes szervei kollégiummá avassák.

Két évi megfeszített és tartalmas munka után 1960 szeptemberében a diákotthon „Markusovszky Lajos Kollégiummá” vált. Az állami és önkormányzati vezetés minden tőle telhetőt elkövet ezután is, hogy a tartalmi munkával segítse az egyetem oktató-nevelő munkáját, amit nagyban gátol a már 250 főre csökkentett létszámból eredő zsúfoltság. Ezen a problémán segít 1962-ben az az örven-detes változás, hogy megépül a klinika telepen a II. sz. Kollégium, amelyik 216 hallgatóknak biztosít korszerű, minden szempontból megfelelő elhelyezést. Ez a változás egyben azt is jelenti, hogy az orvostanhallgatók 52%-a lakik kollégi-umban. Az új helyzet a munka minőségi javítását kívánja meg s ehhez elenged-hetetlenül szükséges feltétel, hogy az ifjúsági önkormányzat, a Kollégiumi Bi-zottság egyre nagyobb szerepet kapjon és töltsön be. Az egyetem állami, párt és KISZ vezetői felismerték a kollégiumi nevelés jelentőségét és az egyetem egé-szén belül kellő hangsúllyal segítették ezt, másrészt a demokrácia kiszélesítése révén kialakult az ifjúsági önkormányzatnak egy olyan határozott és tudatos szervezete, ami nélkül kollégiumi nevelő munka el sem képzelhető.

A közös cél, a közös akarat, a közösség összefogása kellett ahhoz, hogy ma jogosan vállalhassa a kollégium az egyetem nagy célkitűzéseinek eléréséből reá-háruló részt, a kommunista szakemberképzés segítésének magasztos kötelességét. Csakis ennek szem előtt tartása adhat erőt, egyben buzdítást a magasabb színvonalú és gazdag tartalmi munkát követelő „szocialista kollégium” meg-tisztelő címért indított mozgalomhoz.

Az új „Markusovszky Lajos” kollégium
Épült: 1963

A DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM ELMÉLETI INTÉZETEI TUDOMÁNYOS MUNKÁJÁNAK FEJLŐDÉSE AZ ELMÚLT 20 ÉV ALATT*

Váczai Lajos és Kesztyűs Lóránd

A Debreceni Orvostudományi Egyetem elméleti intézeteiben a tudományos munka elmúlt 20 év alatti fejlődését ismertetni részben igen egyszerű, részben igen nehéz feladat. Egyszerű, ha abból a szempontból vizsgáljuk, honnan indultunk el 20 évvel ezelőtt és hol tartunk ma mennyiségileg, de nehéz akkor, ha a sokirányú munkaterület fejlődésének jövőbe mutató perspektíváit kívánjuk értékelni. A mennyiségi fejlődést, a keretek bővülését a számszerűség tükrében kellőképpen szemléltethetjük talán azzal az egy adattal is, hogy 1944—45-ben egyetemünkön az orvoskari elméleti intézetek száma 9 volt, amelyekben 6 professzor vezetése alatt 23 fizetéses állásban levő oktató látta el a feladatokat. 20 év múlva, 1964—65-ben az elméleti intézetek száma 15-re emelkedett, amelyek mindegyike saját professzor vezetése alatt áll, az oktatói létszám pedig 112 fő. A szakosodás tehát nem csupán az önálló intézetek számának lényeges megszorodásával járt, hanem a közel ötszörös oktatói létszám-emelkedés keretén belül nagyarányú minőségi fejlődésben is megnyilvánult. Még nagyobb ez a fejlődés az elméleti intézetek nem diplomás dolgozóinak létszámalakulását tekintve. E 20 éves időszak alatt önállósult a Kórélettani, a Gyógyszertani, s az Igazságügyi Orvostani Intézet és 6 új tanszékkal bővült az elméleti orvostudományi egyetemi bázisa. Ez új intézetek a Biokémia, Biológia, Mikrobiológia, Sebészeti Anatómia és Műtétan, Egészségügyi Szervezéstan, Marxizmus—Leninizmus tanszék. Az elméleti kutatás fejlesztését szolgálta az 1959. évben létesült Központi Laboratórium is.

E mennyiségi növekedés mellett sokkal jelentősebb az a fejlődés, ami az intézetek tudományos kutatómunkájának területén az elmúlt 20 évben bekövetkezett.

A megtett út eredményeinek felvázolását az egyes intézetek vonatkozásában külön-külön ismertetjük. Rendkívül tanulságos ugyanis az elméleti orvostudomány különböző szakágaiban elért legfontosabb eredményeink összegezése, jövőbeni feladataink helyes megítélése szempontjából is. Teljességre természetesen nem törekedhettünk, s az intézetek eredményei közül a legfontosabbakat emeljük csupán ki.

* Az Orvosegyesületben megtartott jubileumi előadás.

Orvosi Fizikai Intézet

Dr. Tóth Lajos vezetésével 1950. szeptember 1-én kezdte meg működését. Munkájának kezdetén a fizika oktatásának fejlesztése volt a fő cél és a fizikai alapkísérletek kísérleti eszközeinek elkészítése. Kutatásaik az ultrahang, illetve később a mechanikai rezgések élettani hatásának vizsgálataira koncentráltak. E kutatási területen a sonotherápia alapját képező élettani hatások mechanizmusát és a rezgések fizikai adataitól való függését vizsgálták. Az emberi vér és alkatrészek elektromos vizsgálata, valamint a baktérium és gombatelepek változása erős elektromos és mágneses tér hatására, jelzik az intézet 3 fő kutatási irányvonalát. Emellett jelentősebbek az intézetnek a műszerezettség fejlesztésével kapcsolatos kutatásai is.

Az Orvos Vegytani Intézet

dr. Bodnár János, dr. Straub János, 1958-tól pedig dr. Bot György professzor vezetése alatt többirányú kutatómunkát végzett és problémaköreit a vezetésben beállott személyi változások határozták meg. Míg a felszabadulástól 1958-ig az Intézet elsősorban analitikai jellegű vizsgálatokat végzett, 1958-tól az Intézet kutatási profilja fokozatosan biokémiai jelleget öltött. Fő kutatási területei Bodnár János professzor vezetése alatt a vízelemzések, különös tekintettel a jód és fluor tartalomra, továbbá a törvényszéki analitikai vizsgálatok, elsősorban az arzén, higany és rézmergezősekre vonatkozóan, valamint a dohánykémiai vizsgálatok voltak. Straub professzor határozottabb profilt adott az addig széttagolt kutatómunkának. Folytatódott az ásvány- és gyógyvizek mikroanalitikai vizsgálata a nyomelemekre, továbbá ezek biológiai hatásaira. Kiszélesedett a golyvát előidéző faktorok vizsgálata, kiterjesztve ezt a talaj és a kőzetek elemzésére is. Új kutatási irányzat indult a Stomatológiai Klinikával kollaborálva a fogszuvasodás megelőzésére.

1958-tól dr. Bot György vezetésével az Intézet kutatási profilja fokozatosan biokémiai jelleget öltött. Az Intézet fő témájává a máj és izom szénhidrát anyagcseréjének vizsgálata vált. A glikogen anyagcsere intermedierjeinek és enzimjeinek tanulmányozása, a foszforiláz, foszfoglutamáz, glukóz-6-foszfataz enzimek hatásmechanizmusának vizsgálata, ez enzimek preparatív előállítás, immun tulajdonságainak vizsgálata jelentik e kutatási terület főbb állomásait. Emellett az Intézet hagyományos analitikai kutatómunkája szorosabban kapcsolódott az orvosi problémákhoz, konkrétabbá vált. A vasanyagcserevizsgálatok, a kísérletes vashiány tanulmányozása, az Intézetben előállított intravénás és intramusculáris vaspreparátumok az előző alapkutatási profil mellett a gyakorlathoz közvetlen kapcsolódó gazdasági jelentőségű tudományos előrehaladást jelentenek.

A Biológiai Intézet

1962 decemberében létesült Szabó professzor vezetésével. Az Intézet tudományos témái a Gyógyszerintézet és a KOKI Antibiotikum Osztályából váltak ki. Az 1951 óta elindított kutatási profil a mikrobiális genetika alapkérdéseit érintette, s leglényegesebb eredménye az, hogy a hazai vonatkozásban új kutatási terület műveléséhez szükséges elméleti és experimentális módszereket elsa-

játította és bevezette kutató munkáiba. Leírták az antibiotikum rezisztencia kialakulásában a csírázó spórák kölcsönhatásából származó tolerancia fokozódását és kimutatták, hogy a mutáció gyakorisága összefüggésben van az oszló baktériumok életfázisaival. Másik fő problémájuk az antibiotikumok jelentősége és szerepének kutatása a mikroorganizmusok életében és e téren megállapították, hogy a Streptomycin, illetve Streptidin a Streptomyces griseus sejtfalának alkotórésze.

Kutatásaik a differenciálódás mechanizmusábau szereplő mélyebb törvényszerűségek megismerésének irányában fejlődnek és ehhez mint biológiai modellt a mikroorganizmusokat használják fel.

Az Anatómia, Szövet és Fejlődéstani Intézet

vezetője 1950-ig dr. Törő Imre, 1950. dec. 1-től pedig dr. Krompecher István. Törő professzor idejében az intézet központi kutatási témája a RES volt. E kutatások a RES funkciójára és annak befolyásolási lehetőségei keresésére terjedtek ki histológiai, histokémiai és szövettenyésztési módszerekkel, valamint az izotópos methodika alkalmazásával. Krompecher professzor kinevezésével 1950-től egyrészt megindult az intézet bővítése, másrészt az új intézeti tudományos profil kialakítása. E munkaterületen ma 3 irányban igen széles alapú, eredményes kutatómunka indult meg:

1. a callus- és ízületképzésnek,
2. a támasztó szövetek causalis histogenezisének és
3. a szövetdifferenciálódás kísérletes befolyásolásának témaköreiben.

A callus és ízületképzés területén végzett munkájuk során a mechanikai faktor és a funkció szerepét a kialakulás mechanizmusában kísérletesen igazolták, s a mechanikai tényezők szerepének hatásmechanizmusára új hipotézist állítottak fel. Eszerint a nyomás hatására érpauperizáció, majd hypoxia, bradytrofia, porc és savanyú mukopolisaccharida képződés következik be. Vizsgálataik a csontképződést befolyásoló egyéb anyagokra: foszfátészterekre, kalciumra, hormonokra stb. is kiterjedtek.

A támasztószövetek causalis histogenezisét illetően kiemelkedő jelentőségű az osteohaematopoetikus egység rendszerének felismerése, a tojáshéjjal végzett kísérletsorozat eredményeinek szintézise.

A szövetdifferenciálódás kísérletes befolyásolására vonatkozóan az igen széles kollaborációban végzett munka eredményeként a mucopolysaccharida anyagcseretípus feltárása, s törvényszerűségeinek a porcképződési mechanizmusban történő megismerése igen jelentős. E vizsgálatok értékét nemcsak azok rendkívüli sokrétősége az alkalmazott methodikák korszerűsége, a normális és kóros folyamatok együttes megfigyelése, hanem az is jelzi, hogy a folyamatok dinamitását a filogenesis különböző fokozatain álló állatokon is értékelték. Az analitikai eredmények szintézisét jelentette az e témakörből megjelent monográfia is. Nagy kiterjedési munkáikat a forma és a funkció egysége fogja össze. Elméleti következtetéseik gyakorlati hasznosítását is szem előtt tartják. Jelentős mértékben fejlődtek az intézetben az experimentális morfológiai irányzat kutatási módszerei.

Az Élettani Intézet

a felszabadulás utáni években a kettős tanszék oktató munkájának megosztása után 1950 körül alakította ki a határozottabb élettani profilt, s a Went professzor irányítása alatt működő keringés-élettani kutatások mellett, az izom-élettan és a neurofiziológia irányába is továbbfejlődött. Az intézet eredményei közül kiemelkedik a hisztamin-azofehérjekutatás elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt. Keringésélettani kutatásaik során megállapították, hogy az antagonistá hatóanyagoknak adrenerg, illetve kolinerg stimulusok kapcsán bekövetkező mobilizációja kompenzatorikus jelenségnek tekintendő, mely a fiziológiai vérnyomásshabályozás szolgálatában áll.

Kimutatták továbbá, hogy a koszorúerek a szívizom beidegződésétől független, önálló vasomotoros innervációval rendelkeznek, hogy az adrenerg coronaria constrictorok szabályozzák a szívanyagcserét, reflektorikusan gátolják a szisztémás vérnyomás hipertensív tendenciáit és biztosítják a koszorúereknek a szívizom anyagcséréhez való adaptációs képességét. — Sikertelenül előállítaniok az emberi angina pectoris experimentális modelljét.

Az izomélettan terén jelentős az a megállapításuk, mely szerint a miozin, eddig enzimatikusan inaktívnek vélt L-meromiozin komponense, kolin-észteráz aktivitással bír, továbbá, hogy a miozin enzimaktivitásában megfigyelt jellegzetes különbségek összefüggésben vannak az izmok fiziológiai sajátosságaival. — Halmiozinból előállították az eddig ismert legkisebb mólsúlyú (43 000) tisztított, ultracentrifugában homogén kolineszteráz preparátumot. A perspektíva szempontjából kiemelkedő, hogy ma már rutinszerűen alkalmazzák a mikroelektrod-technikát, s általában az alapvető elektrofiziológiai módszereket.

Neurofiziológiai kutatásaik során kimutatták, hogy a ganglion cervicale superiusban kétféle receptor struktúra létezik, egy ún. szabad és egy innervált. Eredményeik alapján membránmodellt szerkesztettek, melyben meghatározták a szabad és innervált receptorok kation és receptor fejeinek távolságát, a poszt-szinaptikus membrán pórusnagyságát.

Went és Kesztyüs a felszabadulás utáni években előállították a hisztamin-azobenzol-azoproteint, mely mint a hisztamin mesterséges kemospecifikus komplex antigénje a különböző allergiás kórképek befolyásolásában hatásos gyógyszernek bizonyult. A Humán Oltóanyagtermelő és Kutató Intézettel kollaborálva kidolgozták a hisztamin-azoprotein ipari méretekben is megvalósítható szintézisét, mely lehetővé teszi a gyógyszer üzemi előállítását.

A Biokémiai Intézet

1950-ben létesült Tankó professzor vezetése alatt. Tudományos munkáik kezdetben a foszforilált szénhidrát intermedierek kémiájának és enzimológiájának vizsgálatával kezdődtek, s ennek jelentősebb eredménye a foszfohexóz-izomeráz specificitásának tanulmányozása. 1954-től kezdve a kutatásaik a normális és rákos szövetek nukleinsav anyagcséréjének összehasonlító vizsgálata területén bontakoztak ki. A nukleinsavak methodikáinak elsajátításában, hazai meghonosításában úttörő munkásságot végeztek. Vizsgálati területükön kiemelkedő az a megfigyelésük, hogy a rákos állatok szervei másként reagálnak guanidin klórhidráttal, mint a normálisaké. Ez arra mutat, hogy a nukleinsav-fehérje kapcsolat a rákos állat szerveiben lazább. Megállapították, hogy az anticarcinogenek

hatására a Német—Kellner-féle ascites lymphomában megváltozik a DNS és RNS frakciók aránya, illetve abszolút mennyisége.

Kutatásaikban jelentős fejlődést jelentett azoknak a módszereknek a beállítása, melyek az RNS lépcsőzetes lebontását, tehát szekvenciavizsgálatának megvalósítását célozzák.

A foszforilált szénhidrát intermedierek preparatív és analitikai kémiájára vonatkozó munkáikat a foszforil vándorlással kapcsolatos vizsgálatok irányába fejlesztették tovább. Ezek során eljárást dolgoztak ki a rendkívül drága 2-foszfoglicerinsav előállítására. Ez a hazai biokémiai iparnak is komoly segítséget jelentett a mellett, hogy az oktatás színvonalasabbá tételét is eredményezte. Ugyancsak kidolgozták a fruktóz-1-foszfát rendkívül egyszerű és gazdaságos előállítási módját is. Ez az anyag lehetőséget nyújt egyes parenchymás májártalmak egyszerűsített diagnosztikai vizsgálatára.

A Kórbonctani Intézetet

a felszabadulást követően megbízott igazgatóként dr. Ökrös Sándor, az Igazságügyi Orvostani Intézet professzora vezette. A Kórbonctani Intézetben 1947-ben dr. Kellner Béla egyetemi tanári kinevezésével indult meg az Intézet újjászervezése és a rendszeres tudományos munka. Utóbbinak fő irányvonalai a következők voltak: 1. A daganatok morphogenesis, terjedésük a szervezetben, különös tekintettel a metastasis képzésre. Foglalkoztak a daganatos növekedés szakaszos voltának elméletével. A regenerációs és daganatos hámnövekedés hasonlóságaira való tekintettel részletesen foglalkoztak a sebgyógyulás folyamatával, melynek értékelésére kvantitatív és kvalitatív testet dolgoztak ki. 2. Vizsgálták a daganatok chemoterápiáját, különösen többféle cytostaticum hatását, ezek testelési eljárását.

1954 őszén Endes Pongrác vette át az Intézet vezetését. Az első időszakban a kutatómunka a homoio-transplantatio problémáira irányult. A későbbi években az Intézet munkájának legjelentősebb témája a juxtaglomerularis apparatus szemcsés sejtjeinek kutatása volt. Új festési eljárást dolgoztak ki e sejtek feltüntetésére. Számos kísérletsorozat nyomán megállapították, hogy a praeglomerularis arteriolák fokozott feszülése a sejtek degranulációjával, azaz hypofunkciójával, az arteriolák csökkent feszülése pedig hypergranulációval, hyperfunkcióval jár együtt. Megállapították, hogy transplantált veseszövetben is megmaradnak a szemcsés sejtek, tehát sokak nézetével szemben a granulák képződéséhez nem elengedhetetlen az ép és functionáló veseszövet. Megállapították, hogy a renalis hypertonia veseburkolásos formájában nem szerepel a szemcsés sejtek szaporodása. Bebizonyították, hogy különböző granula-tartalmú, illetve granulamentes vesék kivonata azonos pressor hatású, ami új megvilágításba helyezi a granulák és a renin viszonyára vonatkozó nézeteinket. Vizsgálataik szerint a szemcsés sejtek, mint feszülési receptorok termékükkel befolyásolják a zona glomerulosa aldosteron secretióját és közvetve résztvesznek az izovolaemia és a natriumhomeostasis szabályozásában.

A Kórélettani Intézet

Az 1947 szeptemberében önállósult *Általános Kórtani Intézet* 1947—1951 között főleg kollaborációs kutatásokat folytatott. Vizsgálták az adrenalin-kloroform-syncope mechanizmusát, a ferro- és cobalto-ion, illetve adrenalin antagonizmusát, az adrenalin-thyroxin-synergizmust, a g-strophanthin sóháztartásra kifejtt hatását, az oestrogenek anyagcsere effectusait.

Eme endocrinológiai jellegű kutatások mellett 1951-től kezdve immunochemiai kutatások indultak meg. Tisztázták a myosin antigén tulajdonságait, kimutatták az actin szervspecifitását, részletesen elemezték a növényi pollen és magfehérjék immunspecifitását. Elméleti jelentőségük mellett főleg a vérzés-csillapítás gyakorlati szempontjai alapján emelhetők ki a fibrinogen és fibrin szenzibilizáló képességére vonatkozó új megállapítások.

Nagyobb munkaközösségben izotop kísérletekkel mutattak rá az experimentális ólommérgezés néhány alapvető jellegzetességére.

A már említett histaminazobenzol-azofehérje mellett előállították a novocain-azoproteint, melynek tanulmányozása a stomatológus és dermatológus munkatársak bevonásával az elterjedt novocain-allergia keletkezésének biochemiai megismerését tette lehetővé. Legújabban chemospecifikus serotonin-antigént állítottak elő az Élettani Intézettel és a budapesti Humán Oltóanyagtermelő Intézettel kollaborációban.

Már 1951-ben megindultak különböző sugárbiológiai vizsgálatok, melyek során kezdetben a diphtheriatoxin és a staphylohaemolysin sugárérzékenységet tanulmányozták. E kísérletek folytatásában az ovalbumin molekula antigén tulajdonságainak ionizáló sugárzás okozta változásain keresztül a tertiaer fehérje struktúra megváltozására sikerült következtetniük.

Több, mint 10 esztendeje kutatja az Intézet az immunitás és idegrendszer összefüggéseit. E systematicus kutatások azt igazolták, hogy az idegrendszer az immunfolyamatokat és az anaphylaxiás történéseket nem qualitative, hanem intenzitásukban befolyásolja. E vizsgálatok során számos antianaphylacticum, illetve anti-allergicum reális kiértékelését végezték el. Ezek közül itt is megemlítendő a narcosis, a hypothermia és a chlorpromazin antianaphylaxiás hatásának részletes elemzése.

Hézagpótló jellegűek azok a kutatások, melyek során az Intézet két új módszert dolgozott ki a sejtekhez fixált immunglobulinok reprodukálható quantitív meghatározására. A vérben szabadon keringő ellenanyagok quantitív titrálása mellett ezek az új módszerek az immunológiai folyamatok precízebb analysisét teszik lehetővé. Ma ez a problémakör alkotja az intézet elsőrendű tudományos profilját.

Mikrobiológiai Intézet

A 3 éves terv keretében épült Kórélettani Intézet II. emeletén 1951. szeptember 1-én indult meg. 1958. január 1-ig Jeney professzor vezetése alatt kutatásainak egyik iránya chemotherápiás jellegű volt, s tuberkulostatikus vegyületek előállítása mellett, Brucellákra, valamint a *Trichomonas vaginalis*-ra ható anyagok vizsgálataira irányult. Emellett a bélbaktériumok közötti antagonizmus vizsgálata, s az antibiotikum érzékeny és rezisztens baktériumok elterjedésére vonatkozó megfigyelések jelezték a főbb kutatási irányt. 1958-tól Váczi profesz-

szor vezetése alatt alakult ki az Intézet jelenlegi kutatási területe. Ekkor létesült az Intézet vírus-részlege, mely területünkön hiánypótlóan az egyre fokozódó jelentőségű emberpathogen vírusok kutatását tűzte ki céljául. Kezdetben a különböző enterális és pneumotrop vírusok elterjedését vizsgálták és a poliomyelitis elleni immunitás kérdéseivel foglalkoztak, majd 1960-tól fokozatosan tért át az Intézet az elméleti víruskutatás egyik alapproblémájának, a rejtett vírusfertőzések, s a vírusszaporodás endogen regulációjával kapcsolatos törvényszerűségek vizsgálatára. A rejtett vírusfertőzések biológiai mechanizmusának megismerése terén a Herpes víruscsoport emberpathogen tagjai (Herpes simplex, Varicella zoster és a hazánkban elsőként izolált cytomegalo vírusok), szaporodási feltételeinek tanulmányozása, a perzisztens vírushordozás, s az interferon képződés törvényszerűségei megismerésén keresztül a tumorvíruskutatás előfeltételeit teremtették meg, s megindultak úttörő jelleggel a vírus-chemotherápiás kutatások is.

Kutatásaik másik területe baktérium-biokémiai jellegű, s a baktérium-fiziológia egyik kevésbé ismert területén fejlődött ki, keresve a baktériumok antibiotikum rezisztenciája mechanizmusát. A baktérium lipoidok analitikája, analitikai módszereinek meghonosítása után, a lipoidok biológiai szerepe, a sejtmembrán permeabilitásában elfoglalt jelentősége, illetve szabályozása mellett ráirányította a figyelmet e sejtalkatrészeknek a mikroorganizmus pathogen képességeinek kifejlesztésében, makroszervezetre gyakorolt hatásában, a sejt toxicitásában, antigenitásában elfoglalt, s ezideig kellően fel nem tárt jelentőségére, a pathomechanizmus molekulár biológiai szinten történő megközelítésére.

A Gyógyszertani Intézet

Vályi-Nagy professzor vezetése alatt 1948-ban önállósodott, s 1950-től kezdve főleg antibiotikum kutatással foglalkozott. E munkája során hazánkban először itt fejlődött ki antibiotikumokkal foglalkozó tudományos iskola.

1954—1963 között a Magyar Tudományos Akadémia KOKI Antibiotikum Osztálya is az Intézet falai között működött és nagyban elősegítette ezirányú fejlődését. Az antibiotikumot termelő törzskutatás szélesalapú megvalósítása, a hazai talajok streptomyces florájának felderítésében jelentős lépést jelentett. Az Intézetben az elmúlt 15 év alatt több jelentős antibiotikumot izoláltak. A primycin, flavofungin, grubillin, desertomycin nemcsak a hazai antibiotikumkutatás említésre méltó új eredményei, hanem közülük több nemzetközi szempontból is jelentős, új hatóanyagtípus képviselője. E munkákhoz csatlakozik a penicillin molekulára ható enzimek — penicillináz-penicillinacyláz — kutatásával kapcsolatos kísérletorozatuk. Megállapították, hogy a penicillin-vázhoz kapcsolt xylocain molekula strukturális felépítése azaz az orto-orto diszubsztituált aromás gyűrű olyan sterikus gátlást hoz létre a beta lactam gyűrűnél, hogy a Staphylococcus penicillináz nem tud substratamához kapcsolódni. E megfigyelésük a felszintetikus penicillinekkel kapcsolatos ma már döntő jelentőségű kutatási irány bevezetőjét jelentette. A különböző penicillinázok azonosítása, a 6-amino-penicillánsavat előállító enzimkutatás, az ezirányú methodikák tökéletesítése az antibiotikum kutatásnak jelenleg az érdeklődés előterében álló, legtermékenyebb területén jelentős megállapításokat és nemzetközileg elismert eredményeket képviselnek. Hasonlóan értékelhető az antibiotikum kutatással kapcsolatos, a streptomyces specierekbe tartozó mikrobák fiziológiájának tanulmányozása is.

Klasszikus pharmacológiai területen a hematoenkephaliális barrier permeabilitásának tanulmányozása, az organikus cianidok pharmacológiai és toxicológiai sajátosságainak felderítése terén végeztek jelentősebb kutatásokat.

Újabban az ionizáló sugárhatást befolyásoló termékek pharmacológiai analízise, valamint a tumor és gazdaszervezet kölcsönhatásának vizsgálata irányába fejlődik az intézet kutatási profilja.

A Sebészeti Anatómiai és Műtéttani Intézet

1952-ben létesült és dr. Bornemisza György vezetése alatt a szövetpótlási eljárások, a műanyag sebészi alkalmazásának lehetőségei, érsebészeti kutatások, egyes sebészeti pathophysiológiai kérdések jelentik az intézeti kutatómunkák főbb irányvonalait. Kidolgozták az auto-alloplastikus szövetpótlási eljárást, melynek alkalmazhatóságát sokrétűen vizsgálták. Az eljárás lényege az, hogy egyes szövetbarát műanyagok kontakt proliferatív hatására a szervezet részéről szövetképződés indul meg. Ennek az irányított szöveti proliferációnak ad vázat az alkalmas struktúrájú műanyag, s alakulnak ki az új képződmények. Egyes szövetpótlási eljárásoknál alkalmazták a lyophilizálást, mint szövetkonzerválási eljárást. Bizonyos fokig a „szervbank” feladatát is ellátták.

A Közegészségtani Intézet

— melynek vezetője Jeney professzor — 1947 szeptemberéig a Gyógyszertani Intézetet, 1951—1958 között pedig az újonnan felállított Mikrobiológiai Intézetet is vezette, a felszabadulás után elsősorban a mezőgazdasági intézmények és dolgozók egészségügyével foglalkozott. Az elsők között vett részt a mezőgazdasági települések és vállalatok szociális normáinak kidolgozásában, az öntözőcsatorna rendszer és egyéb vízellátással kapcsolatos területi egészségügyi problémák feltárásában, s gyakorlatban is hasznosítható javasolataival elősegítette azok fejlődését. A levegő szennyeződéseire vonatkozó vizsgálatait, a hiánybetegségek felderítésére végzett sokirányú szűrővizsgálatait, a fürdők, sportpályák egészségügyi ellenőrzésére vonatkozó megfigyelései a higiéné különböző területein jelentősebbek. A gyakorlattal közvetlenül összefüggő eme kutatásaik mellett a baktérium anyagszere egyes kérdéseinek mélyebb megismerését széles alapon vizsgálták. Pl. a d-amino-savak antibiotikus hatását, az aminosavakhoz kötött dezinficiens bakteriosztatikus hatását, a CO kis adagjainak cukorerjedést fokozó hatását stb.

Jeney professzor vezetése alatt indult meg és előbb a Mikrobiológiai, majd 1958-tól kezdődően a Közegészségtani Intézet keretében folytatta munkáját a chemotherápiás kutató csoport. A chemotherápiái részleg a tuberkulózis, brucellózis, egyes grampozitív és gramnegatív kórokozók által előidézett infekciók, a trichomoniasis és a dermatomycosisok chemotherápiájának kutatása során több olyan vegyületet állított elő, melyek között nem egy ma már a klinikumban is bevált. Így pl. kimutatták, hogy az azoseptyl és a chloroseptyl sorozatba tartozó vegyületek grampozitív baktériumokra nagy fokban antibakteriális hatásúak. Kimutatták a dithiocarbamatok brucellákra és Trichomonas vaginalisra gyakorolt hatását, valamint a chinofungil sorozatba tartozó vegyületek specifi-

kus antimycotikus, továbbá a bázikus polyaminok Trichomonasra gyakorolt hatását. Több előállított vegyületük értékét a bejelentett világszabadalom is alá húzza.

Az Igazságügyi Orvostani Intézet

1947-ben létesült és 1958-ig dr. Ökrös professzor, majd 1958-tól Nagy professzor vezetése alatt működik. Tudományos területen jelentős eredményeik a gyermek származásának megállapítására az ujjléc rajzolatok öröklődési rendszerének kidolgozása és gyakorlati alkalmazása, valamint a heveny etilalkoholmérgezés igazságügyi orvosi vonatkozásainak kutatása során azok élettani, gyógyszer-tani és ideggyógyászati vonatkozásainak vizsgálata, s ez állapot kórismezésére a gyakorlatban ma már bevezetett alkoholszonda kidolgozása, a sérülések vitális eredetének eldöntésével kapcsolatos megállapításaik, továbbá az igazságügyi toxicológia területén alkalmazott új módszereik szintén a gyakorlathoz kapcsolódó alkalmazott kutatások fejlődését tanúsítják.

Az Egészségügyi Szervezés-Tudományi Intézet

1960 szeptemberétől a Közegészségtani Intézet keretében önállóan működött, tanszéki csoportból Fülöp professzor vezetésével 1962. október 1-én alakult meg. 3 kutatási téma köré csoportosította tudományos profilját, melyet igen aktív publikációs tevékenysége jellemez a legjobban. Az Intézet kutatásainak egyik fő vonala a falusi lakosság egészségi állapotának és az egészségügyi ellátás iránti igényének vizsgálata. E területen jelentősek azok a megállapításaik, melyek a mezőgazdaság szocialista átszervezése során az egészségügyi igények alakulására vonatkoznak, továbbá a profilaktikus tevékenység szervezését a tudományos adatgyűjtésre alapozzák.

Az Intézet másik fő témája a gyermeklakosság egészségügyi állapotának és az egészségügyi ellátás iránti igényeinek kutatása területén bontakozott ki. Kimutatták az egészségügyi műveltség és a csecsemő halálozás között fennálló összefüggéseket, valamint rámutattak a megyék csecsemőhalálozásában mutatkozó különbségek egyes okaira is, továbbá a kollektívában élők és otthon nevelkedett 1 éves aluliak megbetegedési viszonyainak alakulására.

Harmadik fő témája az Intézetnek az egészségügyi intézetek belső munkaszervezésének kutatása, racionalizálásuk tudományos megalapozása céljából. Jelentősek voltak azok a kísérletek, melyek során több község teljes lakossága körében a féregfertőzöttség mértékét megállapították és egyidejűleg teljes dehelmintizációt kezdeményeztek.

1959-ben alakult, s dr. Molnár docens vezetésével fokozatosan fejlődik a Marxizmus—Leninizmus Tanszék

is. Tudományos munkája két olyan témakör körül kristályosodott ki, mely perspektivikusan is mutatja a Tanszék kutató tevékenységének jövőbeli irányát. Az alkalmazott szociológiai kutatások főleg az egyetemi hallgatóságra és az építő-

ipari munkásságra vonatkoznak. A másik fő téma: a biológia egyes filozófiai problémáinak területéről a darwinizmus, a teleológia, a freudizmus témakörének, továbbá a természettudományok fejlődésének vizsgálata emelendő ki. E két fő irány mellett, melyek közül az elsőben elért eredményeiket az orvostanhallgatók világnézeti, politikai helyzetéről önálló kiadvány formájában is megjelentették, több egyéni témában széleskörű kutatómunkát végezve segítik egyetemünkön az eszmepolitikai oktató-nevelő és tudományos kutatómunkát.

Az elméleti kutatások fokozott műszerezettségét, nagyműszerek iránti igényét, s a komplex kutatások fejlesztésének szükségességét felismerve 1958 októberében egyetemünkön

Központi Kutató Laboratórium

létesült. E központi kutató laboratórium a beállított elektronmikroszkóppal, ultracentrifugával és 1961-ben a Vegytani Intézettől átadott spektrográffal eddigi működése során elősegítette az Egyetem több intézményével együttműködve egyrészt az ultrastrukturális kutatásokat, másrészt az ultracentrifuga adta lehetőségek felhasználásával a molekulár biológiai szint felé törekvő mélyebb vizsgálati lehetőségeket, elsősorban a fehérje és enzimkutatás területén.

Kívánatos, hogy a jövőben sokkal szélesebb alapú és szervezettebb, jobban differenciált irányban fejlődjön tovább és elfoglalja helyét egyenrangúan egyetemi intézményeink és klinikáink között.

Ha a DOTE elméleti intézeteiben az elmúlt 20 év alatt végzett munka értékelését kívánjuk megadni, e fejlődés tapasztalataiból levonható tanulságok több irányúak. Kétségtelen hatalmas az a fejlődés, amely 2 évtized során e területen a kutatók létszámának emelkedésében, a hasznos laboratóriumi terület növekedésében, a műszerezettségben bekövetkezett. A kutatási keretek nagyarányú bővülése eredményeként, továbbá intézeteink vezetőinek helyes tudományos előrelátása következtében átalakult az intézeti kutatómunka is jellegében, és alakult ki az a légkör, ami a tudományos kutatások jelentős elmélyülését eredményezte. Ma már az intézetek többségében a pillanatnyi részfeladatok, a felszínes témakörökbeni kutatások, s az alapjában fajsúlytalan, csupán a dolgozatok közlésében jelentkező munka helyét a hosszabb időre előremutató perspektivikus kutatások foglalták el és adják meg ezáltal intézeteink tudományos arculatát.

A felszabadulás előtt valamely egyetemi elméleti intézet kutató tevékenységét általában az intézetből származó publikációk számával és terjedelmével próbálták értékelni. E „mérték-rendszernek” a hatására nem egy intézetvezető és kutató a könnyebb, gyorsabb, egyszerűbb témákat választotta, s a részeredmények közzlése után más területen hasonló gyors gyümölcsöket ígérő izolált kérdés megoldásába kezdett bele. Kétségtelen, hogy az elméleti orvostudomány különböző ágaiban végzett kutató munkásság objektív összehasonlító felmérésére még ma sincs csalhatatlanul alkalmazható eljárás, de a magyar szocialista társadalom tudományos igényeit tükröző minősítési rendszer következtében ma már mind világosabban látják intézet-vezetőink és kutatóink, hogy az intézetek tekintélyét, súlyát, jó munkáját nem elsősorban publikációinak száma, hanem az ott dolgozó és tudományos fokozatot szerzett munkatársak száma határozza meg. E fokozatok pedig csak olyan alapos, elmélyült, következetes és rendszeres munkán alapuló új eredményeket tartalmazó disszertációkkal szerezhető meg, me-

ködésünk erősítése, az alap és alkalmazott kutatások kellő egyensúlyának biztosítása mellett rendeznünk kell kapcsolatainkat az önálló tudományos intézményekkel és az iparral is.

Mindezekben csupán néhány gondolatot kívántunk felvetni, amelyek — véleményünk szerint — elősegíthetik elméleti intézeteink új törvényszerűségek megismerésére irányuló kutató munkájának fejlődését, s az elméleti intézetek számára kevésbé értékes, reprodukzív jellegű utánvizsgálatok további visszaszorulását. Az az út, amelyet ez intézetek az elmúlt 2 évtizedben megtettek, s ezek az eredmények biztosítékai annak, hogy a következő években fejlődésünk és eredményeink még nagyobb mértékűek lesznek.

BESZÁMOLÓ A DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM KLINIKÁINAK TUDOMÁNYOS MUNKÁJÁRÓL AZ ELMÚLT 20 ÉVBEN *

Kettesy Aladár

Egyetemünk Rektori Tanácsa megtisztelő bizalommal személyemet jelölte ki arra a feladatra, hogy a beszámolót klinikáinknak az elmúlt 20 évben végzett *tudományos munkájáról*, eredményeiről, fejlődéséről, perspektívájáról megtartsam.

Bevallom, önként nem mertem volna vállalkozni erre a szűkebb értelemben vett szakmámon kívülálló, nagyon szép, de nehéz, és bizonyos fokig kényes feladatra. Alig lehetséges, hogy ilyen áttekintés ne legyen hiányos. Nem kerülhető el az sem, bár igyekszem, hogy többé-kevésbé értékelés jellege ne legyen. Erre egyáltalában nem érzem magam hivatottnak és alkalmasnak.

Napi és szakmai sajtóinkban, tudományos jubileumi üléseken, mostanában többször jelennek meg beszámolók, jelentések a magyar orvostudomány 20 éves fejlődéséről. Ezeket olvasva (vagy hallgatva), nem egyszer keletkezik az emberben olyan benyomás, hogy a tárgyilagosság és a hiánytalan tájékozódás még a legilletékesebb szakember számára is nehéz.

Klinikai vonatkozásban, azt hiszem, mindenek előtt arról kell beszélnünk, miből áll tulajdonképpen a klinikák tudományos munkája, pontosabban miképpen jelentkezik a tudományos jelleg a klinikák ismert három feladatában: a gyógyításban, oktatásban és kutatásban. Mindhárom az orvostudomány művelése.

A tudományokban — de talán általában minden emberi tevékenységben — két színvonalat különböztethetünk meg:

1. *kreatív*, azaz alkotó,
2. *reproduktív*, azaz ismétlő, utánzó, interpretáló. Pl. színműíró és színész, zeneszerző és előadó művész. Az első csoportba tartoznak a felfedezők, feltalálók, írók, költők.

Az orvostudományban napjainkban ez a két színvonal úgy jelentkezik, hogy *kutató orvos* és *gyógyító orvos*.

A „klinika” tulajdonképpen (kat' exochen) fekvőbeteg gyógyintézetet jelent, egyetlen feladata a gyógyítás, tehát reproduktív tudományos munka. Az *egyetemi klinikákon* ehhez az oktatás feladata hivatalból csatlakozik.

A tudományosság kérdése az oktatással kapcsolatban is jelentkezik. Vegyük pl. Korányi Sándornak „Hat előadás a vesebetegségekről” c. könyvét, amely egyetemi előadások szövegét tartalmazza, nem kutató munkáját. Ezt a művét, azt hiszem, mindenki magas színvonalú tudományos teljesítménynek tekinti. Minden szakmának megvannak a maga „klasszikus” tankönyvei, nagy értékű teljesítmények. Ezeket is meg kell írni, meg kell alkotni. Kissé szofisztikusan azt lehetne mondani: a tankönyvírás kreatív jellegű reproduktív tevékenység.

* Az Orvosegyesületben megtartott jubileumi előadás.

Van is valami kapcsolat az alkotás és reprodukció között. A nagy therapeuták, diagnoszták, operatórok gyakran kiváló kutatók is, mint ahogy Shakespeare színész is volt és Chopin zongora-virtuóz.

Különösen kedvezőtlen tudományos megítélésben részesülnek a sebészi, ún. „manuális” szakmák. Mint az elnevezésük is mutatja, ezt az orvosi tevékenységet kézi és nem szellemi munkának minősítik.

Babics Antal, nemrég megjelent akadémiai összefoglaló jelentésében orvostudományunk 20 évéről — maga is manuális szakma művelője — ezt írja, amikor meg akarja védeni a klinikust az elméleti tudóssal szemben:

„Egy-egy új gyógyító módszer vagy módosított műtét, mely megfelelő tudományos alappal bír, éppen olyan nagy érték az orvostudomány számára, mint a legkomplikáltabb gyógyszer felfedezése vagy a legkisebb élő szervezetek biológiai jelenségeinek megfigyelése.”

Ez teljesen igaz, de ebből — nem is nagyon szofisztikusan — az következik, hogy valamely sikeresen, lege artis végrehajtott, de nem módosított műtét, vagy nem a legkisebb élő szervezetek, hanem pl. az ember biológiai jelenségeinek megfigyelése, nem érték, s így nem is tudományos munka.

A lényeg nem ez. Tudományos munka szempontjából mindegy, hogy valaki a vírusok, vagy az ember biológiai jelenségeit figyeli-e meg. Kérdés, tud-e közben újat találni. Egy akár kisebb jelentőségű felfedezés, amely az egész emberiség javát szolgálja, nagyobb megbecsülésben részesül, mint a legbonyolultabb szív-műtét, amely csupán egyetlen ember életét menti meg.

Ez a lényeg, és ez az oka annak, hogy az egyetemi klinikák, de általában az egészségügyi intézmények, sőt az orvos kettős feladata mellett mind nagyobb teret kap a kutatómunka. Valami újnak a felfedezése ugyanis nagyobb valószínűséggel következik be céltudatos, reá irányuló munkával, mintha csupán a vak véletlenre bízunk magunkat. Így történt, hogy az értékelésnek szinte egyetlen alapja a klinikák viszonylatában is a *kutató munka* lett (noha a gyógyítás és oktatás szintén tudományos tevékenység).

A kutató orvos típusa, mint az orvostudomány valamely *elméleti* ágának művelője, régen kialakult. Kapcsolata a gyógyító tevékenységgel ma annyira laza, hogy pl. *Donhoffer Szilárd* az O. H. ez évi 16. számában „Az orvosképzésről” írt tanulmányában nem is kutató orvorról, hanem orvoskutatóról beszél; kutató a főnév, orvos a melléknév. A kutató részére más, lényegesen magasabb színvonalú kiképzést javasol, mint amilyen a jelenlegi általános orvosképzés.

Ez ellen a szemlélet ellen nem lehet harcolni. Ez a fejlődés iránya az egész világon: az egyetemi klinikák munka-volumenében a kutatás mind nagyobb helyet foglal el.

A klinika beteganyaga — természetesen az összes orvostikai követelmények szemmel tartásával — kísérleti anyag. A legfejlettebb országokban, a Szovjetunióban, Amerikában, Angliában, már nem is klinika a legmagasabb szintű gyógyító intézetek elnevezése. Pl. a világhírű odesszai szemklinika neve: *Filatov* akadémikus nevét viselő ukrainai *tudományos kísérleti szemészeti kutató intézet* különböző kutató részlegekkel, amelyek némelyike csak kísérleti állatosztályokkal, mások betegekkel, összesen több mint 450 ágygal rendelkeznek.

Átmeneti állapot esetében, mint amilyen a mi helyzetünk, bizonyos antagonizmus is keletkezhet a gyógyító és kutató munka között. Kiderül ez többek között pl. *Juhász Pál* professzor „Klinikáink gyógyító munkájának néhány problémája” c. értékes tanulmányából és a hozzáfűzött észrevételek összefoglalásából. Ezt mondja:

„A körlevél amellest kíván állást foglalni, hogy a klinikai orvosok tevékenységében a kutató és oktatói munka mellett a gyógyító, a közvetlen ágy melletti tevékenység is megbecsülést, kellő értékelést kapjon.”

Jogos kívánság, tudomásul kell azonban vennünk: a közvetlen ágy melletti, vagy a műtő asztalon végzett munka, amennyiben csak a gyógyítás, és nem egyúttal a kutatás céljait is szolgálja, olyan megbecsülést, mint a kutató munka, nem kaphat.

Kiderül ez továbbá mai tárgyunk konkrét anyagából is: a rektori leirat az iránt érdeklődik, mennyi és milyen „kutató részleg” létesült a klinikákon. A klinikák válaszai pedig csupán a kutatással, ennek eredményeivel, nehézségeivel, akadályjaival foglalkoznak.

Eredendő okai vannak annak, hogy kutató munkában a debreceni egyetem klinikáinak az átlagosnál nagyobb nehézségekkel kellett és kell még most is küzdeniük. Hogy ezt megértsük, vissza kell pillantanunk a felszabadulás előtti időkre, egészen a kezdeti időszakig.

Azok, akik a debreceni klinikákat tervezték és építették, nem is gondoltak arra, hogy ezekben az épületekben valaha kutató részlegek is óhajtanak működni, sőt tovább megyek, most, félévszázaddal később, talán már alig ismeretes, hogy ezek az épületek nem is egyetemi klinikák elhelyezésére készültek.

Az egyetem létesítéséről egy — ha jól emlékszem — 1912-ben hozott törvénycikk intézkedik, amely kimondta, hogy Pozsonyban és Debrecenben tudományegyetem létesítendő 4—4 fakultással. Egy kis kékfedelű füzet volt forgalomban; ismertette a törvény végrehajtási utasítását és az egyetem szervezeti szabályzatát.

A bevezető arról szólt, hogy I. Ferenc József császár és apostoli király Bad Ischlben 1914 júniusában (nem emlékszem, hányadikán) a szabályzatot legmagasabb elhatározásával jóváhagyni kegyeskedett.

A jóváhagyott terv az volt, hogy épül többek között orvosi fakultás, egyetemi klinikákkal, és mellé egy közkórház, amelyből a klinikák az oktatáshoz és kutatáshoz szükséges beteganyagot meríthetik. A rövidesen utána bekövetkezett első világháború alatt és azt követően a terv akként módosult, hogy Debrecenben egyetem mindenképpen létesül ugyan (hogy legalább ennyi maradt, azt főleg a debreceni cívisok és Kenézy Gyula nyakasságának köszönhetjük), de *építése elmarad*. Fedezetet erre már Kenézyék sem tudtak szerezni. A kórház tervei alakítandók úgy át, hogy annyira-amennyire klinikák is legyenek. De eleinte ez sem történt meg. Amikor 1921-ben a klinikák megnyíltak, nem itt, mert ezek az épületek csak 1926—30 között készültek el, az állam, azaz az egyetem, a várostól szerződéssel átvette az egész kórházi betegellátást is. 1921-ben a közoktatásügyi minisztérium megkapta a Bem téri akkor nagyon elhanyagolt kis városi kórházat. Abban és a Tbc-Szanatórium két szárnyában szállásolták el a klinikákat. A város a Közoktatásügyi Minisztériumnak a Nagyerdőből 110 holdat engedett át (ezen áll most a Kossuth Egyetem és DOTE), de kikötötte, hogy ezen a területen kivágásra kerülő fák mindenkor a város tulajdonába mennek át.

Az új kórház 1926—30 között épült fel, ebbe költöztek a klinikák.

Ez a helyzet változatlanul fennállt még 1945-ben is, és lényegében azóta sem változott. Szép és pontos képet kapunk erről Árvay professzor jelentésében:

„E célkitűzéseinknek — kutató témákról van szó — kezdetben sem a dologi, sem pedig a megfelelő személyi adottságai nem voltak meg. Először az addig működő egyetlen, a klinikai rutinmunkák elvégzését szolgáló laboratóriumi helyiség mellett kialakítottunk egy fiziologiai laboratóriumot állatműtővei és modern

kymographionnal felszerelve (1951), majd 1954-ben korszerű állatistállót kapott a klinika.”

Egy másik helyen ezt olvashatjuk: „Jelenleg folyamatban van további alagsori helyiségek felszabadításával a kémiai részleg kibővítése és egy, az izotópokkal való kutató munkát lehetővé tevő helyiséggel, egy teljes kutató részleg kialakítása.”

Ilyen lehetőségekkel csupán a Szülészeti és Nőgyógyászati klinika rendelkezik, mert kubatúrája jóval nagyobb bármelyik másik klinikáénál. A többiben még a kórházi teendők ellátására sem volt elegendő helyiség. Pedig erre a klinikák szerződésileg kötelezve voltak a várossal és megyével szemben és — miként tudjuk — még most is teljes mértékben kötelezettek.

Nem mondom, a klinikák egykori vezetői, a húszas-harmincas években, teljes kórház-ellátási tevékenységük mellett igyekeztek kutató feladatuknak is elegendőt tenni és nem is egészen sikertelenül. Hiszen kutatómunkát közvetlenül a betegágy mellett is lehet végezni. Néha egy-egy szerencsés ötlettel a kutató és gyógyító munka kitűnően összekapcsolható. Ötletben nem is volt hiány. Persze, ezek egyéni, esetleges vállalkozások voltak. Mai nomenklatúrával azt lehetne mondani, partizánkodás a tudományok mezején. Bejelentett témáról, munkák koordinálásáról stb. szó sem volt, még ezek a fogalmak sem nagyon léteztek.

*

Tervszerű, szervezett küzdelem ennek az állapotnak a felszámolására csak a felszabadulás után indult meg. Az egyetemek átszervezésére, az Akadémia újjászervezése, ETT, TMB, a kutató munka anyagi segítése, irányítása, támogatása, ösztöndíjak, premizálás, előkutatási hitel stb. mindez hatalmas lendületet adott a kutató munkának a klinikákon is.

S most, 20 év múltán, az a feladatunk, hogy megnézzük, milyen eredményekkel járt ez a küzdelem. Mennyiben vált kedvezőbbé a debreceni egyetemi klinikák helyzete, miképpen tudott élni az új lehetőségekkel. És végül, melyek a további teendők.

Az áttekintést megkönnyítendő, Rektori Tanácsunk minden klinikától öszszefoglaló jelentést kért az 1945—1965 közötti időszak tudományos munkájáról, kritikai értékeléssel.

A jelentésekből — tömörségük ellenére is — impozáns kép alakul ki. Összesített áttekintést adni a 14 klinika munkásságáról másképpen, mint számokban kifejezhető paraméterek alapján, nem lehet. Így azután 4 mutatószám alapján készült egy táblázatos, egyszerűségében is beszédes kimutatás a kutató munkáról és — közvetve — annak eredményéről.

Láthatjuk, hogy a klinikák száma 1945 óta 5-tel szaporodott. A jelenlegi 14 klinikáról az elmúlt 20 év alatt 70 könyv, illetve monographia és 3226 szakközlemény jelent meg. Negyvenen szereztek kutató munkájuk alapján tudományos minősítést, közöttük 5 tudományok doktora. Két klinikusunk kapott tudományos munkája kimagasló eredményeiért Kossuth-díjat.

Ha közlemények számáról van szó, gyakran halljuk azt az ellenvetést, hogy a tudományos munka értéke a közlemények száma alapján nem mérhető. Kétségtelen, ez igaz; a közlemények száma és értéke között nincs lineáris összefüggés. Viszont kétségtelen, hogy a *szám* mutatója a kutató munka *intenzitásának* és tulajdonképpen ez az, ami bennünket most érdekel. Hogy milyen jelentőségű eredmények jönnek létre, az sok mellékkörülménytől, még a véletlentől is függ. Esetleg sokáig nem is válik nyilvánvalóvá.

1945 (9 klinika)—1965 (14 klinika)

Klinika	Orvos	Könyv	Közl.	Tud. min.	Oszt. főo.	Megjegyzés
I. sz. Belklinika	20	9	243	3	14	1 külf. nyelvű könyv
II. sz. Belklinika *	17	14	143	2	2	1950 óta 1 tud. doktor
Gyermekklinika	24	—	191	3	23	1 Kossuth-díj 1 tud. dokt.
I. sz. Sebészeti Klinika	21	—	220	3	39	7 professzor
Orthopaed Klinika *	10	3	125	1	—	1 külföldi könyv
II. sz. Sebészeti Klinika *	16	4	177	1	4	
Szül. és Nőgyógy. Klinika	26	13	392	6	22	1 tud. dokt.
Szemklinika	11	3	253	4	11	1 külföldi k. 1 tud. dokt.
Bőrklinika	14	6	378	2	5	1 tud. dokt. 1 prof.
Fül-orr-gégeklinika	10	3	120	1	6	
Ideg- és Elmeklinika	23	4	220	4	10	
Stomat. Klinika	11	10	379	2	2	1 tud. dokt.
Tbc-klinika *	32	1	348	8	54	1 Kossuth-díj
Röntgen Klinika *	17	—	37	—	—	1963 óta
Összesen	252	70	3226	40	242	

* Az 1945 után létesült klinikák

A kutató hajlam és a fogalmazási készség között van valami összefüggés. Legnagyobb Nobel-díjas kutatóink között számos kiváló stílusú stílusú lehet találni. *Ramon y Cajal, Pavlov, Szent-Györgyi* némely közleménye valóságos irodalmi remekmű. De ugyanezt lehet mondani *Lenhossék, Korányi, Jendrássik, Balassa* írásairól is.

Még a legegyszerűbb kazuisztikai vagy statisztikai közleményben is van valamely — persze, néha kezdetleges — alkotó jellegű szellemi tevékenység. Jogos tehát — s így is történik az egész világon — a kutató tevékenységre való rátermettség vizsgálatánál a közlemények mennyiségét számbavenni.

Volna még egy paraméter, amivel él is néhány klinikánk jelentése, vagy legalább céloz rá: az irodalomban megjelenő szakmai elismerés. Hányszor, miképpen, milyen terjedelemben hivatkoznak egy-egy klinika kutató tevékenységére hazai és külföldi szaklapok, tan- és kézikönyvek. Név- és tárgymutatókból lehet az erre vonatkozó adatokat összegyűjteni. Ez azonban nagy könyvtári munkát követelne és mint paraméter, ez is csak akkor volna értékmérő, ha megvolnának az összehasonlítási lehetőségek: pl. ugyanezen adatok az előző 20 évről, vagy a társegyetemek azonos módon megállapított adatai.

A szemklinikáról véletlenül tudom, hogy pl. közlemények számában nem rossz a helyezése. A Magyar Szemorvostársaság nemrég Budapesten tartott jubileumi ülést, amelynek egyetlen tárgya Bíró Imre előadása volt „A magyar szemorvosi iskolák működéséről a felszabadulás utáni 20 évben” címmel. Egyik paramétere a közlemények száma volt.

Azt azonban, hogy klinikáinkon milyen korszerű — tehát tervszerű, kollektív — kutatási irányzatok alakultak ki, milyen eredményeket produkáltak, milyen elismerést arattak, melyek „a perspektívák”, azt a továbbiakban, főleg a beérkezett jelentések alapján, nagyon hiányosan tudom csak ismertetni, amiért eleve bocsánatot kérek. Ha helyenként szűkszavú vagyok, ennek az az oka, hogy a beérkezett jelentés is nagyon rövid, néha távirati stílusú.

Az I. sz. Belklinika 9 főcsoportban ismerteti tudományos munkásságát: allergologia, hepatologia, gastroenterologia, hepatoendokrinologia, haematologia, vízháztartás, klinikai enzimologia, szív- és érbetegségek, klinikai laboratóriumi diagnosztika.

Perspektivikusnak tartja az allergologiai, hepatologiai, endokrinologiai, vízháztartási, enzimologiai és vascularis kutatásokat.

A II. sz. Belklinika azon kutatási témái, amelyek a gyakorlatba is átmentek és országosan ismert eredményekre vezettek: a klinikai immunologia, a collagenosis-kutatás, chromosoma- és gerontologiai vizsgálatok. Külön meg kell említeni a radioaktív izotóp-laboratóriumot, mint nagyjelentőségű új kutató résztvevőt.

A II. sz. Belklinikára fokozott mértékben vonatkozik az, amit a többi klinikák elhelyezéséről mondtam: épülete eredetileg nem is kórházi pavilonnak, hanem ápolónői internátusnak készült, adaptálása klinikai célokra különösen nagy nehézségekbe ütközött.

A Gyermekklinikán folyó munka szép példája annak, hogy milyen szerencsésen és eredményesen kapcsolható össze a gyógyító és kutató tevékenység. Jól tudjuk valamennyien, hogy *Kulin* professzor nagyjelentőségű, Kossuth-díjjal kitüntetett munkája a csecsemőkori sorvadásról milyen visszhangot keltett az egész világon. Nemzetközi szakmai elismerésének kitűnő bizonyítéka *Ewerbeck* kölni professzor „*Der Säugling*” c. tankönyve. Szövegében névszerinti kiemeléssel 40 gyermekorvos részesült — a világ minden tájáról —, ezek kétségkívül azok a kutatók, akik a korszerű csecsemőkori pathológiát és therapiát felépítették. Egyetlen magyar szerző neve szerepel köztük: *Kulin Lászlóé*, a klimattherapia részletes ismertetésével.

Az I. sz. Sebészeti Klinika két nagy kutatási témája a „Műtét utáni Basedow-krízis” és „A csonkolt gyomor ürülési zavarai” volt. Ehhez újabban további témák csatlakoztak: a műtét alatti cholangiographia, a serumfehérjefraksiók vizsgálata, a vesegennyesedések pathomechanizmusa (most épül ki a klinikán az eddig nagyon nélkülözött Urológiai Osztály), a neurolept analgesia.

A szoros értelemben vett kutató munka kiterjed a steroid, valamint a N_2O -narcosis hatására bekövetkező anyagcserére, és a serumfehérje fraksiók eltolódására.

Az Orthopaed Klinikán Pap Károly professzor nemzetközi hírnevet szerzett magának új eljárásával a törések gyógyításában, a *diafixatiós módszerrel*. Kandidátusi értekezését az Akadémia könyv alakban német nyelven is kiadta.

A törések activ, irányított mozgató-kezelését már csak azért is hálásan említem meg, mert ennek az eljárásnak köszönhetem, hogy egy töréses balesetem-ből nemrégén váratlanul gyorsan meggyógyultam.

A II. sz. Sebészeti Klinika behatóan foglalkozik plasticai sebészettel. Kidolgozta a nyúlajk és szájpadahasadék új szempontok szerinti műtétmódját, az ujjpercek visszavarrásának módszerét, collaboratióban a Bőrklínikával a lábszár-fekély és az égettek helyreállító sebészeti kezelését és gondozását.

A Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika jelentéséről már történt említés.

Miként mondtam, nem érzem magam alkalmasnak arra, hogy valamely értékelési sorrendet állítsak fel, de most mégis azt kell mondanom, hogy talán a Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika jutott el legtovább azon az úton, amely az új típusú klinika, tehát a tudományos kísérleti kutató intézet felé vezet.

10 új kutató részlege létesült: hormonfiziológiai, hormonkémiai, cytológiai, fotolaboratorium, kutató szülészoba, rádiumműtő, kolposzpos vizsgáló, genitalis tbc, neuroendokrinológiai, terhességi toxicosis osztály, utóbbiakhoz csatlakozó szakrendelés és szakgondozás. A kutató munka eredménye 1 orvostudományok doktora és 5 kandidátusi fokozat.

A *Szemklinika* (a tanrendi sorban ez következik) az egyetlen, ahol feljogosítottnak érzem magam értékelést is adni. Ez röviden a következő: a Szemklinika kutató munkája eredményezett némi külföldi elismerést: Alberth német nyelvű monográfiájának az lett a következménye, hogy a nemzetközi keratoplastikai symposiont 1964-ben Debrecenben akarták megtartani. Erre csak azért nem került sor, mert a Szemklinika ehhez nem rendelkezik a kellő adottságokkal. Így az én ajánlatomra Debrecen helyett Odesszát — az említett kísérleti kutatóintézetet — választották.

A klinikán mint új kutató részleg 1945 óta hisztokémiai és élettani-optikai laboratórium, valamint kancsalsági kezelő állomás és glaukoma-gondozás létesült, utóbbiakban a gyógyítás állandó kutató munkával kapcsolatos. A hisztokémiai laboratórium vezetője közleményei alapján felszólítást kapott, hogy mint társszerző vegyen részt egy külföldi szemészeti hisztopatológiai tankönyv megírásában.

Hogy többet nem produkáltunk, annak okait hajlamosak vagyunk objektív okokban, a klinika felszerelésének és ellátottságának hiányosságaiban keresni. Mindazonáltal azt hiszem, a klinika orvosai — magamat is beleértve — a jelen adottságok között is képesek volnának még nagyobb tudományos teljesítményre. (Ez csak a Szemklinikára vonatkozik.)

Az 1949-ig mindössze 54 ágygal működő *Bőr és Nemikórtani Klinika* ma már 114 ágygal rendelkezik, és ezen évenként 5—6000 fekvőbeteget lát el. Kollaboratív munkáját a II. sz. Sebészeti Klinikával nagyban elősegítené egy *steril égési osztály felállítása*. Histochemiai, mykológiai laboratórium, szakrendelések és szakgondozások létesültek; ezek és modern műszerek beszerzése biztosította, hogy a debreceni Bőrklinika nemzetközileg is elismert magas szinten gyógyít és végez kutató munkát. *Szodoray* professzor tanulmányt állított össze arról, hogy a világirodalom miképpen fogadta megállapításait a psoriasis pathomechanismusának idegi tényezőiről.

A *Fül-Orr-Gégeklinika* munkájából kiemelném a csecsemőkori középfülgyulladás és az ozaena pathogenesisére és terápiájára vonatkozó kutatást. Az ozaena új gyógymódját hazánkban kívül Németországban, Svájcban, Svédországban és Csehszlovákiában is bevezették.

A klinika 1959-ben kapott korszerű audiometert, ami több kutatómunka megindítását tette lehetővé, többek között a zajmunkásokon végzett közegészségügyi és prophylaktikus szempontból nagyon fontos audiológiai vizsgálatokat az egyéni zajérzékenység megállapítására.

Az *Ideg- és Elmeógyógyászati Klinikának* a felszabaduláskor kutatás céljaira használhatóan csupán agyszövetteni, serológiai és fotolaboratóriuma volt. Azóta létesültek: 1949-ben idegsebészeti osztály, radiológiai és elektroencefalográfiai laboratórium, majd ezekhez csatlakozva 1959-ben állatfiziológiai és 1962-ben elektromyográfiai laboratórium. Új helyiségekkel és új elhelyezéssel

1964-ben jobb munkafeltételeket kapott és agyszövettenyésztési laboratóriummal bővült a histológiai laboratórium. Ugyancsak új helyiségeket kapott és jelentősen bővült a serológiai laboratórium is.

A *Stomatológiai Klinika* szűk és nagyon szerencsétlen elhelyezése ellenére (begyömészölve egy eredetileg trachoma osztálynak szánt épületszárnyba) rendszeres, állandó és eredményes kutató munkát végez.

Kiemelkedőek *Adler* professzornak a cariesre és a fogazat fejlődésére vonatkozó kutatásai. Mindkettő gyakorlati szempontból is nagyjelentőségű megállapításokat eredményezett. Nemzetközi elismerésre mutat, hogy két monográfia és egy poligráfia több fejezete jelent meg a klinikáról idegen nyelven.

A *TBC-Klinika* a Szülészeti- és Nőgyógyászati klinika mellett másik nagy klinikánk, amely kubaturában is lényegesen fejlődött az elmúlt 20 évben. Orvosi létszáma jelenleg is a legnagyobb (32). Tudományos munkája művelését tükrözi a legnagyobb kandidátusi létszám (8), amihez még 3 most készülő lehet hozzászámítani. Csak mint klinika új, 10 éves, mert mint Augusztá-Szanatórium, illetve Állami TBC Gyógyintézet 51 éves múlttra tekint vissza. Már a felszabadulás előtt *Geszti József* vezetése alatt tekintélyes szerepe volt hazánk tbc-elleni küzdelmében.

A jelenlegi hatalmas, 420 ágygal rendelkező klinika 4 belosztálya mellé 1948-ban létesült sebészeti, 1953-ban bronchológiai, 1955-ben szemészeti osztály, az első szem-tbc osztály hazánkban, s talán a 3. vagy 4. az egész világon.

Laboratóriuma 1952-ben indult fejlődésnek, amikor az intézet egy új meléképületében korszerűbb körülmények közé került.

Az összes osztályok élén ismert nevű, tudományosan minősített (vagy minősítés alatt álló) kutatóorvosok (nem orvoskutatók) működnek, köztük a *Kossuth-díjas Schnitzler József* mellkas-sebész. Az ő osztálya 20 esztendő alatt oda fejlődött, hogy az egész mellkassebészetet — beleértve a szívműtéteket — végezni tudja. Sajnos, hiányzik és sürgősen szükséges egy extracorporalis keringést biztosító gép minden hozzávalóval együtt.

A *Röntgen Klinikáról* érdemes megemlíteni, hogy az egyetemnek 1921-től 1926-ig volt röntgenológiai tanszéke, élén *Elischer Gyula* professzorral. Halála után a tanszék megszűnt, belőle lett az I. sz. Sebészeti Klinika röntgenlaboratóriuma. Egyes klinikák (Bel-, Bőr-, Szülészeti Klinika) igyekeztek magukat röntgen-készülékkel felszerelni. Ezek részben már akkor korszerűtlenek voltak és a legminimálisabb betegellátási igényt sem tudták kielégíteni.

Az első minőségi változást a Szülészeti Klinika 1953-ban létesült radiológiai osztálya jelentette, ahol rádium-kezelésre is lehetőség nyílt. Majd az I. Sebészeti Klinika, II. Sebészeti Klinika, I. Belklinika, Bőrklinika, II. Belklinika kapott nagyteljesítményű, korszerű készülékeket.

Tanszék és újonnan épült Röntgen Klinika 1962-ben létesült. Ennek már az alapvető műszerek is rendelkezésére állottak, s így mód nyílt a kutatási irányok szervezett folytatása mellett a legmodernebb vizsgáló és gyógyító eljárások egyöntetű alkalmazására az egész egyetem területén.

Eredményesen folyik a sugárbiológiai kutatás kollaborációban a Gyógyszer-tani Intézettel és több klinikával.

A Röntgen Klinika szervezése még nem fejeződött be. A *korszerű gyógyító munka* alapfelszerelésének biztosítása új gépeket, helyiségeket tenne szükségessé, a daganatos betegek ellátása pedig mindenekelőtt 60 ágyas fekvőbeteg és terápiás izotóp részleget.

De — és ezzel jutottam el a befejezéshez — általánosítva ugyanez mondható egyetemünk minden klinikájáról.

Természetesen minden klinika törekszik laboratóriumait, állatkísérleti helyiségeit bővíteni, a klinika kutató jellegét fokozni. Maga a gyógyító munka is mindinkább a laboratóriumi, a műszeres, a kutató munka jellegét ölti fel. És gondjaink tulajdonképpen már itt — tehát a *gyógyításnál*, a korszerű betegellátásnál kezdődnek.

Juhász Pál professzor, már említett memorandumában, klinikáink globális *gyógyító* munkájának szintjét egy ideális gyógyintézethez viszonyítva, 40—50%-ra teszi. A korszerű narcosis, az extracorporalis vérkeringés, a művese, a vastüdő, a szemészetben a szembank, a photocoagulatio (minden klinikát meg lehetne említeni) helyiségeket, személyzetet, műszereket stb. igényel. Klinikáink küllémükre nagyon szépek, de ebből a szempontból elavultak, hovatovább műemlékjellegűekké válnak. Nap nap után láthatjuk, hogy a most épülő és felszerelésre kerülő megyei és járási kórházi osztályok sokkal inkább megfelelnek a korszerű gyógyítási igényeknek, mint a debreceni egyetemi klinikák.

Javaslom: ezt a telepet vissza kellene adni eredeti kórházi rendeltetésének, aminek még többé-kevésbé megfelellhet, azután itt, valahol a szomszédságban, fel kellene építeni a tervezett, de elmaradt orvostudományi klinikákat. Ez nagyon könnyen lehetséges volna: csupán tartós, végleges békére volna szükség. Hiszen egy klinika, minden berendezésével és személyzetével együtt nem kerül annyiba, mint egyetlen rakétahordozó repülőgép vagy tengeralattjáró.

ELHÚNYT PROFESSZORAINK

Dr. BÓKAY ZOLTÁN
1885—1955

Dr. BODNÁR JÁNOS
1889—1953

Dr. STRAUB JÁNOS
1893—1956

Dr. VERZÁR GYULA
1886—1960

ELHÚNYT PROFESSZORAINK

Dr. LOESSL JÁNOS
1887—1956

Dr. SÁNTHA KÁLMÁN
1903—1956

Dr. WENT ISTVÁN
1899—1963

Dr. FORNET BÉLA
1890—1966

BESZÁMOLÓ AZ 1965—66. TANÉVRŐL

Az egyetem sokirányú tevékenységének összefogó beszámolóját nehéz a rendelkezésre álló kereten belül megadni. Csupán arra szorítkozhatok, hogy az alaptevékenység néhány adatát, a fontosabb történések kiragadásával ismertetem. A tanszékek beszámolóit ezt az összefoglalást több vonatkozásban kiegészítik.

I. félévben 1046, II. félévben 1055 hallgató iratkozott be. 1965 júliusában megtartott felvételi vizsga alapján 471 jelentkező közül az I. évre *felvételt nyert 185 hallgató*, vizsga nélkül beiratkozott 11 külföldi (afrikai, ázsiai) hallgató. Tanév során tanulmányi elégtelenség miatt 4, egyéb ok miatt 3 hallgató nyert ex-matriculálást. *145 hallgatónk végezte be egyetemi tanulmányait*, nyert orvosdoktori oklevelet, és kapta meg első kinevezését, közülük 17-en egyetemünk különböző intézeteinél. A kinevezéseket az Egészségügyi Minisztérium által rendelkezésünkre bocsátott állásokra a végzett hallgatók választása alapján biztosítottuk: választás előtt a hallgatókat egyetemi évek során nyújtott teljesítménye alapján rangsoroltuk (pontszámrendszer) és ennek alapján választottak. Orvosbiológiai doktorrá avattunk 1 jelöltet. Egy orvosnak külföldön szerzett diplomáját nosztrifikáltuk.

Az elméleti és gyakorlati oktatásnak különböző formáit, kollokviumokat, szigorlatokat és államvizsgákat a tanévre kiadott tanrend szerint 30 tanszékünkön sikerült zavartalanul biztosítani.

Az egyes évfolyamok évi tanulmányi átlaga (II. félév eredményei alapján): I. évfolyam: 2,89, II. évfolyam: 3,44, III. évfolyam: 3,35, IV. évfolyam: 4,03 V. évfolyam 4,32, VI. évfolyam: 3,83.

Két hallgatónk, Szabó Juditot és Vincze Piroskát *Sub auspiciis Rei Publicae Popularis kitüntetéssel* az Elnöki Tanács elnökének jelenlétében 1966. június 17-én avattuk orvossá.

Hallgatóink nevelésében jelentős eredménnyel járt az eddigi évfolyamfőnöki rendszer mellett a *csoportpatronusi rendszer* bevezetése: oktatóink 10—20 hallgatónak a tanszéki oktatástól független irányítását, nevelését vállalják alkalmi beszélgetések, konzultációk formájában.

Egyetemünk területén működő *két kollégiumunkban* összesen 478 hallgatónk nyert elhelyezést, tanulmányi eredmény és a családi szociális helyzet elbírálása alapján. Nem megnyugtató azoknak a vidéki hallgatóknak lakáshelyzete, akik a városban albérletre szorulnak.

Létszámban és minőségben hallgatóink *tudományos diákköri munkája* megőrizte előző tanévi eredményét. A TDK 260 tagja 42 pályamunkát nyújtott be, melyek közül 17-et lehetett I. díjban részesíteni.

Tanév végén 1966 nyarán 6 külföldi egyetemmel, összesen 70 hallgatónk részvételével biztosítottunk egy-egy hónapos kórházi gyakorlatot jelentő cserét, melynek során hallgatóink Drezda, Kassa, Magdeburg, Plovdiv, Riga és Wrocław egyetemét látogatták meg, és ismerkedtek öt népi demokratikus állam életviszonyaival és munkafeltételeivel.

Hallgatóink fegyelmi helyzete igen jónak mondható, fegyelmi eljárás során összesen 17 hallgatót kellett elmarasztalni, közülük egyet egyetemünkről kizárni.

Külföldi hallgatóinkkal nyelvi nehézségek miatt az I. és II. éves tanszékeink külön órákban foglalkoznak. IV. és V. éves külföldi hallgatók részére megszerveztük a trópusi betegségek speciálkollégiumát.

Hallgatóink a kötelező testnevelési órákon kívül a DEAC különböző szakosztályai keretében sportolnak. A kollégiumi gólyaavató est, csoport- és évfolyam

összejövetelek, kirándulások igen hangulatosak szoktak lenni. Kultúrházunk lehetőségeit kihasználva, működött a hallgatók irodalmi színpada, tánczenekara, fotó- és bélyeggyűjtő köre.

A *tudományos tevékenység* összefoglalását mellőzöm, jelen ÉVKÖNYV-ben ezzel kapcsolatban két beszámoló is szerepel, és külön jegyzékben összefoglaltuk a tanévben megjelent tudományos közleményeket.

Rendszeresen megtartottuk csütörtök délutánonként egyetemünk tudományos üléseit. Oktatóink 1965-ben 47 és 1966-ban 82 alkalommal külföldi kongresszuson, 26, illetve 37 alkalommal pedig külföldi tanulmányúton vettek részt. Egyetemünk Nőgyógyászati Klinikája nemzetközi részvétellel 1965. szeptember 2—4-ig Endokrinológiai Kongresszust, Közegészségtani Intézete 1966. augusztus 9—13 között Antisepticumok és Chemotherapeuticum Symposionját, a Mikrobiológiai Intézet 1966. szeptember 5—7 között Mikrobiológiai Kongresszust rendezett. Az egyetemi költségvetés lehetőségein túlmenően egyetemünkön folyó kutató munkát különböző szervek, összesen 1 660 000,— Ft-tal támogatták. A kutatómunka támogatását jelentik a nagyobb műszer és gépbszerzések is, melyre 1965 folyamán 6 619 500,— Ft-ot költöttünk. Az így beszerzett készülékek között egynek az értéke meghaladja a félmillió deviza Ft értéket.

Gyógyító tevékenység volumenét a következő számadatok jellemzik: 14 klinikánk összesen 1768 ágyán elbocsátást nyert 37 841 beteg. Az egy főre eső ápolási időtartam 15,5 nap, az ágykihasználás 91,2%-os. Klinikáink ambuláns betegforgalma a tanév alatt 184 876 fő. Részben a területi betegellátás segítése, részben oktatási célok érdekében klinikáink hetenként összesen 684 óra szakrendelést biztosítottak a Megyei Rendelőintézet részére.

Klinikáink jelentős erőfeszítést tettek a jó betegellátás érdekében, a diagnostikai és therapiás eljárások korszerűsítésében és a kórház hygiéniai fejlesztése érdekében. Jelentős akadályt képez a gyógyítás korszerűsítésében klinikánk ágyszámának és kubarájának szűk volumene. Egyes klinikákon és tanszékeken belül szűk keresztmetszetek nem teszik lehetővé a gyógyító orvostudomány fejlődésének megfelelő önálló munkaterületek, profilok kialakítását. Ennek érdekében Egyetemi Tanácsunk ismételten foglalkozott a párhuzamos tanszékek tanszékesoporttá történő összevonása kérdésével. Ennek szükségessége mellett állást is foglalt és tervet dolgozott ki. A tanszékesoportok kialakítása esetén lehetőség van, hogy azonos vagy részben azonos munkát végző párhuzamos klinikáink jelenlegi ágy- és munkalehetőségein belül a tudomány mai érdekének megfelelően önálló diagnostikai és therapiás profilokat alakítsunk ki, azonos funkciót ellátó rendelőket és kiszolgáló helyiségeket összevonjunk.

Egyetemünk alaptevékenységét több vonatkozásban is elősegítette a tanév során végrehajtott és befejezett építkezés. Így befejezést nyert a *Biológiai Intézet kiképzése*, mely időlegesen, néhány évre, az új elméleti négyszög keleti szárnyának padlásterében nyert elhelyezést. Építkezéssel hoztuk létre a tanév során a Fül-orr-gégeklinika *audiológiai állomását*, bővítettük a Szülészeti és Ideggyógyászati Klinika *laboratóriumi lehetőségeit*. Az Egészségügyi Minisztérium és Debrecen megyei jogú város Tanácsa megállapodása értelmében a tanév során első alkalommal kaptunk 5 szövetkezeti lakást a város területén, melynek felhasználásával egyetemünk területén lakó dolgozókat tudtunk elhelyezni, és így egyetemünk funkcióit jobb elhelyezéssel segíteni. Ez tette lehetővé az I. Sebészeti Klinikán a *postoperatív részleg* kialakítását, a Kórélettani Intézetben egy új laboratórium kiképzését.

Elkészült és 1966. július 1-én megnyílt egyetemünk területén *ápolónőink részére a II. sz. otthon*, mely 30 nővérünk részére biztosít kényelmes lakásviszonyokat. Tovább fejlesztettük közműveinket és úthálózatunkat. Energiatermelésünket biztosító kazánházunk kéményét a megyei munkavédelmi felügyelő 1965 szeptemberében életveszélyes állapotban levőnek minősítette, a fűtési idény megkezdése előtt a kémény felső 10 méteres szakaszát — nem kis áldozatok árán — le kellett bontani, majd 1966 nyarán a kéményt teljesen rekonstruálni kellett.

Tanév során egyetemünket nagy veszteség érte *dr. Fornet Béla egyetemi tanárnak, az I. Belklinika igazgatójának 1966. június 21-én bekövetkezett halálával*. Ezekben a sorokban is kegyelettel adózunk emlékének, aki 1930-ban nyert egyetemi tanári kinevezést, és azóta töretlen lendülettel, körültekintéssel, magas szintű elméleti és gyakorlati képzettséggel vezette az I. sz. Belklinikát és vett részt egyetemünk egészének munkájában és irányításában. 1947—48. tanévben egyetemünk rektori tisztségét is ellátta. Másfél évtizeden keresztül tankönyve, a magyar orvostudományi egyetemeknek csaknem kizárólagos, külföldön is jól ismert oktatási segédeszköze volt. Egyetemi előadásai, beteg-demonstrációi példamutatók és termékenyítőek voltak. Tudományos munkássága elsősorban a gastroenterológia, a cardiológia és klinikai allergológia területére szorítkozott.

A tanév során *dr. Varga Emil az Élettani Intézet* és *dr. Pongor Ferenc a TBC Klinika egyetemi tanári állására nyert kinevezést* és kaptak megbízást az intézet, illetve a klinika igazgatói teendőinek ellátására. Mindketten ünnepi tudományos ülés keretében 1966. május 21-én tartották meg nyilvános székfoglalójukat.

Egyetemi *docensi kinevezést* nyert dr. Hankiss János, dr. Karmazsin László, dr. Kövér András és dr. Kelentey Barna adjunktus.

Egyetemünk dolgozói közül kitüntetésben részesültek az Elnöki Tanács elnökétől hárman, miniszteri kitüntetésben tízen.

Érvényben levő *egyetemközi szerződés* alapján a rostocki és brnoi egyetemek professzorait és oktatóit fogadtuk, és a mi professzoraink és oktatóink a két egyetemen 1—6 hetes tanulmányúton, tapasztalatszerében vettek részt. 1966. január 14-én a kievi Orvostudományi Egyetemmel, a kievi egyetem delegációjának debreceni látogatása során elkészítettük a két egyetemnek együttműködési szerződését, és jóváhagyásra az Egészségügyi Minisztériumba felterjesztettük. Az egyetemekkel fennálló szerződéseken kívül egyetemünket az orvostudomány számos, vezető külföldi személyisége kereste fel és látogatta meg.

1966. augusztus 22—31 között megrendeztük III. Orvosi Nyári Egyetemünket és ennek keretében az Orvosírók Nemzetközi Találkozóját. Mindkét rendezvénynek több neves belföldi és külföldi előadója és több mint 110 külföldi résztvevője volt. Az Orvosírók Nemzetközi Találkozója üléseinek központi feladata Schweitzer Albert megemlékezése, az elhangzott előadásokat — idegen nyelven, magyar nyelvű összefoglalókkal — egyetemünk önálló kötetben jelentette meg.

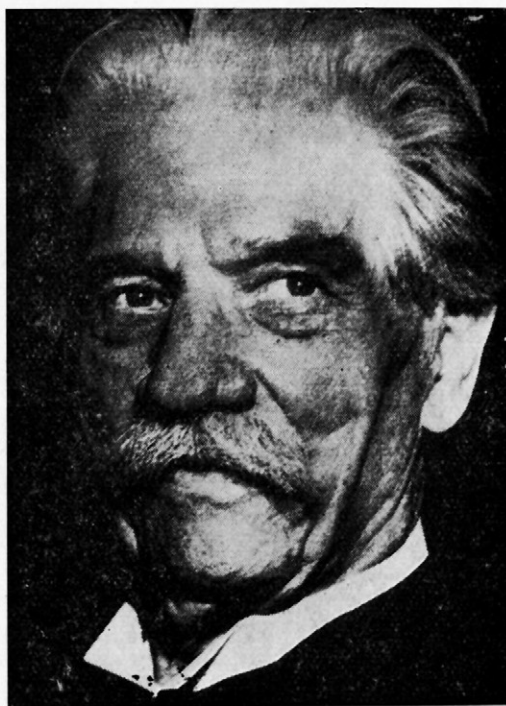
A Művelődésügyi Minisztérium egyetemünkre vonatkozó típus szabályzata alapján kidolgoztuk egyetemünk szervezési és működési szabályzatának tervezetét. A kidolgozásban ismételten az Egyetemi Tanács és több bizottság vett részt. 1966. február 5-én jóváhagyásra az Egészségügyi Minisztériumhoz felterjesztettük.

Az Egészségügyi Minisztérium Kollégiumának határozata értelmében egyetemünk a három megye és két megyei jogú város egészségügyi osztályával együtt kidolgozta az egyetem és a területi egészségügyi intézmények együttműködésének szervezetté tételét, illetve az erre vonatkozó működési szabályzatot. Az együttműködés alapelve a területi gyógyító, szakembert képző és továbbképző

tevékenység segítése, a területi intézmények kölcsönös megértése, egymás érdekeinek figyelembe vétele. A munka biztosítására szakfőorvosi bizottságokat, és ezeket koordináló vezető szerveket hoztunk létre. Ez az együttműködés kiszélesítette és megerősítette azokat a kezdeményezéseket, melyeket a különböző orvosi szakterületeken mint szakcsoporti ülések jelentettek. Létrehoztuk a Debreceni Orvostudományi Egyetem és Északkelet Magyarország területi intézményei közös tudományos egyesületét. Az eddigi szakcsoportok, mint ennek a tudományos egyesületnek szekciói működnek.

dr. Juhász Pál

rektor

Egyetemünknek Schweitzer Albert emlékére megjelent kiadványa
Tartalmazza az Orvosírók 1966. augusztusi Nemzetközi Találkozásán elhangzott
előadásokat

A Debreceni Orvostudományi Egyetem 1965—66. tanévben megjelent közleményeinek

JEGYZÉKE

I. Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet

1. Tarsoly E.: Csontvelő—Vérképzés. Egyetemi jegyzet, 1966.
2. B. Csaba, L. Miltényi a. I. Földes: Antigen distribution in the tissues of dogs in anaphylactic shock. *Acta physiol. hung.* 30 : 99, 1966.
3. Csaba B., Miltényi L. és Földes I.: Az antigén eloszlása sensibilizált kutyák szöveteiben anaphylaxiás shockban. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 47, 1966.
4. Földes I. és Géhl Á.: Adenozintrifoszfát hatása az epiphysis porc záródására. *Morph. és Ig. Orv. Szle.* 6 : 36, 1966.
5. Hadházy Cs. és Mándi B.: Adatok a lokális stressz-hatás és a csont-, porcképződés kapcsolatának problémájához. *Morph. és Ig. Orv. Szle.* 6 : 108, 1966.
6. Hadházy Cs., Mándi B., Félegyházy Cs. és Kiss-Tóth P.: Auto- és homotranszplantált, funkcionálküli porc szövet sorsa a szervezetben. *Magy. Traumatol.* 9 : 70, 1966.
7. Hadházy Cs., Szabó Á., Kovács V. és H. Oláh É.: Porcosodó sarjszövet haemoglobintartalma változásának vizsgálata kemilumineszcenciás módszerrel. *Morph. és Ig. Orv. Szle.* 6 : 54, 1966.
8. Kiss A. F., Szabó É. és Ladányi P.: Human hegkeloid ereződésének kísérletes stimulációja patkány mellékvese összkivonattal chorio-allantois membránon. *Morph. és Ig. Orv. Szle.* 6 : 131, 1966.
9. Kondrai G. és Tarsoly E.: A kiel keménycsontkészítmény beépülési készségének fokozása. *Orv. Hetil.* 107 : 1747, 1966.
10. G. Kondrai u. E. Tarsoly: Über die Steigerung der Einbaufähigkeit der Kieler Hartknochenpräparate. *Acta chir. hung.* 7 : 201, 1966.
11. Krompecher I., Ladányi P. és László M.: Cytochrom oxidase aktivitás histochemiai és biochemiai összehasonlító vizsgálata néhány alacsonyrendű állatnál. *Morph. és Ig. Orv. Szle.* 6 : 81, 1966.
12. Krompecher I., B. M. László és H. Oláh É.: A pajzsmirigy szerepe a vér hexosamin szintjének regulációjában. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 337, 1966.
13. St. Krompecher, C. Leray, B. Allemand, É. H. Oláh, M. B. László, a. P. Ladányi: Comparative study on the lactic acid and hexosamine content as well as on the glycolytic and cytochrome oxidase activities of some lower animals. *Acta biol. hung.* 16 : 389, 1966.
14. St. Krompecher, a. J. Lipák: A simple method for determining cerebralization. Brain weight and intelligence. *J. Comp. Neur.* 127 : 113, 1966.
15. J. Ladányi, I. Földes, a. L. Tasnády: Blood supply of the callus after intramedullary nailing. *Acta chir. hung.* 6 : 365, 1965.
16. M. László: Studies on biochemical and metabolic changes of rat and guinea-pig skin following congelation. *Acta biol. hung.* 16 : 227, 1966.
17. G. Lévai a. I. Zs. Nagy: Effect of prolonged thyroxin and methylthiouracil treatment on the epiphyseal cartilage of young rats. *Acta morph. hung.* 14 : 39, 1966.
18. É. H. Oláh, I. Földes, a. L. Tasnády: Hexosamine content of callus tissue. *Acta biol. hung.* 16 : 79, 1965.

19. É. H. Oláh., Cs. Hadházy, a. B. Mándi: Studies on cartilage formation IX. Aerobic and anaerobic hexosamine production of articular surface in various stages of regeneration. *Acta biol. hung.* 16 : 25, 1965.
20. Puskás F., Módis L. és Jakabfi I.: Hypertrophiás és chronikus gyulladós tonsillák mucopolysaccharida-tartalmának histochemiai vizsgálata. *Fül-orr-gégegyógy.* 12 : 81, 1966.
21. T. Szilágyi, L. Miltényi, G. Lévai, a. K. Benkő: Intravascular precipitate formation during anaphylactic shock in the guinea pig. *Acta microbiol. hung.* 13 : 71, 1966.
22. E. Tarsoly, Gy. Hájer u. I. Urbán: Über die Heilung von Knochenfrakturen bei hypo-bzw. hyperthyreotischen Tieren. *Acta chir. hung.* 6 : 435, 1965.
23. E. Tarsoly u. I. Tomory: Vergleichende Untersuchungen bezüglich der osteogenetischen Wirkung des Kieler Knochenpräparates und des Eierschalpulvers. *Acta chir. hung.* 7 : 263, 1966.

II. I. sz. Belklinika

1. Bálint Á. és Siró B.: A kombinált mechanikus rezgésekkel végzett kezelés elvi alapjai. (A dr. Bálint-féle impulzátor) *Rheumatol. Balneol. Allergol.* 7 : 46, 1966.
2. Bokor L. és Keszthelyi M.: Tüdőaspergilloma. *Magy. Radiol.* 18 : 72, 1966.
3. Gy. Földvári u. T. Fülöp: Die Antikoagulattherapie beim Myokardinfarkt. *Z. ges. inn. Med.* 20 : 467, 1965.
4. M. Gerendás, L. Orosz u. B. S. Vigh: Die Bestimmung des gebundenen Heparins des Blutserums mit Hilfe des Thrombinaktivierungsprozesses. *Proc. 6th Hungarian Meeting of Biochem.* 1964, p. 125.
5. J. E. Hankiss, M. Keszthelyi, a. P. Demény: Inactivation of vasopressin by heart muscle. *Tohoku J. exp. Med.* 87 : 168, 1965.
6. Hankiss J., Orosz L. és Szabolcs M.: Waldenström-makroglobulinaemia. *Orv. Hetil.* 107 : 1966.
7. A. Kulcsár a. J. Kulcsár—Gergely: The estrogen-sensitivity of the vaginal epithelia in hypothyrosis. *Tohoku J. exp. Med.* 87 : 292, 1965.
8. Orosz L. és Veress O.: Atherosclerosis betegek kezelése Elastazéval. *Orv. Hetil.* 106 : 2082, 1965.
9. Sári B., Prékopa Á., Demény P. és Dán S.: A véralakelemek enzimológiai vizsgálatának gyakorlati és elméleti problémái. *Haemat. Hung.* 5 : 91, 1965.
10. Siró B.: A mozgásszervi megbetegedések komplex gyógyszeres-fizioterápiás kezelése. *Rheumatol. Balneol. Allergol.* 6 : 209, 1965.
11. Siró B. y S. Torday: El ahorro de corticosteroides en el caso de artritis reumatoide. *Med. Espanola* 55 : 19, 1966.
12. Szendrői L. és Prékopa Á.: Adatok a primaer gyomorsarcoma pathológiájához és klinikumához egy gyógyult eset kapcsán. *Magy. Onk.* 10 : 115, 1966.
13. Torday S. y B. Siró: El ahorro de corticosteroides en el caso de artritis reumatoidea. *Med. Espanola* 54 : 292, 1965.

III. II. sz. Belklinika

1. Leövey A.: A szülés utáni endocrinopathiák korai tünetei. Magyar I. (szerk.): *Betegségek korai felismerése és megelőzése. Medicina, Budapest, 1965. 300—308. old.*
2. Berkovits L., Petrányi Gy. és Szatai I.: Csontelváltozás systemás lupus erythematosusos betegekben. *Magy. Radiol.* 18 : 24, 1966.

3. Deli L.: Klinikai tapasztalatok polythyazid-készítménnyel (Renese) diabetes mellitusos betegekben. *Magy. Belorv. Arch.* 19 : 46, 1966.
4. Dobi S., Győrffy Á. és Jávör T.: Különböző cukrok ürülése a gyomorból. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 523, 1966.
5. Dobi S., Győrffy Á., Mózsik Gy. és Jávör T.: Az antrum-pylorus-duodenum szerepe a gyomor-secretióban patkányon. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 579, 1966.
6. Dobi S. és Jávör T.: Fiberscoppal szerzett tapasztalataink. *Orv. Hetil.* 107 : 2464, 1966.
7. Dobi S. és Jávör T.: Prednisolon kezelés folyamán kialakult malignus gyomorfekély esete. *Magy. Belorv. Arch.* 19 : 199, 1966.
8. Jávör T., Győrffy Á., Mózsik Gy., Dobi S. és Nagy Gy.: A parasympholyticumok klinikofarmakológiája. *MTA V. Oszt. Közl.* 16 : 219, 1965.
9. T. Jávör, Á. Győrffy, Gy. Mózsik, S. Dobi, a. Gy. Nagy: Clinical pharmacology of some parasympholytic drugs. *Acta med. hung.* 21 : 271, 1965.
10. L. Kertész, a. M. Csajka: Determination of extrathyroidal iodine by neutron-activation analysis. *Acta biochim. biophys. hung.* 1 : 187, 1966.
11. A. Leövey, B. Alberth u. Gy. Szegedi: Experimentell erzeugte (autoimmune?) Uveitis und Keratitis. *Graefes Arch. klin. exp. Ophthalm.* 169 : 294, 1966.
12. A. Leövey, Petrányi Gy. és Szegedi Gy.: Epilepsia, systemás lupus erythematosus és az anti-convulsiv therapia kapcsolata. *Orv. Hetil.* 107 : 1785, 1966.
13. Leövey A., Szegedi Gy. és Bobory J.: A „hydralazinerythematoses” klinikai és kísérletes vonatkozásai. *Magy. Belorv. Arch.* 19 : 145, 1966.
14. G. Mózsik, Á. Győrffy, S. Dobi, a. T. Jávör: Comparative clinical pharmacological study of atropine and priamide. III. *Conf. Hung. Ther. et Invest. in Pharmacologia*, 1965, p. 497.
15. G. Mózsik, a. T. Jávör: Clinical-pharmacological testing for parasympholytic drugs. *Med. Pharmacol. exp.* 14 : 183, 1966.
16. Mózsik Gy., Jávör T., Dobi S.; Petrassy K. és Szabó A.: Denervatio hypersensitivitás létrejötte atropin kezelt betegekben. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 353, 1966.
17. Nagy S., Győrffy Á., Sass M. és Wórum F.: Chromosomavizsgálatok férfi hypogonadismus eseteiben. *Magy. Belorv. Arch.* 18 : 245, 1965.
18. Petrányi G. a. S. Nagy: Effectiv treatment of busulfan resistant myeloid leukaemia with dibrom-mannitol. III. *Conf. Hung. Ther. et Invest. in Pharmacologia*, 1965. p. 259.
19. Szabó T.: Az anaphylaxiás shock kivédése 35S-tel és 32P-vel. *Rheumatol. Balneol. Allergol.* 7 : 187, 1966.
20. Szabó T. és Kakuk Gy.: S³⁵-szulfát viselkedése a béltraktusban. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 128, 1966.
21. Szegedi Gy. és Wórum F.: Öngyilkossági kísérletek Bucarbannal. *Orv. Hetil.* 107 : 604, 1966.
22. Wórum F.: Nephrosis-syndromás beteg kezelése 6-merkaptopurinnal. *Magy. Belorv. Arch.* 19 : 162, 1966.

IV. Biokémiai Intézet

1. G. Berencsi, a. A. Zsindely: Isolation of oligonucleotides from the enzymatic digest of ribonucleic acid. *Proc. 6th Hung. Meet. Biochem.* 1964. p. 455.
2. M. Szabolcs, A. Zsindely, a. S. Damjanovich: The effect of X-rays on adenosinetriphosphatase activity of myosin. *Proc. 6th Hung. Meet. Biochem.* 1964. p. 433.
3. A. Zsindely, a. Gy. Berencsi: Nucleic Acids. *Acta biochim. biophys. hung.* 1 : 29, 1966.

V. Biológiai Intézet

1. I. Békésy, G. Szabó, a. G. Valu: Teichoic acids from *Streptomyces griseus*. Arch. Mikrobiol. 54 : 125, 1966.
2. G. Valu, a. G. Szabó: A comparison of the methods of quantitative determination of nucleic acids in *Streptomyces griseus*. Acta biol. hung. 17 : 167, 1966.

VI. Bőr- és Nemikórtani Klinika

1. Csóka I. és Vadász E.: Pemphigusos betegek kezelése DOCA-val. Bőrgyógy. Vener. Szle. 41 : 122, 1965.
2. I. Csóka, E. Vadász u. M. Debreczeni: Aldosteron-Untersuchungen bei Pemphigus. Arch. klin. exp. Derm. 223 : 478, 1965.
3. I. Csóka, E. Vadász u. M. Debreczeni: Pemphigus und Nebennierenrinde. Arch. klin. exp. Derm. 223 : 310, 1965.
4. Debreczeni M. és Vadász E.: A dehydroepiandrosteron szerepe a seborrhoeaban. Kísérl. Orvostud. 18 : 291, 1966.
5. Kelemen J. és Szabó P.: A gyermekkori haemangiómák sugárterápiájának kérdései. Bőrgyógy. Vener. Szle. 41 : 26, 1965.
6. L. Szodoray u. K. Nagy—Vezekényi: Entwicklung und Keratinisation der menschlichen Epidermis mit besonderer Berücksichtigung der Barriere. Acta morph. hung. 14 : 79, 1966.
7. L. Szodoray, a. C. Nagy—Vezekényi: Histochemical investigations of melanotic tumors. 6th Internat. Pigment Cell Conf. 1966.
8. L. Szodoray u. C. Nagy Vezekényi: Histochemische Untersuchungen in melanotischen Wucherungen. Derm. Wschr. 151 : 2006, 1965.
9. E. Vadász u. M. Debreczeni: Beiträge zum hormonalen Hintergrund der Akne. Z. Haut- u. Geschl.-Kr. 40 : 34, 1966.
10. Vadász E. és Debreczeni M.: Bőrgyógyászat és endocrinologia. Bőrgyógy. Vener. Szle. 41 : 202, 1965.
11. Vadász E. és Debreczeni M.: Újabb adatok az akne hormonális hátteréhez. Bőrgyógy. Vener. Szle. 42 : 31, 1966.
12. Vadász E., Nagy F. és Debreczeni M.: Aldosteronürítés vizsgálata kollagenosisokban. Bőrgyógy. Vener. Szle. 42 : 63, 1966.

VII. Egészségügyi Szervezési Intézet

1. Fülöp T.: Egészségügyi szervezéstan gyakorlati ismeretek. Egyetemi jegyzet, 2. átdolg. kiadás, 1966.
2. Fülöp T.: A belga egészségügyről, tekintettel az orvossztrájkra is. Népeü. 46 : 369, 1965.
3. Fülöp T.: A belga orvosképzésről, különös tekintettel a szociális medicina oktatására. Felsőokt. Szle. 14 : 698, 1965.
4. Fülöp T.: Az egészségügy fejlődése és az egészségügyi nevelés Hajdú-Bihar megyében. Eü. Felv. 7 : 5, 1966.
5. Fülöp T.: Gondolatok Hajdú-Bihar megye egészségügyéről. Alföld 12 : 33, 1965.
6. Fülöp T.: Megjegyzések a Felsőoktatási Szemle 1965. évi évfolyamáról. Felsőokt. Szle. 15 : 222, 1966.
7. Fülöp T.: Szociális és kulturális faktor szerepe a csecsemőhalandóságban. Orv. Hetil. 107 : 385, 1966.

8. T. Fülöp: Über die Rolle sozialer und kultureller Faktoren in der Säuglingssterblichkeit. *Acta paediat. hung.* 6 : 375, 1965.
9. Fülöp T. és Aszódi L.: A megelőzés elvének érvényesítéséről a nőgyógyászati szakrendelés kezeiben. *Népeü.* 47 : 33, 1966.
10. Gy. Károlyi: Methodische Erfahrungen während der Reihenuntersuchungen der alten Landbevölkerung der ungarischen Tiefebene. 7th Internat. Cong. Gerontology Vienna, 1966.
11. Mányi G.: A lakosság morbiditásának alakulása az orvoshoz fordulás alapján Tetétlen községben. *Népeü.* 46 : 329, 1965.
12. Mányi G.: Az orvos igénybevételének változása tíz év alatt egy községben és a falusi orvosi alapellátás szervezési problémái. *Népeü.* 47 : 202, 1966.
13. Mányi G.: Orvoshoz fordult lakosság morbiditása Tetétlen községben. *Eü. Gazd. Szle.* 3 : 322, 1965.
14. Pinczés L.: A községi egészségügyi és szociálpolitikai állandó bizottságok működése a debreceni járás területén. *Eü. Felv.* 7 : 35, 1966.
15. Pinczés L.: Üzemi balesetek és az ezzel kapcsolatos rehabilitációs tevékenység a debreceni járás termelőszövetkezeteiben. *Népeü.* 47 : 107, 1966.

VIII. Élettani Intézet

1. O. Fehér, P. Halász, a. F. Mechler: The mechanism of origin of cortical convulsive potentials. *Electroenceph. clin. Neurophysiol.* 19 : 541, 1965.
2. A. Juhász—Nagy, M. Szentiványi, S. Rác, a. G. Deák: Coronary circulation of the avian heart. *Arch. int. Pharmacodyn.* 157 : 360, 1965.
3. A. Juhász—Nagy, M. Szentiványi, I. Óváry, a. L. Debreczeni: Hypothalamic control of coronary circulation in the dog. *Arch. int. Physiol. Biochim.* 73 : 798, 1965.
4. A. Kövér, M. Szabolcs, L. Kovács, a. M. Rác: Studies on the sarcoplasmic reticulum of fish (*Amiurus nebulosus*) muscle. *Rev. Roum. Biol. Zoologie*, 11 : 287, 1966.
5. M. Szabolcs, a. A. Kövér: Ca uptake by the sarcoplasmic reticular fraction. *Acta biochim. biophys. hung.* 1 : 159, 1966.
6. M. Szabolcs, A. Kövér, L. Kovács, a. M. Rác: Some properties of the sarcoplasmic reticular fraction of fish (*Amiurus nebulosus*) muscle. *Acta biochim. biophys. hung.* 1 : 233, 1966.
7. M. Szentiványi, a. A. Juhász—Nagy: Functional coronary rigidity as an experimental model of angina pectoris. *Acta physiol. hung.* 30 : 241, 1966.
8. Á. Szőőr, M. Szabolcs, a. A. Kövér: The effect of heat treatment on the cholinesterase activity of actomyosin. *Acta physiol. hung.* 28 : 217, 1965.

IX. Fül-orr-gégeklinika

1. Lampé I.: Hallásvizsgálatok szimuláció és aggraváció eseteiben. *Fül-orr-gégegyógy.* 11 : 172, 1965.
2. I. Lampé, I. Jakabfi, u. D. Kósa: Die Behandlung der Schwerhörigkeit nervaler Genese mit intravenösen Novocaingaben. *HNO.* 13 : 353, 1965.
3. Lampé I., Jakabfi I. és Kósa D.: Idegeredetű nagyothallás kezelése intravenás novocainnal. *Fül-orr-gégegyógy.* 12 : 21, 1966.
4. Lampé I., Tóth B. és Szűcs J.: A fül és orrgarat összehasonlító bakteriológiai vizsgálata acut otitisnél. *Fül-orr-gégegyógy.* 12 : 42, 1966.
5. Puskás F.: Mucopolysaccharida képződésének vizsgálata alsó orrkagyló hypertrophiánál. *Fül-orr-gégegyógy.* 11 : 160, 1965.

6. Puskás F., Módis L. és Jakabfi I.: Hypertrophiás és chronikus gyulladós tonsillák mucopolysaccharida-tartalmának histochemiai vizsgálata. *Fül-orr-gégegyógy.* 12 : 81, 1966.
7. L. Szűcs, É. Balogh u. D. Kósa: Terminal in Reticulumzellensarkom übergehendes Kaposi-Sarkom. *Z. Haut- u. Geschl.- Kr.* 38 : 253, 1965.

X. Gyermekklinika

1. Bánfi J. és Péter F.: Pajzsmirigycarcinoma a gyermekkorban. *Magy. Onk.* 9 : 241, 1965.
2. S. Csorba, u. J. Jezerniczky: Plasma- und Blutvolumen bei Frühgeborenen im. I. Trimenon. *Acta. paediat. hung.* 7 : 65, 1966.
3. F. Kajtor, a. T. Kaszás: Epiloptiform EEG changes in the syndrome of periodic abdominal pain. *Acta med. hung.* 22 : 309, 1966.
4. T. Kaszás: Ekg-Untersuchungen bei interstitieller (plasmazellulärer) Pneumonie von Säuglingen. *Acta paediat. hung.* 7 : 83, 1966.
5. Kaszás T., Kovács I. és Nagy R.: Meticillin-kezeléssel szerzett tapasztalatok a csecsemő- és gyermekgyógyászatban. *Gyógyszereink* 16 : 56, 1966.
6. Kiss Szabó A. és Csorba S.: Neuroblastoma sympathicum gyógyult esete: prognosztikai problémák. *Gyermekgyógyászat.* 16 : 374, 1965.
7. Kövér B.: A koraszülött-osztályok működését fenyegető járványok. *Orvosképzés* 40 : 452, 1965.
8. L. Kulin a. A. Kiss Szabó: Determination of the thermoneutral environment of marasmic infants. *Acta paediat. hung.* 7 : 105, 1966.
9. L. Kulin, a. A. Kiss Szabó: Effect of climatic conditions on energy metabolism in infants with different constitutions. *Acta paediat. hung.* 6 : 395, 1965.
10. Kulin L. és Kiss Szabó A.: Különböző testfelépítésű csecsemők változtatott klímaviszonyainak befolyása az energiaforgalom alakulására. *MTA V. Oszt. Közl.* 17 : 243, 1966.
11. Kulin L. és Kiss Szabó A.: Sorvadt csecsemők thermoneutrális környezetének felismerésére irányuló kísérletes vizsgálatok. *Orv. Hetil.* 107 : 1393, 1966.
12. K. Ludmány, Gy. Beregszászi u. J. Jezerniczky: Die Serumlipide beim atrophischen Säugling. II. Serumphosphatide während des Gewichtsansatzes. *Z. Kinderheilk.* 97 : 218, 1966.
13. Péter F., Jezerniczky J. és Csorba S.: A 17-ketosteroid ürítés változása klímakezelés alatt csecsemőkori sorvadásban. *Gyermekgyógyászat* 17 : 154, 1966.
14. Péter F., Széchenyi—Nagy L. és Szombathy G.: Immunthyreoditis a gyermekkorban. *Orv. Hetil.* 107 : 487, 1966.
15. Péter F., Kirilina Sz. és Zolnai V.: Az antidiuretikus hormon hatástalanodása normál és kövér gyermekek szervezetében. *Orv. Hetil.* 107 : 1110, 1966.
16. B. Sári, Sz. Kirilina, S. Dán, i. L. Orosz: Eljányie osztravá i chronyiceszkava gepatyita, zsirovava pererozsgyenyijá pecsenyi na eritropoes. *Acta III. Convertus Medicinae Internae. Hungarici Gastroenterologia, Budapest, 1965.* p. 923.
17. N. Simon, N. Tóth u. J. Jezerniczky: Beitrag zur Problematik der familiären hypercholesterinämischen Xanthomatose. *Arch. klin. exp. Derm.* 223 : 429, 1965.
18. K. Székely, B. Kövér a. V. Zolnai: Cytomegalovirus: Clinical observation of newborn and infantile excreters. *Acta paediat. hung.* 6 : 313, 1965.
19. M. Tóth u. S. Csorba: Beiträge zur Problematik der Lamblienuhr. *M Schr. Kinderheilk.* 113 : 645, 1965.
20. Tóth M. és Simárszky J.: Újszülöttkori gyomorperforáció esete. *Gyermekgyógyászat* 16 : 378, 1965.

XI. Gyógyszertani Intézet

1. T. A. Connors., A. Jeney, G. P. Warwick, a. M. F. Whisson: Some factors influencing the sensitivity of tumors to nitrogen mustards. Isotopics exp. Pharmacol. 1965. p. 33.
2. T. A. Connors, A. Jeney, a. M. F. Whisson: Reduction of the toxicity of radiomimetic alkylating agents in rats by thiol pretreatment — V. The effect of thiol pretreatment on the anti tumour action of Merophan. Biochem. Pharmacol. 14 : 1681, 1965.
3. Hernádi F., Kovács P., Békési I. és Nagy Zs.: Adatok néhány cystein-cysteamin származék sugárvédő hatásához. Kísérl. Orvostud. 18 : 434, 1966.
4. F. Hernádi, Zs. Nagy, P. Kovács u. O. Mucsi: Die Strahlenempfindlichkeit von Escherichia coli B-Kulturen. Acta microbiol. hung. 13 : 1, 1966.
5. F. Hernádi, Zs. Nagy, P. Kovács, a. T. Vályi—Nagy: Sensitivity of E. coli B to irradiation. IV. Dependence of the protective effect of cysteine-cysteamine-type compounds on preirradiation oxygenation and on pre- and postirradiation conditions of culturing. Acta microbiol. hung. 13 : 13, 1966.
6. F. Hernádi, Zs. Nagy, P. Kovács a. T. Vályi—Nagy: The radiosensitivity of Escherichia coli B cultures. V. The temperature-dependent breakdown of DNA induced by X-rays. Acta biol. hung. 17 : 233, 1966.
7. Kelentey B. és Daróczy A.: Új amino-flavan származékok pharmacológiája. Kísérl. Orvostud. 18 : 225, 1966.
8. Kovács P., Jeney A., Nagy Zs. és Hernádi F.: Mustárnitrogén és Degranol csontvelő-DNA károsító hatásának befolyásolhatósága kémiai sugárvédőkkel. Kísérl. Orvostud. 18 : 61, 1966.
9. A. Kulcsár, a. J. Kulcsár—Gergely: The estrogen-sensitivity of the vaginal epithelia in hypothyrosis. Tohoku J. exp. Med. 87 : 292, 1965.
10. A. Kulcsár, a. J. Kulcsár—Gergely: The influence of hormonal disturbances on the survival of liver-damaged animals. Tohoku J. exp. Med. 89 : 315, 1966.
11. Zs. Nagy, F. Hernádi, a. P. Kovács: Sensitivity of E. coli B to irradiation. VI. Effect of cysteine on DNA breakdown by ionizing irradiation. Acta microbiol. hung. 13 : 21, 1966.
12. Zs. Nagy, F. Hernádi, P. Kovács, a. I. Békési: The radiosensitivity of Escherichia coli B cultures. III. Pre- and post irradiation effect of compounds of the cysteine and cysteamine type. Acta biol. hung. 17 : 223, 1966.
13. Uri J.: Fél-szintetikus penicillinek és cephalosporinok spectrumának meghatározására szolgáló egyszerű, gyors módszer. Kísérl. Orvostud. 18 : 322, 1966.
14. Uri J.: Semisynthetic penicillins. Proc. Vth. Cong. Hung. Assoc. Microbiol. Budapest, 1964. p. 43.
15. Uri J., Békési I. és Valu G.: Exo-penicillin-acylase. MTA V. Oszt. Közl. 16 : 239, 1965.
16. Uri J. és Szabó I.: A 6-aminopenicillánsav kvantitatív biológiai meghatározása. Kísérl. Orvostud. 18 : 326, 1966.

XII. Ideg- és Elmeógyógyászati Klinika

1. Felsőoktatási pedagógiai tanulmányok. Előadás, szeminárium, gyakorlat a felsőoktatásban. Lipák J.: A gyakorlat. 119—150. old. Tankönyvkiadó, Budapest, 1966.
2. O. Fehér, P. Halász, a. F. Mechler: The mechanism of origin of cortical convulsive potentials. Electroenceph. clin. Neurophysiol. 19 : 541, 1965.
3. O. Fehér, G. Klitina, a. G. Molnár: The effect of neuromuscular blocking agents on the electrical activity of cat's cerebral cortex. Arch. int. Pharmacodyn. 158 : 277, 1965.
4. P. Halász, a. T. A. Nagy: Electroclinical correlations in the mitten pattern. 6th Int. Congr. Electroencephalography Clin. Neurophysiol., Vienna, 1965.

5. P. Halász, a. T. A. Nagy: The mitten, pattern an EEG abnormality in sleep. *Acta med. hung.* 21 : 311, 1965.
6. Halász P., Nagy A. T., Zsadányi O. és Kajtor F.: Megfigyelések a mittenes alvás klinikai diagnosztikai értelmezésére vonatkozóan. *Ideggyógy. Szle.* 18 : 321, 1965.
7. S. Juhász—Nagy, M. Szentiványi, I. Horkay, a. B. Vámosi: Central nervous localization of coronary reflexes. *Acta physiol. hung.* 26 : 319, 1965.
8. Kleininger O.: A debilitas és imbecillitas differenciál-diagnosztikai problémáiról. *Ideggyógy. Szle.* 19 : 152, 1966.
9. St. Krompecher, a. J. Lipák: A simple method for determining cerebralization. Brain weight and intelligence. *J. Comp. Neur.* 127 : 113, 1966.
10. Lipák J.: A gyakorlat az oktatásban. *Felsőokt. Szle.* 14 : 326, 1965.
11. Lipák J.: A gyakorlati oktatás megszervezése. *Felsőokt. Szle.* 15 : 43, 1966.
12. Gy. Molnár, a. J. Moldován: Histamine content of the cerebrospinal fluid in multiple sclerosis. *Acta med. hung.* 22 : 271, 1966.
13. E. Óváry, a. Y. Bencze: Meningioma organisation in tissue culture. *Proc. Vth Int. Congr. Neuropathology, Zürich, 1965.*
14. O. Zsadányi, I. Óváry, a. P. Juhász: Visual hallucinations caused by partial lesion of occipital lobe. *8th Int. Congr. Neurology, Vienna, 1965.*

XIII. Igazságügyi Orvostani Intézet

1. Gyurkó Gy. és Szabó M.: A lép érszerkezetének vizsgálata sebészeti anatómiai szempontból *Morph. és Ig. Orv. Szle.* 6 : 1, 1966.
2. Gy. Gyurkó, u. M. Szabó: Beiträge zum Studium der Gefäss-Struktur der Milz. *Acta Hepato-Splenologica* 13 : 233, 1966.
3. Kapusz N. és Nagy L.: Műanyagszálak közeli lövési sérülései. *Belügyi Szle.* 3 : 36, 1965.
4. Nagy J.: Szeszitalfogyasztás kimutatása a Nagy—Zsigmond-féle alkoholszondával. *Alkoholizmus elleni Orsz. Biz. Ref. Szle.* 6 : 10, 1965.
5. T. Nagy, S. Boros et L. Buris: Le traitement oestogénique et androgénique associé des métrorragies. *Ther. hung.* 14 : 51, 1966.
6. A. Potondi, P. Rupnik, a. N. Kapusz: Injuries of the vertebral artery. *J. Forensic Sci.* 11 : 395, 1966.
7. M. Szabó: Strangulationsartige Unfälle im Säuglingsalter. *Dtsch. Z. ges. gerichtl. Med.* 56 : 334, 1965.
8. M. Szabó, L. Buris u. K. Zsigmond: Narkosetod bei Fanconi-Anämie. *Müncsh. med. Wschr.* 108 : 1482, 1966.
9. Szabó M., Zsigmond K. és Buris L.: Elektromos áram okozta bőrelváltozások kémiai azonosítása. *Belügyi Szle.* 4 : 121, 1966.
10. Zsigmond, K., Nagy L., Kapusz N., Békési I., Csongor J. és Csaba B.: Az 5-aethyl-5-isoamylbarbiturat-6-C14 (Dorlotyn) megoszlási és kiválasztódási viszonyainak vizsgálata. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 163, 1966.

XIV. Kórbonctani Intézet

1. A. Bacsa, J. Kiss u. L. Szűcs: Das primäre Sarkoma der Lunge. *Z. Tuberk.* 124 : 342, 1965.
2. Csaba B., Kassay L. és Gomba Sz.: A histamin és az 5-hydroxytryptamin változása tengerimalacok szöveteiben anaphylaxiás shockban. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 35, 1966.
3. F. Csüllög, L. Gát u. J. T. Kelemen: Über die Tuberkulose der Bindehaut und des Tränensackes. *Klin. Mbl. Augenheilk.* 148 : 79, 1966.

4. Dauda Gy., Gomba Sz. és Endes P.: Egyoldali vena renalis szűkítés hatása a vese juxtaglomerularis apparatusának szemcsés sejtjeire. *Kísérl. Orvostud.* 17 : 608, 1965.
5. Dauda Gy. és Szokol M.: Gyors, egyszerű módszer emberi chromosomák vizsgálatára hullai anyagból. *Morph. és Ig. Orv. Szle.* 6 : 33, 1966.
6. G. Dauda, M. Szokol, a. I. Dévényi: Effect of renal medullary extracts on blood pressure of the rat. *Acta physiol. hung.* 28 : 273, 1965.
7. I. Dévényi: Pathology of chromosomal aberrations. *Acta morph. hung.* 14 : 22, 1965. Suppl. XIII.
8. Sz. Gomba, M. B. Soltész u. V. Szokoly: Die Glykoproteid-Natur der Zellgranula des juxtaglomerulären Apparates. *Acta histochem.* 24 : 355, 1966.
9. Gomba Sz., B. Soltész M. és Szokoly V.: Differentialcentrifugálással nyert üledékek szövettani vizsgálatáról. *Kísérl. Orvostud.* 17 : 656, 1965.
10. J. T. Kelemen, u. P. Endes: Die juxtaglomerulären granulierten Zellen bei einseitiger Hydro-nephrose der Ratte. *Virchows Arch. path. Anat.* 339 : 301, 1965.
11. Krasznai G.: Hydantoin lymphadenopathia. *Magy. Onk.* 10 : 105, 1966.
12. Mándi L., Kelemen J. és Bacsa S.: Biopsiás vizsgálatok sarcoidosisban, inguinalis nyirokcsomó biopsia. *Orv. Hetil.* 107 : 1650, 1966.
13. V. Szokoly, Sz. Gomba, a. M. B. Soltész: Vital staining of the granulated juxtaglomerular cells in the mouse kidney. *Nature* 208 : 1331, 1965.
14. Szokoly V. és Zsadányi O.: Fahr-féle agyi érelmeszesedés. *Ideggyógy. Szle.* 18 : 283, 1965.
15. Tóth M. és Simárszky J.: Újszülöttkori gyomorperforáció esete. *Gyermekgyógyászat* 16 : 378, 1965.

XV. Kórleletani Intézet

1. Csaba B.: A histamin és az 5-hydroxy-tryptamin szerepe kísérletes anaphylaxiában. Kandidátusi értekezés, 1965.
2. G. Ádám, L. Miltényi, Cs. Hadházi u. O. Mucsi: Über die Wirkung der ionisierenden Strahlung auf den Eisenstoffwechsel des Organismus. *Radiobiol. Radiother.* 6 : 631, 1965.
3. Ádám G., Miltényi L. és Mucsi O.: Az ionisatios sugárzás hatása a szervezet vasforgalmára. *Magy. Radiol.* 17 : 234, 1965.
4. G. Ádám, L. Miltényi u. O. Mucsi: Die Entwirkung der ionisierenden Strahlen auf den Eisenstoffwechsel des Organismus. *Strahlentherapie* 61 : 351, 1965.
5. B. Csaba, H. J. Fearn, a. G. B. West: The effect of temperature on the anaphylactoid reaction. *Int. Arch. Allergy* 29 : 426, 1966.
6. Csaba B. és Kassay L.: Cortison hatása tengerimalacok anaphylaxiás shockjára. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 40, 1966.
7. B. Csaba a. L. Kassay: Effect of cortisone on anaphylactic shock in the guinea pig. *Acta physiol. hung.* 30 : 91, 1966.
8. Csaba B., Kassay L. és Gomba Sz.: A histamin és az 5-hydroxy-tryptamin változása tengerimalacok szöveteiben anaphylaxiás shockban. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 35, 1966.
9. B. Csaba, L. Miltényi, a. I. Földes: Antigen distribution in the tissues of dogs in anaphylactic shock. *Acta physiol. hung.* 30 : 99, 1966.
10. Csaba B., Miltényi L. és Földes I.: Az antigén eloszlása sensibilizált kutyák szöveteiben anaphylaxiás shockban. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 47, 1966.
11. B. Csaba, a. S. Tóth: The effect of ascorbic acid on anaphylactic shock in dogs. *J. Pharm. (Lond.)* 18 : 325, 1966.
12. S. Damjanovich, a. K. Kleppe: The reactivity of SH groups in phosphorylase b. *Biochim. biophys. Acta.* 122 : 145, 1966.

13. I. Jókay: On the mechanism of enzyme inhibition by antiphosphorylase. II. Effect of magnesium and temperature. *Acta biochim. biophys. hung. 1* : 279, 1966.
14. I. Jókay, S. Damjanovich, a. S. Tóth: On the mechanism of enzyme inhibition by antiphosphorylase. I. Effect of substrate and activator. *Acta biochim. biophys. hung. 1* : 267, 1966.
15. I. Jókay, S. Damjanovich, a. S. Tóth: The role of SH groups in the enzymic activity of phosphorylase-b. *Arch. Biochem. 112*, 471, 1965.
16. I. Jókay, a. M. Szabolcs: Stability and purification of antiphosphorylase. *Acta microbiol. hung. 13* : 29, 1966.
17. I. Jókay, a. S. Tóth: Microquantitative antibody determination by means of phosphorylase antigen. I. Determination of circulating antibodies in roosters. *Z. Immun-Forsch. 130* : 17, 1966.
18. Jókay I. és Tóth S.: Mikroquantitativ antitest meghatározás foszforiláz antigénnel. *Kísérl. Orvostud. 18* : 15, 1966.
19. Jókay I., Tóth S., Kiss A. és Kesztyűs L.: A sejtekhez kötött (sessilis) antitestek meghatározása kakasokban. *Kísérl. Orvostud. 18* : 25, 1966.
20. L. Karmazsin, S. Csorba, M. Kávay u. G. Szombathy: Untersuchung von Serumglykoproteinen im Säuglingsalter. *Acta paediat. hung. 7*: 257, 1966.
21. M. Kávai, S. Jusupova, a. B. Csaba: Isolation of antibodies by gel-filtration. *Acta microbiol. hung. 13* : 215, 1966.
22. L. Kesztyűs, H. Csernyánszky, M. Kávai u. I. Jókay: Die Bestimmung und Behandlung der zellulär fixierten Antikörper. *Abh. ü. d. Pathophys. 11*: 145, 1966.
23. Á. Szőr, P. Richter, H. Csernyánszky, L. Kesztyűs, u. I. Went: Experimentelle Grundlagen der Histaminazoprotein-Therapie. *Allergie u. Asthma 11* : 50, 1965.
24. S. Tóth a. B. Csaba: The effect of thyroid gland on 5-hydroxytryptamine (5-HT) level of brain stem and blood in rabbits. *Experientia 22* : 755, 1966.
25. Tóth S. és Jókay I.: Egyszerű módszer szervek vértartalmának figyelembevételére a vérben is elforduló szöveti komponensek meghatározásakor. *Kísérl. Orvostud. 17* : 666, 1965.
26. Zsigmond K., Nagy L., Kapusz N., Békési I., Csongor J. és Csaba B.: Az 5-aethyl-5-isoamylbarbiturat-6-C¹⁴ (Dorlotyn) megoszlási és kiválasztódási viszonyainak vizsgálata. *Kísérl. Orvostud. 18* : 163, 1966.

XVI. Közegészségtani Intézet

1. Jeney E.: A kemothérapiai kutatások elvei, célkitűzései és teendői hazánkban. *Magy. Tud. 10* :638, 1965.
2. Jeney E.: Irányelvek újabb chemotherapeutikumok szintéziséhez. *MTA V. Oszt. Közl. 17* : 129, 1966.
3. Jeney E.: Adatok a szénmonoxid szerepéhez a szabad természetben, az ember környezetében és az élő szervezetében. *MTA V. Oszt. Közl. 17* : 159, 1966.
4. E. Jeney, K. Benkő u. E. Fábíán: Variations-Erscheinungen an Salmonella- und Coli-Stämmen, die auf Nährböden mit Zusatz von Isologen, Homologen und Heterologen Immunsereen gezüchtet wurden. *Zbl. Bakt. I. Abt. Orig. 200* : 20, 1966.
5. E. Jeney u. T. Zsolnai: Aminoguanidone von Alkyloxyacetophenonen als lokal anwendbare Bakteriostatica gegen polyresistente Staphylokokken. *Zbl. Bakt. I. Abt. Orig. 199* : 109, 1966.
6. E. Jeney u. T. Zsolnai: Die bakteriostatische Wirkung von nitrierten Bezolsulfaniliden. *Zbl. Bakt. I. Abt. Orig. 199* : 122, 1966.
7. Papp—Szöllösi E. és Medve F.: Resistan kétkomponenses lakk akut toxicitásának és elsődleges irritációs hatásának vizsgálata. *Egészségtudomány 10* : 100, 1966.

8. T. Zsolnai: 1-pChlor-phenyl-tetrazolin(2, 3)-thion-(2), ein neueres Fungistatikum. Z. Haut-u. Geschl.-Kr. 39, 328, 1965.
9. T. Zsolnai: Versuche zur Entdeckung neuer Fungistatika-VIII. Die antimikrobielle Wirkung von Arylazo-methylen-Gruppe enthaltenden Verbindungen. Biochem. Pharmacol. 14 : 1325, 1965.
10. T. Zsolnai: Versuche zur Entdeckung neuer Fungistatika-IX. Auf die Atmung und Glukose-Fermentation der Hefe ausgeübte hemmende Wirkung von Arylazo-methylen-Verbindungen und mit ihnen verwandten Stoffen. Biochem. Pharmacol. 14 : 1425, 1965.
11. T. Zsolnai: Die antimikrobielle Wirkung von Thiocyanaten und Isothiocyanaten. I. Arzneimittel. Forsch. 16 : 870, 1966.
12. T. Zsolnai: Die antimikrobielle Wirkung von potentiellen Isothiocyanat-Bildnern. Arzneimittel. Forsch. 16 : 1092, 1966.

XVII. Marxizmus—Leninizmus Tanszék

1. Kovács L.: A teleológia bírálatához. Magy. Tud. II : 377, 1966.
2. Kovács L.: Társadalom-politika-tudomány-filozófia. Alföld, 1966. 7. szám, 48. old.
3. Kun F.: A társadalom gazdasági szerkezete elemzésének módszeréhez. Magyar Filozófiai Szle. 9 : 1061, 1965.
4. Kun F.: Nekotorüe metodologiesseszkie voproszü analiza ebsesztvennoj ekonomiki. Filozó-fiai Füzetek. Leningrád, 1966.

XVIII. Mikrobiológiai Intézet

1. M. Fodor: Cell wall mucopeptide synthesis during the growth of Staphylococcal L forms. Naturwissenschaften 53 : 282, 1966.
2. M. Fodor a. H. J. Rogers: Antagonism between vegetative cells and L-forms of Bacillus licheniformis strain 6346. Nature 211 : 658, 1966.
3. L. Géder, L. Váczi i. M. Koller: Hronyicseszkaia infekcija perevivémoj kulturü kjetok pocsek obezján, vüzvánnaia viruszami betrjájnoy ospzü i prasztavo gerpjesza. Acta virol. 9 : 431, 1965.
4. Váczi L.: A tumor-vírusokra vonatkozó kutatások fejlődése. Orvosképzés 41 : 210, 1966.
5. Váczi L.: Az orvosi mikrobiológia fejlődése az elmúlt 20 évben. MTA V. Oszt. Közl. 17 : 201, 1966.
6. L. Váczi: The lipid composition of Staphylococci in relation to their antibiotic resistance. Postepy Mikrobiologii 5 : 139, 1966.
7. L. Váczi, É. Horváth, a. Gy. Hadházy: Studies on the conditions of interferon production by cells infected with herpesviruses. Acta microbiol. hung. 12 : 345, 1965/66.
8. L. Váczi, K. Király, a. A. Réthy: Lipid composition of treponemal strains. Acta microbiol. hung. 13 : 79, 1966.
9. L. Váczi, I. Rédei, A. Réthy, a. J. M. Kiss: Studies of the relationship between lipid constituents and biological properties of Proteus bacteria. Acta microbiol. hung. 12 : 319, 1965/66.

XIX. Orthopaed Klinika

1. P. Berényi: Brachymetatarsie als Unfallfolge. Z. ärztl. Fortbild. 60 : 868, 1966.
2. P. Berényi, J. Szentpéteri u. J. Rigó: Festhalten der Fragmente durch Diafixation nach Derotationsesteotomie des oberen Femurendes. Z. Orthop. 101 : 374, 1966.
3. J. Gaál: Balneotherapeutische Rehabilitation in Debrecen. Beitr. Orthop. 13 : 563, 1966.
4. Gaál J., Kiss I. és Bíró B.: Rehabilitációs fürdőkezelés Debrecenben. Rheumatol. Balneol. Allergol. 7 : 171, 1966.
5. K. Pap: Gebogenes Messer für Skoliosen-Operationen. Chirurg 37 : 423, 1966.
6. K. Pap: Knochenbruchbehandlung durch Bewegung. Beitr. Orthop. 13 : 268, 1966.
7. J. Szentpétery: Ergebnisse und Bedeutung der Säuglingsreihenuntersuchung bei angeborenen Hüftdysplasien. Beitr. Orthop. 13 : 224, 1966.
8. Szentpétery J.: Gördülöcsapágyas extensióis toldalék. Magy. Traumatol. 9 : 233, 1966.
9. J. Szentpéteri i L. Papp: Aprüt vüjavlénija vrozsgyennava vüviha bjédra pri profilakticeszskom rentgenologiceszskom osztotre. Ortop. Travmat. Protez (Moszkva) 6 : 28, 1966.

XX. Orvosi Fizikai Intézet

1. Barabás Gy., Károlyi G. és Szabó G.: Mikroorganizmusok feltárása mechanikus úton. Orvos és Technika 4 : 68, 1966.

XXI. Orvosi Vegytani Intézet

1. Bot Gy. és Vereb Gy.: A máj glukóz-6-foszfátáz, anorganikus pirofoszfátáz és pirofoszfátglukóz foszfortranszferáz aktivitásának összefüggése az ontogenezissel és változása diabetesben és különböző fiziológiai állapotokban. Kísérl. Orvostud. 18 : 547, 1966.
2. G. Bot, a. G. Vereb: Enzyme functions of glucose 6-phosphatase. Correlation between the activities of liver glucose 6-phosphatase, inorganic pyrophosphatase, pyrophosphate-glucose phosphotransferase and ontogenesis, and the changes of these enzyme activities in diabetes and in various other physiological states. Acta biochim. biophys. hung. 1 : 169, 1966.
3. Dezső I. és Bot Gy.: Új intravénás vaspreparatum előállítása és tulajdonságai. Haemat. hung. 6 : 201, 1966.

XXII. Röntgen Klinika

1. G. Ádám u. L. Miltényi: Die Wirkung der Bestrahlung auf die Eisenaufnahme der Leberzellen in vitro. Strahlenther. 129 : 604, 1966.
2. G. Ádám, L. Miltényi, Cs. Hadházi u. O. Mucsi: Über die Wirkung der ionisierenden Strahlung auf den Eisenstoffwechsel des Organismus. Radiobiol. Radiother. 6 : 631, 1965.
3. Berkovits L. és Hegedűs A.: Diffus bronchiolitis felnőttkorban. Orv. Hetil. 107 : 1081, 1966.
4. Berkovits L., Petrányi Gy. és Szatai I.: Csontelváltozás systemás lupus erythematosusos betegekben. Magy. Radiol. 18 : 24, 1966.
5. Berta I. és Kelemen J.: A hysterosalpingographiánál alkalmazott nyomás mérése a kontrasztanyag sterilitásának biztosítása mellett. Kísérl. Orvostud. 18 : 75, 1966.
6. F. Boijesen, M. P. Judkins, a. A. Simay: Angiographic diagnosis of hepatic rupture. Radiology 86 : 66, 1966.

7. Bokor L. és Keszthelyi M.: Tüdő aspergilloma. *Magy. Radiol.* 18 : 72, 1966.
8. B. Csaba, L. Miltényi, a. I. Földes: Antigen distribution in the tissues of dogs in anaphylactic shock. *Acta physiol. hung.* 30 : 99, 1966.
9. Csaba B., Miltényi L. és Földes I.: Az antigén eloszlása sensibilizált kutyák szöveteiben anaphylaxiás shockban. Kísérl. Orvostud. 18 : 47, 1966.
10. Deli L.: Klinikai tapasztalatok polythiazid-készítménnyel (Renese) diabetes mellitusos betegekben. *Magy. Belorv. Arch.* 19 : 46, 1966.
11. Dézsi Z.: Az iodózis-görbék meghatározása a „dózisesés” vonalainak segítségével (Co-60 sugárnyaláb esetén). *Magy. Radiol.* 18 : 166, 1966.
12. Dézsi Z.: Ólomékszűrő a „Gravicer” mélytherápiás telekobalt-berendezéshez. *Magy. Radiol.* 17 : 293, 1965.
13. M. Forgon, I. Szatai u. L. Miltényi: Ein Verfahren zur Messung des Blutumlaufes im Caput femoris nach Schenkelhalsbrüchen mit durch J¹³¹ markierten Human-Serumalbumin. *Chirurg* 37 : 301, 1966.
14. Kelemen J., Jóna G. és Berta I.: A lymphangio-adenographia értéke, differential-diagnostikai problémái retroperitonealis nyirokcsomó-folyamatok felismerésében. *Magy. Radiol.* 18 : 44, 1966.
15. Mészáros Gy., Nagy M. és Simay A.: Egy ülésben végzett bronhoscopia és bronchographia. *Tuberkulózis* 19 : 137, 1966.
16. Miltényi L., Ádám G. és Péter M.: Az ionisatiós sugárzás hatása a májsejtek in vitro vasfelvételére. *Magy. Onk.* 10 : 102, 1966.
17. Miltényi L. és Deseő Gy.: Biológiai feleződési idő meghatározása kis állaton csökkentett háttérű egéztetszámláló módszerrel. *Kísérl. Orvostud.* 17 : 341, 1965.
18. Molnár Gy. és Görgey M.: Női vizelet-csepegések súlyosabb alakjai esetében a Marshall—Marchetti-, a Szemesi- és a Kraatz-műtét után észlelt tartós gyógyulási eredmények. *Magy. Nőorv. L.* 28 : 216, 1965.
19. G. Orbán, J. Patkó, a. I. Berta: Emergency-dose measurement by means of aqueous solutions of potassium nitrate and sodium nitrate. *Acta Univ. Debreceniensis (Phys. Chim.)* 11 : 13, 1965.
20. J. Patkó, Zs. Szentirmay, a. Z. Dézsi: Chemical dosimetry by means of CCl₄-dithizone system *Acta Univ. Debreceniensis (Phys. Chim.)* 11 : 27, 1965.
21. Simay A. és Kövesdi J.: Rotoscop: Új röntgenvizsgáló berendezés. *Orvos és Technika* 4 : 58, 1966.
22. A. Simay u. L. Mándi: Sella-Untersuchungen bei Sarkoidose. *Beitr. Klin. Tuberk.* 133 : 92, 1966.
23. A. Simay, J. Schnitzler u. B. Szentkereszty: Zur Röntgenuntersuchung bei Kavernostomie. *Rad. diagn.* 7 : 7, 1966.
24. Zs. Szentirmay, Z. Dézsi, a. J. Patkó: Commercial sodium glass as a megaroentgen dosimeter. *Acta Univ. Debreceniensis (Phys. Chim.)* 11 : 33, 1965.
25. Zs. Szentirmay, J. Patkó, G. Orbán, a. M. Görgey: Gamma ray dosimetry by means of a thermoluminescent dosimeter utilizing natural CaF₂ : Mn. *Acta Univ. Debreceniensis (Phys. Chim.)* 11 : 41, 1965.
26. Szilágyi T., Csaba B., Miltényi L. és Kassai L.: Hypothermia és lóserum anaphylaxia. *Kísérl. Orvostud.* 17 : 322, 1965.
27. T. Szilágyi, L. Miltényi, G. Lévai a. K. Benkő: Intravascular precipitate formation during anaphylactic shock in the guinea pig. *Acta microbiol. hung.* 13 : 71, 1966.

XXIII. I. sz. Sebészeti Klinika

1. M. Forgon: Tumoren der Hand. Chir. Praxis 10 : 595, 1966.
2. M. Forgon: Zu einem ötiologischen Faktor des sogenannten „Luxationsperthes“. Z. Orthop. 102 : 305, 1966.
3. M. Forgon, u. Gy. Bornemissza: Revaskularisation des Schenkelkopfes in Tierversuch. Beitr. klin. Chir. 213 : 494, 1966.
4. M. Forgon, I. Szatai u. L. Miltényi: Ein Verfahren zur Messung des Blutumlaufes im Caput femoris nach Schenkelhalsbrüchen mit durch J₁₃₁ markiertem Human-Serumalbumin. Chirurg 37 : 301, 1966.
5. Bánfi J. és Péter F.: A struma sebészi kezelése gyermekkorban. Magy. Seb. 19 : 20, 1966.
6. Bánfi J. és Péter F.: Pajzsmirigy-carcinoma a gyermekkorban. Magy. Onk. 9 : 16, 1965.
7. Bánfi J. és Takács T.: Klinikánk 10 éves sérvanyagából. Magy. Seb. 19 : 9, 1966.
8. Bodrogi T.: Ujj végperc epithel cysta. Magy. Seb. 19 : 124, 1966.
9. Kelenhegyi M., Mohácsi L. és Horváth Gy.: Az ureter-kövek eszközös kezelése. Magy. Seb. 19 : 131, 1966.
10. Cs. Kósa, u. T. Nagy: Anwendung der Eisanästhesie bei Amputationen von Extremitäten im hohen Lebensalter. Anästh. Prax. 1 : 11, 1966.
11. Mohácsi L., Horváth Gy. és Soltész I.: Iatrogen infectiók az urológiában. Orv. Hetil. 107 : 1172, 1966.
12. Nagy T. és Balázs Gy.: Közbeiktatott jejunum-kacs alkalmazásával szerzett tapasztalataink gastrectomiák kapcsán. Magy. Seb. 19 : 81, 1966.
13. Szendrői L., Nagy T. és Bánfi J.: Heveny teljes vastagbélhalás műtéttel gyógyított esete. Magy. Seb. 19 : 114, 1966.
14. Szendrői L. és Prékopa Á.: Adatok a primaer gyomor-sarcoma pathológiájához és klinikumához egy gyógyult eset kapcsán. Magy. Onk. 10 : 115, 1966.
15. Soltész I.: A húgyúti fertőzésekben előforduló baktériumtörzsek antibioticum érzékenységének változása az 1956—64. években. Orv. Hetil. 107 : 882, 1966.

XXIV. II. sz. Sebészeti Klinika

1. Ladányi J.: Kísérletes és klinikai adatok az ujjperc replantációjához. Doktori értekezés, 1965.
2. J. Ladányi, u. G. Gyöngyössi: Angaben zur Chirurgie des Alters 7th Internat. Congr. Gerontology Vienna, 1966., p. 543.
3. É. H. Oláh, I. Földes, a. L. Tasnády: Hexosamine content of callus tissue. Acta biol. hung. 16 : 79, 1965.
4. Pongrácz E., Szűcs J. és Fedor E.: Elálló fül műtéti korrekciójának módosítása. Fül-orr-gégegyógy. 12 : 124, 1966.
5. Pongrácz E., Szűcs J. és Fedor E.: Tapasztalataink égés okozta sarjfelszín korai halasztott bőr-pótlásával. Orv. Hetil. 107, 938, 1966.
6. Tasnády L. és Kiss B.: A vékonybél szokatlan nagyságú, elfajult neurinomája. Magy. Seb. 19 : 67, 1966.
7. Tasnády L. és Várhelyi I.: Intraglutealis injectiót követő, súlyos és maradandó károsodás a csípőtájon. Orv. Hetil. 106 : 1994, 1965.

XXV. Sebészeti, Műtéttani és Anatómiai Intézet

1. Bornemissza Gy.: Műanyagok felhasználása a gyógyászatban. *Magy. Tud. 11* : 441, 1966.
2. Bornemissza, G. a. I. Furka: Repair of abdominal wall defects with homoeoplastic artery. *Acta chir. hung. 7* : 329, 1966.
3. G. Bornemissza, I. Furka, G. Gyurkó, a. Z. Nagy: Changes in the serum phosphatase and glutamic acid-oxaloacetic acid-transaminase levels after ligation of mesenteric vessels in the dog. *Acta chir. hung. 7* : 195, 1966.
4. Gy. Bornemissza, a. Gy. Gyurkó: Constriction of vessels caused by longitudinal sutures. *Acta chir. hung. 6* : 289, 1965.
5. Gy. Bornemissza, u. Gy. Gyurkó: Experimentelle Daten zur Frage der infolge einengender Gefässnähte entstandenen Thromben. *Brun's Beitr. Klin. Chir. 213*, 78, 1966.
6. Gy. Bornemissza, Gy. Gyurkó, a. Z. Nagy: Experimental cardiac tamponade. *Acta chir. hung. 6* : 397, 1965.
7. I. Furka: Repair of experimental testicular defects by the auto-alloplastic method. *Acta chir. hung. 7* : 293, 1966.
8. Gy. Gyurkó: Comparative survey of duodenotomies. *Acta chir. hung. 6* : 273, 1965.
9. Gy. Gyurkó: Experimental reconstruction of arteries by patch-graft angioplasty. *Acta chir. hung. 7* : 99, 1966.
10. Gyurkó Gy.: Sebészi varróanyagok összehasonlító vizsgálata májban. *Magy. Seb. 18* : 387, 1965.
11. Gyurkó Gy. és Szabó M.: A lép érszerkezetének vizsgálata sebészeti anatómiai szempontból. *Morph. és Ig. Orv. Szle. 6* : 1, 1966.
12. G. Gyurkó u. M. Szabó: Beiträge zum Studium der Gefäss-Struktur der Milz. *Acta Hepato-Splenologica 13* : 233, 1966.
13. Nagy Z.: Tapasztalatok kísérleti állatok anaesthesiájával kapcsolatban. *Magy. Anaesth. Társ. közl. 4* : 1011, 1965.
14. L. Zádor, a. I. Furka: Correction of ureteral defects by lyophilized ureter. *Acta chir. hung. 7* : 211, 1966.

XXVI. Stomatológiai Klinika

1. C. Adler—Hradecky u. U. Heckmann: Durch überzählige Zähle verursachte orthodontische Anomalien. *Zahnärztl. Welt 67* : 368, 1966.
2. C. Adler—Hradecky, B. Kelentey, a. P. Adler: Inactivation of penicillin by saliva. *Acta med. hung. 22* : 81, 1966.
3. P. Adler: Die Zahl der überlebenden Zähne. *Öst. Z. Stomat. 62* : 396, 1965.
4. P. Adler a. C. Adler—Hradecky: Caries prevalence and caries susceptibility of individual deciduous teeth. *Advanc. Fluorine Res. a. Dent. Caries Prevent. 4* : 107, 1966.
5. P. Adler a. B. Kelentey: Testing of dental anesthetics. III. *Conf. Hung. pro Ther. et Invest. in Pharmacologia, Budapest*, p. 481.
6. Bencze J.: Fogcsírák állkapocstörést követő károsodása állatkísérletben. *Fogorv. Szle. 59* : 145, 1966.
7. J. Bencze: Hochgradige Abrasion und Parodontose. *Zahnärztl. Welt 66* : 683, 1965.
8. Bencze J.: Nagymérvű fogkopás és parodontosis. *Fogorv. Szle. 58* : 265, 1965.
9. Braun I.: Enzym-vizsgálatok a nyálban. II. Diabeteses betegek nyálának GOT-, GPT- és polypeptidase-tartalma. *Fogorv. Szle. 59* : 161, 1966.
10. Csémi L., Adler P. és Tóth A.: A caries epidemiológiája a tejfogazatban. III. A caries szimmetriája. *Fogorv. Szle. 58* : 341, 1965.

11. L. Gergely, a. J. Uri: Day-by-day variation in the mycotic flora of the mouth. Arch. oral Biol. 11 : 15, 1966.
12. U. Heckmann u. C. Adler—Hradecky: Kieferorthopädische Behandlungsergebnisse bei progenen Zwangsbiss. Dtsch. Stomat. 16 : 89, 1966.
13. Polczer J.: A maradó fogak áttörésének kezdete és a testi fejlettség közötti kapcsolatokról. Fogorv. Szle. 58 : 333, 1965.
14. M. Polczer u. J. Bencze: Die „Akzeleration“ des Zahnwechsels. Acta paediat. hung. 6 : 329, 1965.
15. F. Schweigl, u. M. Várkuli: Hämatogene Kieferosteomyelitis Jugendlicher im Anschluss an Erkältungskrankheiten. Zahnärztl. Welt 67 : 524, 1966.
16. Schweigl F. és Várkuli M.: Haematogen osteomyelitis serdülőkön. Fogorv. Szle. 59 : 174, 1966.
17. Szabó Cs.: Granuloma gangraenescens. Orv. Hetil. 107 : 1025, 1966.
18. Szabó Cs.: Granuloma gangraenescens. Zahnärztl. Welt 66 : 604, 1965.
19. Szabó Cs.: Új fogászati kampó. Fogorv. Szle. 59 : 150, 1966.
20. Terner K.: A gingiva mint allergén behatolási kapu- állatkísérletek alapján. Fogorv. Szle. 58 : 327, 1965.
21. Terner K.: Az ép és gyulladt íny szövettani elkülönítése. Fogorv. Szle. 59 : 210, 1966.
22. Terner K. és Kassay L.: Az ép emberi gingiva histamin- és hízósejt-tartalma. Fogorv. Szle. 59 : 65, 1966.
23. K. Terner u. L. Kassay: Der Histamin- und Mastzellengehalt im gesunden menschlichen Zahnfleisch. Dtsch. Zahn-Mund-u. Kieferheilk. 46 : 365, 1966.
24. Tóth Á.: Cornu cutaneum a felső ajkon. Fogorv. Szle. 59 : 72, 1966.
25. Tóth Á. és Csémi L.: Ikertefogak előfordulása óvodáskorú gyermekeken. Fogorv. Szle. 58 : 257, 1965.

XXVII. Szemészeti Klinika

1. B. Alberth: Die Schepenssche Uveitis peripherica. Verhandl. Öst. Ophtalmologischen Gesellschaft (8. Jahreshauptversammlung 24.—26. Mai 1963, Salzburg)
2. Alberth B., Zajác M., Rác I. és Süveges I.: Kísérletesen létrehozott mézszérülés gyógyítása lamellaris keratoplasticával. Szemészet 103 : 6, 1966.
3. B. Alberth, M. Zajác i. J. Rác: Operativnoje lecsényie szimljefarona ekstrakorneálnoj keratoplasztikoj. Oftal' Zs. (Kiev) 21 : 277, 1966.
4. N. Bauer: Die suprachorioideale Fibrinplombe als eine neue Methode in der Ablatiochirurgie. Klin. Mbl. Augenheilk. 149 : 76, 1966.
5. A. Leövey, B. Alberth, u. Gy. Szegedi: Experimentelle erzeugte (autoimmune?) Uveitis und Keratitis. Graefes Arch. Ophtal 169 : 294, 1966.
6. Zajác M. és Kincses E.: Perforáló szemsérülések és késői következményeik. Orv. Hetil. 107 : 1801, 1966.

XXVIII. Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika

1. A. Árvay a. I. Takács: The effect of reproductive activity on biological ageing in the light of animal-experiment results and demographical data. Geront. clin. 8 : 36, 1966.
2. A. Árvay a. I. Takács: The influence of hormone changes during pregnancy on the velocity of collagen ageing. Gerontologia 11 : 188, 1965.
3. A. Árvay, I. Takács u. Gy. Lelkes: Die Wirkung der nervösen Umwelteinflüsse auf die Geschwindigkeit des biologischen Alterns. 7th Internat. Congr. Gerontology, Vienna, 1966.

4. J. Bazsó: Le retard de croissance intra-uterin et ses causes. *Gynécologie pratique* 17 : 293, 1966.
5. J. Bazsó u. J. Gaál: Histologische Untersuchungen der Plazenta bei im intrauterinen Wachstum zurückgebliebenen Neugeborenen. *Zbl. Gynäk.* 87 : 1356, 1965.
6. Berta I. és Kelemen J.: A hysterosalpingographiánál alkalmazott nyomás mérése a kontrasztanyag sterilitásának biztosítása mellett. *Kísérl. Orvostud.* 18 : 75, 1966.
7. Berta I., Ruzicska Gy. és Görgey M.: A méhnyakrák kezelésével szerzett tapasztalataink. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 155, 1966.
8. Fekete I.: A korszerű anaesthesia problémái klinikai tapasztalataink alapján. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 170, 1966.
9. Fekete I. és Csoma B.: A műtétes szülés anaesthesiájáról. *Magy. Anaesth. Ref. Szle.* 5 : 1, 1966.
10. Jakubecz S. és Mocsáry P.: A szülés idejének meghatározása kolpocytologiai módszerrel. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 175, 1966.
11. Kapu L.: Módszer a méh és nyakcsatorna tevékenység vizsgálatára a terhesség első trimeszterében. *Orv. Hetil.* 107 : 1321, 1966.
12. L. Kapu, M. Görgey: Die Bedeutung zervikographischer Untersuchungen in der Diagnostik und Therapie der Gebärmutterhalsinsuffizienz. *Zbl. Gynäk.* 88 : 823, 1966.
13. Kapu L., Pohánka Ö. és Molnár E.: A hormonmilió hatása koraterhességben a corpus és cervix uteri tevékenységére. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 183, 1966.
14. Kelemen J., Jóna G. és Berta I.: A lymphangio-adenographia értéke, differential-diagnosztikai problémái retroperitonealis nyirokcsomó-folyamatok felismerésében. *Magy. Radiol.* 18 : 44, 1966.
15. J. Kelemen, G. Jóna u. I. Berta: Lymphographie in der Diagnostik der retroperitonealen Tumormetastasen. *Rad. diagn.* 6 : 439, 1965.
16. Lampé L., Dzvonyár J. és Ditrói F.: A fehérjékhez kötött jód változása élettani terhességben. (Pajzsmirigy-működés a terhesség alatt.) *Magy. Nőorv. L.* 29 : 92, 1966.
17. Lampé L., Dzvonyár J., Ditrói F. és Kertész L.: Radioaktiv trijodthyronin-teszt alkalmazása a terhességi pajzsmirigy vizsgálatában. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 163, 1966.
18. Molnár Gy.: A női hólyagzárórendszer működésével kapcsolatos újabb ismeretek jelentősége a vizeletcseppegések gyógyításában. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 150, 1966.
19. G. Molnár, I. Berta, I. Szatai: Die nach Behandlung des Uteruskarzinom beobachteten urologischen Spätschäden. *Zbl. Gynäk.* 88 : 333, 1966.
20. G. Molnár u. T. Nagy: Die Bedeutung der Gefäßverhältnisse der weiblicher Harnröhre für die Funktion des Verschlusssystem der Harnblase. *Z. Urol.* 58 : 825, 1965.
21. Nagy T.: Az ovulatio gátlása Colutoid-Mikrofolinnal. *Gyógyszereink* 15 : 435, 1965.
22. Nagy T. és Boros S.: A juvenilis metropathia a későbbi utánvizsgálatok tükrében. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 158, 1966.
23. G. Orbán, J. Patkó, a. I. Berta: Emergency-dose measurement by means of aqueous solutions of potassium nitrate and sodium nitrate. *Acta Univ. Debreceniensis (Phys. Chim.)* 11 : 13, 1965.
24. Raics J.: A szülészeti műtétknél a prophylaktikus szemlélet érvényrejtésének hatása az anyai és magzati eredményekre. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 131, 1966.
25. Gy. Ruzicska: Quelques problèmes structuraux. A propos du dysfonctionnement hormonal du placenta. *Gynéc. prat.* 16 : 413, 1965.
26. Ruzicska Gy. és Komáromy B.: Septicus puerperalis shock és magyarázata a generalizált Shwartzman-Sanarelli reakció alapján. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 137, 1966.
27. S. Surányi: On the epidemiologic significance of female genital tuberculosis. In *Latent female genital tuberculosis*, Karjer (Basel) 1966, p. 49.

28. Surányi S., Gaál J., Komáromy B., Mihály Gy., Mocsáry P. és Pohánka Ö.: Magzati EKG és sav-bázis egyensúly egyidejű vizsgálata szülés alatt. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 144, 1966.
29. S. Surányi, J. Gaál, B. Komáromy, Gy. Mihály, P. Mocsári, a. Ö. Pohánka: New method of estimating foetal acid-base balance during delivery. *Lancet I.* : 744, 1966.
30. Zs. Szentirmay, J. Patkó, G. Orbán, a. M. Görgey: Gamma ray dosimetry by means of a thermoluminescent dosimetry by means of a thermoluminescent dosimeter utilizing natural GaF₂ : Mn. *Acta Univ. Debrecensis (Phys. Chim.) II* : 41, 1965.
31. Takács I. és Molnár E.: Hypophysis ACTH-reserv vizsgálatok fiziologiás és gestosisos kora-terhességben. *Magy. Nőorv. L.* 29 : 168, 1966.

XXIX. Tüdőgyógyászati Klinika

1. Aranyosi J. és Bacsa S.: A sebészi beavatkozásokkal járó serumcholinesterase szint változások vizsgálata „Acholest”-tel. *Orv. Hetil.* 107 : 1553, 1966.
2. Aranyosi J. és Bacsa S.: A suffocatio megelőzése műtétkor, tekintettel a tüdő vérzésre. *Tuberkulózis* 18 : 299, 1965.
3. Aranyosi J., Schnitzler J. és Kiss J.: Vertebrotoniás műtéteink késői eredményei. *Tuberkulózis* 18 : 370, 1965.
4. Bacsa S., Fábíán S. és Aranyosi J.: Penthrane narkózis a mellkasebészetben. *Tuberkulózis* 19 : 74, 1966.
5. A. Bacsa, M. Fodor u. J. Kiss: Bacterium anitratum-Infektion offen behandelten thorakaler Höhlen und die Bedeutung derselben. *Z. Tuberk.* 124 : 158, 1965.
6. A. Bacsa, J. Kiss u. L. Szűcs: Das primäre Sarkom der Lunge. *Z. Tuberk.* 124 : 342, 1965.
7. Bacsa S. és Mándi L.: Mellkasi sarcoidosisban végzett lymphographiás vizsgálatok. *Orv. Hetil.* 107 : 1641, 1966.
8. Bacsa S. és Schnitzler J.: A hörgőrák áttéte és jelentősége. *Tuberkulózis* 19 : 231, 1966.
9. E. Boijesen, M. P. Judkins, a. A. Simay: Angiographic diagnosis of hepatic rupture. *Radiology* 86 : 66, 1966.
10. F. Csüllög, G. Gát u. T. J. Kelemen: Über die Tuberkulose des Bindehaut und des Tränensackes. *Klin. Mbl. Augenheilk.* 148 : 79, 1966.
11. Kiss J., Nagy M. és Szűk B.: Exangittal nyert tapasztalataink a tüdőgyógyászatban. *Gyógyszereink* 15 : 444, 1965.
12. Kónya L., Fábíán S., Aranyosi J. és Bacsa S.: Mellkasi műtétek akut gastrointestinalis szövődményei. *Tuberkulózis* 18 : 344, 1965.
13. L. Kónya, L. Kasza, B. Szűk, A. Szabó u. J. Bene: Lokale Behandlung tuberkulöser Kavernen mit transthorakal eingeführter Heilmittelmasse. *Mscr. Tbk.-Bekpf.* 9 : 69, 1966.
14. Kónya L., Kasza L., Szűk B. és Vezendi S.: A transthoracalis kavernafeltöltés javallatai és feltételei. *Tuberkulózis* 18 : 333, 1965.
15. Mándi L., Kelemen J. és Bacsa S.: Biopsiás vizsgálatok sarcoidosisban, inguinalis nyirokcsomó biopsia. *Orv. Hetil.* 107 : 1650, 1966.
16. Matus L. és Rác I.: Kórházban elkövetett kettős emberölés kísérlete, műtéttel megoldott áthatoló szív-, has-, valamint mellkassérüléssel. *Magy. Traumatol.* 9 : 45, 1966.
17. Mészáros Gy., Kasza L., Bánhidi E. és Vezendi S.: Adatok a tüdőtályog helyén gátlószeres kezelés után kialakult residuum kérdéséhez. *Orv. Hetil.* 107 : 1888, 1966.
18. Mészáros Gy. és Kövesdi J.: Bronchus szívásos biopsia szerepe a hörgőrák korai kórismézésében. *Magy. Onk.* 10 : 144, 1966.
19. Mészáros Gy., Nagy M. és Simay A.: Egy ülésben végzett bronchosopia és bronchographia. *Tuberkulózis* 19 : 137, 1966.
20. Nagy M. és Mészáros Gy.: Kétoldali hörgőrák. *Tuberkulózis* 19 : 18, 1966.

21. Schnitzler J.: Zur Frage der Kavernostomie. *Wien. med. Wschr.* 116 : 249, 1966.
22. Schnitzler J. és Bacsa S.: A hörgőrák korai kórisméjének kérdése klinikai gyakorlatunkban. *Magy. Onk.* 10 : 139, 1966.
23. Schnitzler J. u. W. Kutschera: Die Stellung der Kavernostomie im Rahmen der modernen Tuberkulosetherapie. *Prax. Pneumol.* 20 : 251, 1966.
24. A. Schrádi, J. Bene, S. Osváth u. I. Gergely: Beiträge zur Behandlung der Tuberkulose mit der Kombination von Timosulfon-INH. *Z. Tuberk.* 124 : 275, 1965.
25. Schrádi A., Gergely I. és Kántor E.: Tüdőgümőkóros -asztmás betegek Histaglobine kezeléssel szerzett tapasztalataink. *Orv. Hetil.* 107 : 1267, 1966.
26. Simay A. és Kövesdi J.: Rotoscop: új röntgenvizsgáló berendezés. *Orvos és Technika* 4 : 58, 1966.
27. A. Simay u. L. Mándi: Sella-Untersuchungen bei Sarkoidose. *Beitr. klin. Tuberk.* 133 : 92, 1966.
28. A. Simay, J. Schnitzler u. B. Szentkereszty: Zur Röntgenuntersuchung bei Kavernostomie. *Rad. diagn.* 7 : 7, 1966.
29. Szabó A., Szöőr Á. és Schrádi A.: Ethionamid szérum-koncentráció meghatározások spektrofotometriával. *Tuberkulózis* 19 : 166, 1966.
30. J. Szilágyi, B. Szentkereszty, A. Osváth, E. Kántor u. S. Márcz: Kardiopulmonale Funktion vor und nach Kavernostomie. *Beitr. Klin. Tuberk.* 131 : 274, 1965.
31. Szűk B., Pongor F., Kasza L. és Deschmann J.: Műtétbe bele nem egyezett betegek későbbi sorsa. *Tuberkulózis* 19 : 163, 1966.
32. Vezendi S. és Bacsa S.: Spondylitis tuberculosához társult meningitis tbc. *Tuberkulózis* 18 : 327, 1965.
33. Vezendi S., Berencsi Gy., Mándi L. és Homoki I.: Adatok a mellkasi folyadékgyülemek onkocytologiai vizsgálatának prognosztikai értékéhez. *Magy. Onk.* 10 : 121, 1966.

XXX. Központi Kutatólaboratórium

1. S. Csorba, M. Szabolcs u. L. Karmazsin: Vergleichende Ultrazentrifugenuntersuchungen des Serum-Makroglobulinspiegels bei gesunden reifen Neugeborenen. *Acta paediat. hung.* 7 : 269, 1966.
2. O. Fehér, P. Halász, a. F. Mechler: The mechanism of origin of cortical convulsive potentials. *Electroenceph. clin. Neurophysiol.* 19 : 541, 1966.
3. E. Jeney, K. Benkő u. E. Fábián: Variations-Erscheinungen an Salmonella- und Coli-Stämmen, die auf Nährböden mit Zusatz von Isologen, Homologen und Heterologen Immunsereen gezüchtet wurden. *Zbl. Bakt. I. Abt. Orig.* 200 : 20, 1966.
4. I. Jókay, a. M. Szabolcs: Stability and purification of antiphosphorylase. *Acta microbiol. hung.* 13 : 29, 1966.
5. A. Kövér, M. Szabolcs, L. Kovács, a. M. Rác: Studies on the sarcoplasmic reticulum of fish (*amiurus nebulosus*) muscle. *Rev. Rom. Biol.* 11 : 287, 1966.
6. Nagy Z.: Kémiai emisszió spektroszkópia az orvostudományban. *Orvos és Technika* 3 : 166, 1965.
7. M. Szabolcs a. A. Kövér: Ca uptake by the sarcoplasmic reticular fraction. *Acta biochim. biophys. hung.* 1 : 159, 1966.
8. M. Szabolcs, A. Kövér, L. Kovács a. M. Rác: Some properties of the sarcoplasmic reticular fraction of fish (*amiurus nebulosus*) muscle. *Acta biochim-biophys. hung.* 1 : 233, 1966.
9. T. Szilágyi, L. Miltényi, G. Lévai, a. K. Benkő: Intravascular precipitate formation during anaphylactic shock in the guinea pig. *Acta microbiol. Hung.* 13 : 71, 1966
10. Á. Szöőr, M. Szabolcs, a. A. Kövér: The effect of heat treatment on the cholinesterase activity of actomyosin. *Acta physiol. hung.* 28 : 217, 1965.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	5
A DOTE intézeteinek és klinikáinak fejlődése 1943—1967-ig	7
Orvosi Fizikai Intézet	7
Orvosi Vegytani Intézet	8
Biológiai Intézet	11
Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet	12
Élettani Intézet	15
Biokémiai Intézet	17
Kóréletani Intézet	19
Kórbonctani Intézet	21
Mikrobiológiai Intézet	23
Gyógyszertani Intézet	24
Sebészeti Anatómiai és Műtéttani Intézet	26
Közegészségtani Intézet	28
Igazságügyi Orvostani Intézet	29
Egészségügyi Szervezési Intézet	31
Marxizmus—Leninizmus Intézet	32
Központi Kutató Laboratórium	34
I. sz. Belklinika	35
II. sz. Belklinika	38
I. sz. Sebészeti Klinika	40
II. sz. Sebészeti Klinika	42
Orthopaed Klinika	44
Fül-orr-gégeklinika	45
Stomatológiai Klinika	47
Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika	49
Tüdőgyógyászati Klinika	51
Gyermekklinika	53
Ideg- és Elmeagyógyászati Klinika	55
Szemklinika	57
Bőr- és Nemikórtani Klinika	59
Radiológiai Klinika	60
Idegennyelvi Lektorátus	61
Az Egyetem gazdasági ellátottsági fejlődése az elmúlt 20 év alatt	63
„Markusovszky Lajos” kollégiumok	68
A DOTE elméleti intézetei tudományos munkájának fejlődése az elmúlt 20 év alatt. Váczi Lajos és Kesztyüs Lóránd Orvosegyesületben megtartott jubileumi előadása	71
Beszámoló a DOTE klinikáinak munkájáról az elmúlt 20 évben. Kettesy Aladár Orvosegyesületben megtartott jubileumi előadása	83
Rektori beszámoló az 1965—66. tanévről	94
A DOTE 1965—66. évben megjelent közleményeinek jegyzéke.. . . .	98

Felelős kiadó: Dr. Váczai Lajos
Formátum: B/5 — Ívszám: 10,5 (A/5-ben) — Példányszám: 1000
Ez a könyv 5601—54 és 5602—55 szabvány szerint készült

67.339.1. Alföldi Nyomda, Debrecen